Vol. 131

Q. 1211

Rec. No. 132

Local Records

Restored in 1947–48 from the ms of Mackenzie Local Records No 132 (15-4-24) by K. Venkata-Subbasastry.

No 40.

Contents

శ్రీ:

సారాంశగారావు.

చెన్నూరు తాలూకు మధ్యనైన తెలంగాణలోని చెన్న
మహారాష్ట్రపుగిరి మహాక్షేత్రము తెముక్షకయుషి
యున్నది. ఇందులోని ప్రముఖమైన మజకూరు
కయుషి యున్నది నన్ను మిత్రవంగా చేసినది.

స్థలమాహాత్మ్యమును తెలియగా ల
రాజులు ప్రభుత్వం చేసిన రిన్ని వారి సెలయున్నది.
అంతేవరకు స్థలమాహాత్మ్యం అంతే
మొదలు పని అంతే వరకు రాజులవేలు
బడి క్షేత్రషి యున్నది.

గ వైష్ణవయుగములో పుష్పగిరి చెరువు ప్రతిష్ఠించబడి మరమ్మ
తు మాత్ర అనంతరాజు వారి ప్రభుత్వములో కట్టించి
నారు. బహు దినములు జరిగినది. తరువాత నిజాం
రి పాలనయుగంలో ప్రభుత్వం మరామత్తు వారి ధ్యాంశత
నముగా చెరువు కింద శానా నిండి చెరువు పాలైపో
యినది. తరువాత చెరువు వేయించినారు ౯
చెరువు మట్టిప త్రైతుపక్షం.—
1 కాల్వ పూరెడ్డి తర్తం కృష్ణరాయల తాలూకు
అచ్యుతదేవరాయలు ప్రభుత్వంలో కాల్వ తవ్వించి
నారు బలపడినది. చెరువు పోయినప్పటి కాల్వ పోయి
నది. కాల్వ చెరువు మట్టిప త్రైతుపక్షం.—
3. దుంపల గట్టు దగ్గర చెరువు కట్టించినది లోగడ
ముకుందరాయ ఆదినారాయణ పదమూడుసీమనుంచి బా
రామాగ్రం పట్టి అక్కడి భూటలో భూమి తవ్వించి పస
లక్షణ్య నిమిత్తం భూమిశిక్షణం కొండంగాకు. ఉపే
యించి ఆ దేగాను ఆ కుంటలో నీళ్లు కొండంగా ఉన్నం
దున ఆ చెరువు వద్ద పెద్ద చెరువు చేయించి పొలాలకు
నీళ్లుపారేటట్లుగా నీ శక్తిం సాగుయోగ్యములు కలవు

సంగరాజు అన్నమరాజు తమ్మన్నగారికి తిరుమల్లులు
మనుమరాలు ... వాణీదేవి ... తో ... పెండ్లి చేసినారు విరోధి
కృతు సంవత్సరము

వసంతరాలు —

పుష్య ౧౮౦౩ పన్నెండవ అరఘు తియసూరం బాంతరాం పంతు
లు వారు వెలయించిన లంతవనము —
పుష్య ౧౮౮ ఉత్తరం నూతిసాగమున్న పుద్దనా భుని బలం
వెలయించిన నీరెడు వనం —
పుష్య ౧౮౩ అగ్రహారం / మనున్నారికరణాం యుల్లమురాజు
వెలయించిన వెపవనము —

ఆత్ర ముంజకుంట

. . . .

. . . . మరణాం దినములలో .. ఆం జానుని
వర్షవర్ధం ..... విషు సంవత్సరం జాగీరు
అయి పంచెండు సంవత్సరాలు వర్షవర్ధ భరించినారు
ఇట్లా రెండవ అలం బాంసునిసాంపు వారు మంజు
కూరు ... వస్తి జాంగీరు జుప్పుచేసి తిలావరుజాం
త్రసే పరాసు వానికి జాంగీరు యిచ్చెను. జయసంవ
త్సరం ఉగాయుతి విళంబి సంవత్సరం వరకు తిలావరు
. . . . జాగీరి అనుభవించినారు —
తదనంతరం వికారి సంవత్సరం లోదేశం బాంపోరు

జరిపించెను. అప్పుడు మా నాగేరు బాహా వరకు జరిపి, తరువాయి
సాధారణ సంవత్సర పర్యంతం రాజ్యం చేసెను.

౮. తరువాత [illegible] తని అమ్ముల్లాఖాను తరఫున
చెల్లుతూ ఉండెను.

౯. ఇవ్వటి సంవత్సరం లగాయతు కుంపిణీవారు జరిపి
చేసినారు.

౯ మజకూరు — గ్రామానకు దక్షిణం చెరువు
ఒడ్డున శ్రీ రఘునాయకస్వామిగారును మహోత్సవ
మంజరా శ్రీ బసవలింగరాయుల వారి శ్రీమదుద్యాన పుష్పపురి
శ్రీ ప్రవర్తనలో కాష్టగా ఉండి స్వామి ఉత్సవం జరిగేట
ప్పుడు వాహనం మొ యగ్రధం మొదలయినవన్నీ
విస్తారంగా జరుగుతూ ఉండెను అనంతరం పరిస్థితుల
నాడు గనుక మళ్ళీ గంగయున్నంత ముష్టి జరుగు
వచ్చినది.

౧౦. గ్రామానకు ఉత్తరం పడమర దూరాన బసవ
వారి పత్తి శ్రీనివాసరావు తెలుగు. తల్లిపూరాయుల వారి దేవి
ములలో ఏను మళ్ళి లోపల్ అనేకాల్ప పడవంటి సీమ
నుంచి వచ్చిన గ్రామం కట్టించినారు లోగడ .... పశ
రాత్రం తెలుపు — . . . .

గాలి౩

మేరు దక్షిణ దిగ్భాగే అభినవ కుంభకోణ ద్వీప
మయిన కర్ణాటకమనునటు ఆయుక్తమయిన ఆంధ్రదేశమందు
దక్షిణ వారణాశి శ్రీశైలపర్వతానకు దక్షిణపు ద్వారం
బైన పినాకినీ నదికి తూర్పుభాగమయిన వడ్డపలుగు పరి
మితంబయిన క్షేత్ర దక్షిణాయగా కుసుమాంబల పర్వ
తానకు ప్రతి సాము బయిన పుష్పగిరి పంచనది సంగమం
శ్రీ పీపుపాక్షేత్రము యొక్క వృత్తాంతమయు సవిస్తార
ముగా స్థలమాహాత్మ్యము యొక్క సారాంశముగ్గ చెలరు
గమందు ప్రస్తుత్వం వ్రాసినట్టువంటి రాజుల వివరమున్న
దిగువ వ్రాయబడి యున్నది —

॥ శుభమస్తు ॥

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః ॥

బ్రహ్మాండపురాణే తీర్థఖండే పుష్పకక్షేత్ర ప్రసంగః ॥
అద్వైతదా ప్రసంగస్తు ॥ — పూర్వము ఈ క్షేత్రాయ
గమయినా సు భృగు మహా మునీశ్వరుని యొక్క ఆశ్ర
మానికి శ్రీ మహావిష్ణు సుదర్శనం తన సామీప్యంబు
విష్ణు యొక్క సకల మయి నవకార్యములు దిగ్విజయం అవు
చున్నదని ఆ హాం కారవశుడయి పలికినందున శ్రీ స్వామి
వారు సుదర్శనాన్ని భూలోకమందు నీవు కార్తవీర్యా

ష్టను శ్రీవీ జన్మించి నీ పరాక్రమంబెల్ల పృథ్వీపతులను
యుంఖని పాండవైతే నీ సామర్థ్యమేమి పరాక్రమంబున్ త్రీని అజ్ఞ
చేసినందున కార్తవీర్యార్జునుడై భూలోకమందు జన్మిం
చి జమదగ్ని మహామునీశ్వరుని వద్ద కామధేనువుండగాను
ఆ కామధేనువును ఇమ్మని అడుగగా ఆ కామధేనువు ము
నీశ్వరుడు [illegible] నికి తెప్పించినట్టు ఇష్ట క్రియలు
ఇచ్చేటు ఈవ ...... ఉందుకు తమ మంత్రం మనస్సు
సమాధానపడక విరోధం పెంచి తన స్వామి సైన్యంతో
కార్తవీర్యార్జునుడు జమదగ్ని మహామునిని తమ శిరశ్ఛే
దనం చేసినవాడై కామధేనువును తీసుకుని పోలేదు
స్వనగరమైన మాహిష్మతీపురం చేరినందున ఆ యొక్క
జమదగ్ని మహాముని కుమారుడైన భార్గవరాముడు తన
తండ్రిని వధించిన కోపంతో ఇరువదియొకసారి ఒకటిగను
క భూలోకమందు నిఃక్షత్రియం చేసినాడు గాన
ఆ నిశ్చయం చేసినవాడయి కార్తవీర్యార్జునుని నగరం
కు వచ్చి తమ దగ్గర నుండి రమ్మని పిలిచినందున ఆ కార్తవీ
ర్యార్జునుడు మదోన్మత్తుడయి తమ దగ్గర నుండి వచ్చి
తన యొక్క అస్త్రశస్త్రములతో భీకరమైన యుద్ధ
ము చేసి భార్గవరాముని చేత మరణం పొందినవాడై
పూర్వజన్మ స్మరణం తెలుసుకుని శ్రీస్వామివారితో నేను

అజ్ఞానవశాత్తు అహంకారపడితిని సకలసామర్థ్యవయులు
నీవల్లనేగాక యితరం తమవిషయం తెలుసు అని నానావిధముల
స్తోత్రము చేయుగా భూలోకమునకు నీయొక్క మంత్రప్రసిద్ధి
ఉండుగాక అని అనుజ్ఞ యిచ్చెను. తదనంతరం భార్గవరా
ముడు తాను చేసిన సంకల్పం నెరవేర్చి తిరిగి భూలోకమునకు
దేశాంతరములనుండి తిరిగివచ్చి అవతారముల సంహరించి అగ్రజు
ల యొక్క శిరస్సులు స్నానతుపానంతర్భవ [Vol 4]
వాడలకు వాగ్రుధిరం లోకమున పితృలకు తర్పణం చే
సిన వాడాయెను గనుక ఆ ప్రకారం సంభవించిన దోష
పరిహారం చేసుకునేనిమిత్తం బ్రహ్మదేవుని గురించి
డానకు సాగ్రత్ శ్రీ కోటి తీర్థయాత్రలు చేసుకుంటూ
న్ను తత్తత్స్థలముల యందు సకలమయిన దానములు
న్ను చేసుకొని సుహాస్యతనే మహాజ్ఞానం తెలిసినవాడున్ను
సకలమయిన దేవలోక భూలోకాలోకల అనాగతాభున్ను
తెలిసినవాడున్ను గనుక అతడు సమస్తాను త్రిపు
రాంతక నగరానకు వచ్చి అక్కడనుంచి పెద్దకలసము
ద్రం వద్ద ఉండే సంగమేశ్వరానకు వచ్చి సుహాస్యతను చేసెం
దర్భానికి అస్థలమందు పినాకిని భల్లగునది కన్యనది
యీ మూడు సంగమము మహాతుంగభద యిక్కడ సంగమేశ్వ
రుడు నాడు గదా యీ నాయొక్క మహాత్మ్యము చేసు

వం టికి పినాకిని తీరమే తీరం ఉత్సవం ఆ మొదలు ఇప్పటి
త్తాంతములు వినగోరుచున్నా ననుక సవిస్తరంగా తెలి
యపరచవలెను అని ప్రశ్న చేసిన వారి కాయనుక
ఆ స్థలమందు ఒకమాసం నివాసం చేసుకొని పంచాక్షరి జప
మునీశ్వరారాధనలు చేసుకుని పంచామృతములచే
చేత అభిషేకములు స్నానం చేసుకొని ఉపవాసములు
మాన్యు ఉన్నారు [illegible] ఇష్టార్థములు
తీర్చుకున్నారు [illegible] సంగతులు. ఆ విధానాలకు
కారణములున్న సంగతులు విస్తరంగా [illegible] వత్సరం విన
వైతాయి సకల పాపములు సంహారం [illegible]
తగినదపుడు [illegible] అది ఎలాగంటే పూర్వ [illegible]
నం [illegible] అనేకులు [illegible] పర్వతమందు ఈశ్వరుడు సం
ధ్యావందనాది క్రియలు జరుప కానక [illegible] ఉండి
నందున తనయొక్క [illegible]
న చేయుచున్నాడు పినాకిని అనే పేరు కలిగిన నది ఆ యొక్క
పర్వతమందు ఉద్భవం [illegible] అనదిలోనే [illegible] కదా
ఈశ్వరుడు సంధ్యావందనాది కర్మములు తీర్చుకొని
నర్తనము నృత్యం చేసిన [illegible] అనంతరం యీ యొక్క పినాకిని
ఈశ్వరుడు స్నానం చేసి [illegible] నిమిత్తము
ఉద్భవింప చేసినారు ముందు [illegible]

చేస్తున్నారు అని విశ్లేషణ చేయుగాను యూం నర్హరు
డు ఆజ్ఞ ఇష్టికరాం వృషభాంగీరధ్ అని పేరుగల
దానవైన స్త్రీ పుణ్యనది గా ప్రవహిస్తూ పూర్వసముద్ర
గామిని వలయిన్ని నీయందు స్నానం చేసినవాళ్లకు సర్వ
పాపములు పరిహారం చేస్తున్న దేవుడు వృగాక అనిన్ని
పూర్వుడు మకరస్థమయినప్పుడు సాంకేత్యం గావించి
ఆతేంకపాసం నీయందు పాసం చేసినదయి సకలజను
లకున్ను యుపాన్నిధ్యములు ఇష్టాగాక అని అముల్ఞ
ఇష్టి అనుక నేను అప్రకారం వందనా యేమా
ర్గమును నావెంబడి తొమును దయచేసి ముందుగా మా
ర్గం చూపుమంటే అయితే మాజిదిని పాత్రుడనేంటు
గా పరమేశ్వరుడు సంతోషపడి [౭౦౮ ౫] నవారయి
త్రిశిర ప్రకారముగా ధనుస్సుతో లిఖించబెటిన పోయా
హాడు స్వామి నీ వీ మార్గంగా రమ్మని తనుష్కోటి
. . . . . పినాకంతో లిఖించిన మార్గాన నే ఉత్తర
దిశగా ప్రవహిస్తూ తీర్థంగములతో తుంగభద్రై దక్షిణ
ఆతో జనములు (పూర్వ దిశగ) నిత్యాన్నత్రం ఇటిగా నేనివస్తా రూపము
గా అక్కడి నుంచి సముద్రగాను మార్గముందు వృ
క్షాంబల పర్వతముమీదయొకేని శ్రీశైలపర్వత
ము పర్యంతము ఆయెకసచ్చతిలయ్యగా మార్గనిర్మిత

ఉండేటువంటి శ్రీరంగనాయకునే పేరుగలిగిన మహాక్షే
త్రము ఋజువైనవారై త్రిశూలముతో ఛేదించి
వస్తున్నమార్గానికి అడ్డముయిన పర్వతములు
పినాకమనే ధనుస్సుచేతను మార్గము కొట్టుకొనగా
పోయినందున ఆ దేవమార్గాన పినాకినీ మహానది
సముద్రగామిని అయ్యి ఉండి వచ్చినది. ఇట్టి
నదిని నేను ఉత్తరదేశం అయి తొండదేశాల
సంగమమై ఉన్న స్థానాన ఈ మధ్యగాల పుణ్యక్షే
త్రములయందు తాము వసించియుంగా వరం గంధ్య
యు వలెనని శంకరుణ్ణి [illegible] వేడినవారలుగా
ఆ అగస్త్యమునివరు మార్కండేయమాను దేవ సంఘ పర్వ
త మార్కండేయ మునిని సముద్ర సాగర సంగమమని ఇట్టి
లోగా ఉండే తీరములందు వాసం చేసినవారై యుక్త
త్రినది సింధు సంగమము వస్తున్న దినమునకు స్థల
మందు సంగమేశ్వరుడు అనే పేరు కలిగి స్వామి
వాసం చేసుకొని ఉన్నారు ఈ స్థలమునివలన ఉత్తరపు
కొత్త దుబడిన పినాకము వల్ల మార్గం చేసినది గనుక
పినాకిని అని ప్రసిద్ధనామము కలిగినది యున్నది.
ఇట్టి వంటి సకల పాపహారమైన మహా పుణ్యక్షేత్ర
సినది అనిపించి స్నానం చేసి పుష్పం చేసి [illegible]

ఈ పినాకినీ వృత్తాంతం విశేషంగా చెప్పుతున్నారు (శ్రీ
గంధర్వుడు పరశురాములతో చెప్పిన వాక్యాలయెను.

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మ సంవాదాయాం
సంగమేశ్వర ప్రశంసానామ ... మోఽధ్యాయః

(శ్రీ) గురుభ్యోన్నమః జైమినిః తదనంతరమందు మే
ధావి అయిన ధను ష్ప్రణీతులిని ఏవం ఓ భార్గవ రాము
డు గంధర్వునివల్ల మార్గ తెలుపబడినవాడై వెంబడి
పినాకిని తీరమందలి గనిగి బయలుదేరిన వైద్యనాథస్వామిని
ముందుగా దర్శనం చేసినవాడై ఆ స్థలమందుండే
విశిష్టలింగాలను పూజించుకొని ఒక సంవత్సరం ప
ర్యంతం తపస్సు చేసుకొని ఉండగాను ఒకానొక నాడు
గంధర్వుడు భార్గవ రాముని గూర్చి ఈ స్థలమందు
అవతరించి ఉండే వైద్యనాథస్వామి మాహాత్మ్యం
వినవలెను సకల పాపములున్ను పరిహారంచేయు
తనరినది అని శ్రుతపరులనవాడై వైద్యనాథమాహా
త్మ్యం చెప్పేటందుకు ఆరంభంచేసి చెప్పుచున్నాడుగా

పూర్వమందు విశ్వావసు అనే బ్రాహ్మణుడు
(గోదావరి) గోదావరీ తీరాంతర్వేదియందలి మహేంద్రనగ
రములో ఉండగా ఆయన భార్య అయిన దీపికమతి
అనే స్త్రీ [కాల్ 6] గర్భమందు మహా తేజస్సు

గలవారై ఏకత మాయకు ప్రశ్నవం అయినందున
దేవతలు లుప్తపక్షములు కలిగియుండిరి దేవతలు గాను
ఉన్నవారయుండిన వారై దేవుని కుమారుని సహాయనాయకు
ఈ సుపుత్రుని బలమును ఇతరగాయాలలో సంకల్పం
చేయుటకు ప్రాయిణించి [illegible] ఈ గుణములవా
రై తమ తపోనివాసములను వెదకిన విధానం తెరవుండు
ఈ విశ్వాసంతో దూరంగా తనకొమ్మ ప్రభువు
దేవుని దేవతల వల్ల స్వాస్థ్యమున వెలయించిన సమాధా
నము పుణ్యవిశ్వాసం కలిగినవి [illegible] సంపూర్ణ
ములు పొందినవారై దేవతలు కొన్న అభ్యాసమునకు
గురు [illegible] సంకల్ప [illegible]
ఆత్మమూలముని [illegible] దయయున్న [illegible]
బహుళ తెలుసుకొని ప్రశ్నించారు [illegible]
మను అని నా మర్మము. [illegible]
[illegible]
ములై ... [illegible] ఆ [illegible]
యెను.

ఈ ప్రకారం [illegible]
కి దేవతలు [illegible] విశ్వాసము [illegible]
[illegible]

పేరు నిర్ణయించబడాను ఇతనికి వైశ్వానరుడు, వహ్ని,
ఉషర్బుధః, అగ్ని, ధనంజయః, వాయుసఖ, శిఖా
వాన్, హిరణ్యరేతుడు, హుతభుక్కు, కృశాను, శుక్రః
అనలః, పావకః, [illegible] వీతిహోత్ర, కృపీటయోనిః
జ్వలనః, జాతవేదః, బృహద్భానుః, ఆశ్రయాశః।
తనూనపాత్, కృష్ణవర్త్మః, బర్హిః, శుచిః, సప్తార్చిః
ఈ ప్రకారములయినవి గాక ఇంకా విశేష నామములున్న
ఉండినవాడు అని శ్రుతులయందు ప్రసిద్ధిగా అనంతము
లయిన పేర్లు కలిగినవాడు అనుక నీవు యత్నంబోల చక్క
గా సంరక్షణ చేయుమాయి. ఇతనికి ఆస్వరూపము
లు అనేకములుగా ఉన్నవి, ముందరవాని వెంటయ్యేవి
అని దేవతలు చెప్పినవారై తమ స్వస్థానములకు పో
యినవారైరి. కనుక ఆ వైశ్వానరుడు పితృగృహముం
దు వర్ధిల్లుచుండుతూ ఉన్నవాడాయెను ఇతని....
... పూర్వవంశము స్తుతించుటకు మహర్షివర్యులు
వచ్చెదరనే వారు శ్రేష్ఠులు కలిగి ఉందురు అయినందుని
అనేకులుగా కుమారుడు కనిష్ఠుడు అనుకొను సున్నదేవుడు
దేవతల వల్ల స్తుతి నిమిత్తముగా ఉపనీత ... ంగా వినబడి
నందున మాతాపితరులకు శ్రేష్ఠుల కయినా మిత్రు
డైన చేత సంరక్షణ చేస్తున్న స... ఉపదేశము

ఉండగాను ఒకానొక కాలమందు (బ్రహ్మ) ఉత్సంగం
వల్ల ఉద్భవం అయిన సనత్కుమారుల (బ్రహ్మ) పుత్రుడైన నారదమ
హాముని విశ్వానరుని మందిరం కేగి ఆసనం మీద తన్మయంగా అర్ఘ్య
పాద్యాది షోడశోపచారములు చేసి కుశాసనం మీద కూర్చుండ
నియమించినవాడాయెను. ఈ లాగా బ్రాహ్మణుడు నారదు
ని తొమ్మిదేళ్ళ బాలుడై యుండగా అతి వాత్సల్యముతో ఆ చిన్న
వానిని తొడమీద కూ[ర్చొ]ండబెట్టుకొని అతని
యొక్క కరపాద మస్తక సర్వాంగం అంగాదులక్షణ సాముద్రిక
శాస్త్రదృష్టించి చూచినవారయి ఓయి విశ్వానరుడా నీ
పుత్రుడు అగ్నివంటి తేజోరూపములవల్లను కాంతి
వల్లను కూడా ఈ యొక్క చిన్నవాడు ఉత్తమోత్తముడుగా ఉ
న్నాడుగాని అయితే ఇంక ఒక మాట గోప్యముగా నీకు
చెప్పుతున్నాను గోప్యముగా నుంచుదు నమ్మకముగా
నాను నీయొక్క సుపుత్రుడు ద్వాదశాబ్దం పొందుతాడు
న్నాడు తదనంతరమందు ముప్పదింటి సంవత్సరముల మీదట
చిన్నశిరస్సుకే చేతుదున్నాడు అని చెప్పినవారై తనవద్ద
ఉన్నబాలుని దీవించి దిగ్గున లేచి పోయినవారా
యెను. ఈ విధమైన మాటలు మాతాపితరులు బహు
వ్యసనమును పొందినవారై తమయొక్క ప్రియసుతుని అలం
గనము చేసుకొని మోదనం చేస్తూ ఉండగాను బుద్ధిమంతుడు

దయిన బ్రహ్మజ్ఞానుడైన ధైర్యం తెల్సుకున్నవారికి మాతాపి
త్రులనూ కడించి కష్టగానే ఒకానొక వాక్యం పలికెనుగదా
ఎవ్వరికి తండ్రి ఎవ్వరికి పుత్రులు ఏమి నిమిత్తమయి మీరు
శోకరసం వేయిలు వలసినది నిమిత్తమాత్రులేగాని మాతా
పితృలు నా యొక్క వృత్తాంతం ఏమి వారినుంచి లభ్యమేవారు
దైవసంయోగం చేత శుక్ల శోణితాలు పితృవల్ల స్త్రీగర్భ
మందు నిలుస్తున్నది పిండోత్పత్తిగా ఆ శుక్ల శోణిత
మే అవుతున్నది. అందులో జీవుడున్న ప్రవేశం అవుతాడు
స్వకర్మ ఫలభోగాలు అనుభవించే నిమి [[illegible] 7/13] త్తం.
కు దేహమూ సమందు ఉద్భవం అవుతున్నది. తదా ప్రభృతి
జన్మాంతరమందు సంభవించిన పుణ్యపాపములవల్ల సుఖదుఃఖ
ములు అనుభవించువాడవుతున్నాడు ఇప్పుడు పుట్టినవాళ్లను
న్న ఇదివరకు పుట్టిపోయిన వాళ్లను కూడా మృత్యువు అవినా
భావమైన సొత్తు స్వరూపంగా ఏడతెగకుండా ఉంటున్నది.
పుట్టినవానికి మృత్యువు పొందడం సిద్ధం. మృతుడైనవాడు
తిరిగి జన్మం ఎత్తేది సిద్ధం. కనుక అభిజ్ఞులైనవారు
ఇటువంటి అపరిహార్యార్థం శోకించరు. కాబట్టి ఈ
కారణాలు నుంచి అయినా సర్వజనులు మృత్యువు పొందేది
సిద్ధం. ఏ వస్తైనా గాని మృత్యుంజయులైన పరమేశ్వరుని
ఎవరు ఆశ్రయిస్తున్నారో వారికి మృత్యువు నుంచి భయంయును

కాబట్టి వీరు వ్యసనార్తపరులసిరిరాగనాం లేఖు. ఇందునుం
బట్టియే మిమ్ము తప్పనేరదు. అనిశ్రీవారణ్యారుడు తమయా
త్మా పిత్రులను సమాంధానపఱచినవారై ఆనావఱ్చి [illegible]
స్సువారి నిమిత్తం దైర్ఘ్యం తెల్పుకున్నవారై పోలితూ పోరాటు
మార్గమందు పునః నారదుడువచ్చి దర్శనం ఇచ్చినవారై
యెను. ఆ ఋషి ఆశాగగడు బలివారణ్యాసురుడైయుంగుడైన
లంబ్రతిగలవారై ఓ యీబిన్నవారా! నేను నీకు వేలవాడ
రింపవలెవాక్యాం చెప్పుతానువిను. ఇక్కడికి దక్షిణ ప్రదేశమందు
యున్న తెలంగాణమున గూండ్లమున కసుమాంబల దివ్యమగుక్షే
మంకువై ధర్మార్థ [illegible] వసించియున్నారు అతణ్ణి శరణు
పొందిన [గ్రంథ] ల్యోయనా శివ [illegible] మహితుగాధ వల్లభాయం
తేని వాడవా మవ అనిచెప్పి స్వస్థాన గతుడాయెను.
గనుక ఆశ్రీపూర్ణకాయం పినాకినీ తీరమందుండే [illegible]
స్వామివారి సాన్నిధ్యమున [illegible] పంచాక్షరీమంత్రము
జపిస్తున్న వారవన హేమావాసుల [illegible] సం
తుష్టుం [illegible] బొనవ తపస్సుచేసి [illegible]
డాండ్ నుః—

ఇతిశ్రీ బ్రహ్మాండపురాణాంతర్గత సంహితాయాం
వైరాగ్యసార తపస్సాధనా [illegible] తమోధ్యాయః॥

సుమాస్తి —

~~ఈ~~ ప్రకారముగాను దశ్వదశాబ్దములు తృణమాత్రమువలె
నే అత్యుగ్రమయిన తపస్సుచేయుటచే తన సంతుష్టాత్ముడైన దేవుడు
ప్రసన్నమయినవాడై తపస్సుచేయు హిరణ్యకశిపుని చూచి బా
హువులనెత్తుకొని తెలుగమీద కూరుచుండి బొటనవ్రేలిమీద
ఉగ్రమయిన తపస్సునకు మాల సంతుష్టిం బొందితిని. నీకు
మరి తుల్యమువల్ల భయం లేకపోయినాపిని నారదునివలె
మైనది అసత్యం కానేరదు గనుక కారణాంతరమందుకవు
త్తు ఉపాధి కల్గును గాని తత్క్షణం ఈవిషయం ఓ దయినాం
పరిహారం చేస్తున్నాను నీ శరీరం జీవిగా ఉండునుగాక దేవ
తులకు మానవ మానవుల వల్ల మృత్యుగాక దేవతలకు సు
ఖస్వరూపుడవై అమరుడవుగాక అని ఈప్రకారముగా
వరమియ్యబడిన మనిషి రాక్షసులకు నాయకుడైన వరమిచ్చెనా
గనుక నా యొక్క అష్టతేజస్సులలో నియమించబడి ఒక తేజస్సు
ఉండునుగా [illegible] కట్టి ఈ ప్రకారముగా వరం
ఇచ్చినవాడై శంభుండు దేవతలు మానస్సు ఉండగానే
అంతర్ధానమాయెను. ఈ యొక్క బ్రహ్మదేవుని ఆజ్ఞ
కృపయనియొక్క అష్టమూర్తులలో ఒక మూర్తి స్వరూపు
డయి అగ్నిలో కాబట్టి అధికారియై సకలభూతములను
మన్నించు పూర్ణుడుగా ఉండెను. ఇంద్రాది దేవతలున్ను

పరమేష్ఠిన్ని తైశ్వర్యలక్ష్మియందు వేసుకొని వారివారి
కృపాంపాంగ దీనవార్తెరి. ఈప్రకారం పరమేశ్వరుని దేవ
తలయెదుట దైన వారిని తమకు తమాందునికి అగ్నిస్థాయింగాని
పత్వం ఇచ్చి పెద్దయిన వర్తమానం విశ్వేశ్వరుడు వివి
అత్యంతం సంతోషాన్ని పొంది శ్రీపీఠమున తిన్నైన భార్యస
మేతానుపుత్రమిత్ర బంధువర్గములతో నున్న దేవతల
వేడుక తీర్చింపబడి బ్రహ్మాదులు నుండి యిచ్చిన నాగ్నిహోత్రి పతి
సాంపు నిగరానతల పెద్దయి దేవతలవలె విరాంతముక్తికు ...
డు మాంతమును బ్రహ్మలోకం ప్రయినాడు ప్రతనివల్ల వాని
శ్వాసములు మాంసు తల్లి పింపాండ తనివది ఆయము అని
శ్వాషు సంవేయుంబలకున్న వాడాయెను. ఈప్రకారం దేవతలు
శ్వాషువేసి విశ్వాసరుని వానియొక్క భాంశ్వయుదలయిన
బంధువర్గములసహాగాను తెంచుపెట్టుకొని వచ్చి ఇచ్చోటి
ప్రతిపురమందు ఉండినప్పుడం ఉవారయిరి. తదాది
ప్రతిగాను ... వెరాంతుడు భూంలోకమందు బహుత్వా
లుకోసి వాని కవ్వము [...] యునిత్యమై మిత్రాలు
కాలతస్థాన్యం గాయెయుదలయున్నవి యేదేవతు
లకు ప్రీతి దాన్నిచ్చిన వాని స్వాగాలు ఆయాందేవతలకు
యిచ్చి తన భాంగం తానుభుగి సున్ను ఉన్న
వాడాయెను. ఈరీతిని ఉండగా కదాంపుట్లాలుమందు

దేవతులకు రాక్షసులకు యుద్ధం సంభవించెను. అనుకను
తొల్క విశ్వావసుని పుత్రుడయిన వైశ్వానరుడు పేరాయ
తన యొక్క బలపరాక్రమములచేత రాక్షసులను సంహారిం
చినవాడయి దేవతులకు ఉపకారి తప్పించు యుగలక్షారి
పొందెను. అనంతరం ఇంద్రాది దేవతులును అత్యంత హర్ష
ము నొందుతారి. ఈ ప్రకారముగాను అగ్నిహోత్రుడు
తనయుంచె దేవతుల యొక్క శత్రుసంహారం ఆయునన్ని
నే దయుజ్ఞ కర్త యజ్ఞ భోక్త యజ్ఞేశుడు మహావిష్ణు
వు తన అర్ధాసనమును దేవతులకు పావనం తప్పించెను
ప్రభువులయినా నీవే ప్రదాత యని స్తుపవం ఉపారుష్యం
చెలయు మీసె త్రైంకతు భూలోకమందు జయశబ్దం చేయించు
చేదన సాధనాభిము సన్నిధి నన్న ఆశ్రయమలోకానకు స్త
వస్తువాగ్నిహోత్రా ఊర దెత్తనా డు దేవలవృత్తి చేతను త
న యొక్క ధనుష్వాడని స్వబల ముకమందు యెంమనము నిలవ
యుండగా తనలోలోని తనాము క్షయమును విస్మయించె
ను తు ఇతరమయిన ఆయుధాలు దిగువ ఊరు ధనుః కెంద
ము ఉప్పుకు గర్వం కెంద ఊరు కున్నవాగ్ని ఈశ్వరుడు చూచి
తనస వచనం [Fol 9B] ఆయిన దేవతుల ను అవమానం
చేసినదని స్వపారుష్యం ప్రకాశం చేసి అహంకారబద్ధుడ
అయినా ... ఆ నిచెలిసినవాడై ఉదరాను ఇంద్రాది

దేవతలు త్రింధరునప్పు యొక్క త్రిస్త్రివెంటాత్రుని
శిరస్సెదన చేయువతానని యోచించి తడు మరల
పొందితే బలగర్వములు పోగొట్టున్నాది గనుక స్నం సంపుతగిన
యత్నం చేయువతానని నిశ్చయించినవాడై వెగ వర్షాలు
మునిశ్రీంచి మారుపాయి బిం (త్రిస్త్రివెంటాత్రున) వెలిసిన సబుబంతం తిం
ర ఉండబడిన ధనుస్సు ఉత్తర గా గు తెగలి గినట్లు
యుగా ఆ తాను తెగి నంతట ధనుస్సు యొక్కమైన
వేగంచేత త్రిస్త్రివెంటాత్రుని శిరస్సు ఖం దించి పోటు
న్నది ఆయాస మయం తప్పినట్లు యుగా ప్రాత్యక్షంగా
త్రిస్త్రివెంటాత్రుడ్లాయం ప దేవత అనుకూలం గాయి లేని
తెదని ఆసుష్టి చేయుగాను శిరసావహించి తమ ఆజ్ఞ
నుసారం చేయుదానను త్రిస్త్రివెంటాత్రుని సామాప్యంలో
తెచ్చవిధ మెట్లగు పోగానే ఖస్సం ఆయిపోయినవి
గనుక ఇందంతయుగానము మేము యొక్క కరసా తలపడింత
మయినా ముఖం స్పృశిస్తే భూమి లోకాలంవయిన్నే ఉట్టు
న్న ఆ యామ స్థలమందు పేదతం ప్రస్థవించెలాగు న వరం
ఇయ్యగలవని ఆ దేవతలు ఆ ధగగా ఆటువంటి
అవుగాక ఆ నీవరం యిచ్చినంత దేవతలు వెళ్ళి
నరువిస్తారమందు వాస్తుభూమి లోనుంచి ధనుర్వేదం యొక్క
ఆజ్ఞతోడు తెగ తిని గాను వస్తున్నంది ధనుర్వేదం యొక్క

గాలి [10] లో అగ్నిహోత్రుని శిరస్సు ఖండించి నక్షత్రమం
డల పర్యంతం పోయి భూమి మీద రెండు తునకలు గా ప
డిన దాంతోను. అగ్నిహోత్రుడు వల్ల తెలిసెంది సుగుణ కే
వలతులకు హావిర్భాగములు తేక పోయి భూలోకమందు
యజ్ఞాది క్రతువులున్ను హవ్యకవ్యములు తేక పోయెను
ఇదిగాక దైవ దర్శనార్థ సేవలు నాయొక్క భక్తుని శాప ప్రకారం
వద్ద నిలుపుమన్నారు ఇప్పుడు మీరు పునః బ్రతికించండి అని
ప్రార్థన చేత అనుజ్ఞ సేయగా ఈశ్వరుని యొక్క శాపం
చేత నున్న తమకు హవిర్భాగములు మొదలైనవి
అవన్నీ తెచ్చి ఇచ్చే వారు లేక పోయి ఉపవాసం
ఉండవలసి వచ్చెను గనుక నిన్ను అప్పుడు ఆశుతోషుడు
అను పేరు అగ్నిహోత్రుని బ్రతికించుమని అడిగిం
చగా వారు విన్న శ్రీ రుద్రుడు వేద రీతిగా మంత్ర తంత్రము
ల చేత ప్రాణం పోసి తునకలయిన శిరస్సును అతికించి పునః
పట్టించి స్నానము చేసి రాగను నీకు ద్విశిరుడని పేరు పెట్టెను.
అప్పుడు దేవతలు తిరిగి పొర్లుదండము చేయగా యథాప్ర
కారం ఆ స్త్రీయార్చిపత్రం చేసుకొని భూలోకమందు
చేసే హవ్యకవ్యముల యొక్క హవిర్భాగములు వారి
వారికి ఇయ్య సాగిన్ని వారు తొలగెను. అగ్నిహోత్రుడున్ను
అప్పటినుండి దేవతల కన్నా [illegible] ఈశ్వరుడు

వైద్యనాథేశ్వరుడనే నామధేయంబు గలవాడాయెను.
గీ(1083) ఈ రామక్షేత్ర శ్రీవైద్యనాథుని చరిత్ర నెవరు భక్తిగా
ల్పకంగా పఠించినాను విన్నాను పూర్ణాయుష్మంతులగున్ని
నీరోగులయున్ను పుత్రపౌత్రుల బడయుదురనిన్ని
ఈప్రకారం సుహాసునికి నివిల్లా వినబడిన భార్గవరాములు
గంగాది సకల తీర్థములను పూజించేస్తూ ఉన్నవారా
యెను:—

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే ధర్మసంహితా-
యాం వైద్యనాథమాహాత్మ్యే
నామ ద్విషష్టితమోధ్యాయః

ఈ ప్రకారం వైద్యనాథమాహాత్మ్యం వినినపిమ్మట నా
భార్గవరాముడు సుహాస్యుని జూచి చెప్పుతున్నాడు
నీవు సర్వజ్ఞుడవున్ను నాకు సఖుడవున్ను కనుక పూర్వము పుణ్య
స్థలం ప్రవేశం అయినంతటి పినాకినీ మాహాత్మ్యం
విశేషించి చెప్పుమన్నాను అని తెల్పగాను వినగా
ఇప్పుడు ఆ పుణ్య పినాకినీ వృత్తాంతం వినగోరితివి అని ప్ర
శ్నించగాను సుహాస్యుడు సంతోషపడినవాడై ఈ పుణ్య
మహా పుణ్యనదియైన పినాకిని పర్యంతం బహుశ్రేష్ఠ
మయిన నది తటాంపి శ్రీవైద్యనాథక్షేత్రం. మొదలుకొని

సోమేశ్వర పర్యంతమున్ను బహు పుణ్యతరమయినది. ఈతెను
క్షేపినాతిని మీం దప్రసరించిన వాయువు స్పర్శ అయినా సర్వ
పాపములు పరిహారం అవును. స్వదిగాత ఈ యొక్క నదియం
దు స్నానపానా[దు]దులు చేసిన వారు తాము సర్వసిద్ధి
మయిన వారై సాక్షాత్తు ఈశ్వర స్వరూపం పొంది పొందు
దురు. ఈ నదీతీరమందు ఎవరైన భక్తి శీతల జప హోమా
దులు యేకరాత్రం చేసిన వారలైనా శతగుణాల ఫలం లభిం
పచేస్తువంటి దినికి సర్వశ్రేష్ఠములున్ను ఇట్టి సర్వపా
పములు హరింప చేసి సర్వరోగములున్ను నివృత్తి చేయు.
జ్ఞాన విజ్ఞానాదులను పొందింప చేయుచున్నది అని చెప్పిన
వారై స్కందుడు తన దర్శనం వత్సలతి వాసం కలదు అని చెప్పు
వాడాయెను గదా —

పూర్వమందు దక్షిణ దేశమున బ్రాహ్మణ కులము
లందు దుర్జనుడనే నామకమైన శ్రీశైల విపిన ప్రాంతం సిద్ధపురం
అనే నగరంలో ఉన్నవాడై ధర్మగుప్తుడనే వాని కుమారుడై నవి
వాసం చేసుకొన్న వాడాయెను. ఆ యొక్క దుర్జనుని భార్య
యుక్తిలో సౌందర్యయుక్తురాలున్ను పతివ్రతా శ్రేష్ఠత్వమున్ను
ఉత్తమ వనమున్ను కలిగి ఉన్నప్పటికిన్ని భార్యతో సుత్రదాయి
బాలికలు సుఖపుతుంటున్ను శ్వశురగృహమందే కొన్ని దినములు
ఉండగా తన ఆకలి తాళలమందు శేషసంపత్తి నష్టుడై వారస్త్రీ

ని రూపమైనట్టి వాడై తనయందున్న ధనము యావత్తు
శిష్యమునకు ఆ వారాంగనకు దక్షిణగా ఇచ్చి ప్రీతిగా ఉండగా
ను. ఇట్లుండగా ఒక దినము ఆ వారాంగనకు ధనం లేక పోయెను
గనుక ఈ అక్షయం వారాంగన తెలిసినదై దుర్యోధనుని శరణ్యా
రం చేసుకొని పోయెను. [శ్లో॥ ॥] గనుక దుర్యోధనునికి వా
రాంగనవల్ల సుఖపడుటకు లేక తుది లేక పోగా వ
చ్చిన వ్యసనముతోను శ్వశుర గృహము ప్రవేశం అయిన
వాడయి తన పత్నితో వారాంగనకు భూషణాలు
ఇమ్మని ప్రార్థించెను. [illegible] బతిమాలెను. అయిన
ఒకానొక నాడు నిశి సమయమందు తన పత్ని సుప్తురాలై
ఉండగా దాని యొక్క భూషణాలు అపహరించెను. వాడు
పుట్టెను పునః వారాంగనకు ఇచ్చినవాడై ఈ భూషణ
ములు ఇన్ని దినములకని కష్టం చేసిన వాడయి సంతోష
ము అనుభవిస్తూ ఉండెను. తదనంతరము దుష్కృతం
చేసిన దినాలు అతిక్రమించెను గనుక పునః ఆ యొక్క
వారకాంతను దుర్యోధనుని దగ్గర చేరనీయక పోయెను.
గనుక పునః అతి దుఃఖితులం పొందిన వాడాయెను. ధర్మ
సుపుత్రుడు తన యొక్క పత్నిగారి భూషణాలు తెలియక
ఆ ని మోహం చేత పునః ఆమెకు అపహృతమైన భూ
షణాలు ఏమి అని ఇచ్చిన వాడాయెను తదనంతరము దు

దుర్మదుడు తిరిగి తెనుకులంగా పత్ని భూషణాలు కల
తెను గదాం- ఈ సారి వెన్ని అపహరించుకుని రాం బోతెనని యోచిం
చి శ్వశుర గృహానికి వెళ్ళిన వాడయి భార్యతో అనుకూ
లంగా కొన్ని దినములు ఉండి తరువాత త్మ ఆత్తగారితోను
గారితో ఇదివరకటం నా యొక్క భార్యను పంపించండి
మా ఊరికి పోయి కొన్ని దినములు ఉత్తాపురం వెళ్ళి వస్తానని ఆ
సత్తిపు త్పివది నిత్య ప్రయాణస్య త్వర పడుతూ ఉండగా తెలిసె
ఆ దేవప్రకారం ధర్మగుప్తుడు తన కుమార్తెను దుర్మదుని
వెంబడి పంపిన వాడాయెను. ఈ దుర్మదుడు వారాంగనా
స్త్రీ లాంఘ వేశ్యగని నామాన నివసనార్థ మద్య మార్గ మందు ఒక
నాడు రాత్రి నిశిసమయమందు తన భార్య నిద్ర పోతూ
ఉండగాను వంచించి విశిష్ట భూషణములున్ను అపహరించు
కొని పోయిన వాడాయెను గనుక ఆ దుర్మదుని భార్య
అతిశయమయిన చింతాక్రాంతురాలై తన కట్టిన వస్త్ర
ఆ దరణాలేక గుప్త వస్త్రమును కాలై ఊచనా వాళ్ళత్తా
దుల చేత తెంప్పబడిన దిన్ని అయ్యెను. ఆ యొక్క దుర్మ
దుడు తన పుత్ర యొక్క భూషణములు తీసికొని వచ్చి
ఎటు కాంతను ఇప్పిన వాడయి కొన్ని దినములు సౌలగాను
తిరిగి కష్టం ఆయెనటీనాలు ఆ రయు నుగనుక వారకాంత
దుర్మదుడిని తిరస్కారం వేసినందున ఇంత రోమయ ఉపాయం

చేత ధనం సంపాదించి వారస్త్రీ వల్ల సుఖాన్ని పొందవచ్చు
ఆర్యుల అనుభవం తమ స్వసత్య జ్ఞానం కామోద్రేకం పొందించేగాని
ధనమున్న చేరదని కాగియువాండ్లే తో తోడి తెన్ని
వాడయు ధర్మ వృత్తి తదయు మలినములను సంపాదిస్తున్న
మార్గమందు వస్తే భూమిలోల మొదలు లోన వాళ్లను
ఉపేక్షించి ద్రవ్యం సంపాదించుకొని కాలమో వారు
చేస్తున్న వారస్త్రీతో తృప్తియైన దినములు సుఖం
అనుభవించి దేశాంతరగతుడయి పినాకినీ తీరాన
వక్త తరతరం వేదు చేసిన ఉత్కృష్టమయిన పాపములేల
బహు యోగములు సంభవించి మూర్తుపాయస్తున్న సన్ని
పాంతమారెను [7:01 12/13] ను ఈ యొక్క దుర్గాదు
డు రాగములవి చేత మితి తుదయు తృష్ణ తృప్తి పానలు కల
గినవాడై వత వృత్తం తించ మయూర్ఖనలు దారియు నుసా
యోపగ్రామున బక కొలిచు వాడలు పొందగా ఈదు
[illegible]దు కిల్ల పడిదిఖంచి నవాడయు పినాకిని
ఖలంతే సుతపస్సు నీ ఉత్త పాడియుగానే దుర్గాదుడు
మూర్తి పొందినవాడా ఆయెను. ఆ పినాకిని ఉదకంపా
నం చేసి మూర్తి భాండెను గనుక వాడు చేసినట్టువంటి
పాపములు పతిపారం ఆయు దేవలోకగతుడు నయిం
దివ్యమయిన విమానములున్నా శివదూతయున్న వచ్చి

స్మర లూ కేయునపు తీసికొని పోయెను. పదానతు ఉద్ధృ
కృలయి కొందగా ఆసమయంలో లోని యమ దూతలువచ్చి
నవారయి వీడు బహు పాపాత్ముడు గనుక వీణ్ణి తీసి
కొని పోతున్నాము అంటు ధర్మరాజుగారి యొక్క ఆజ్ఞ
అయినదనగా శివదూతలు యమదూతలకు అపూర్వ
మయిన యుద్ధం అయి శివదూతలు విజయము పొందినవారై
యమదూతలు పరాభవయుక్తులై చెప్పిరిగదా అంతే యిరు
మైనసుఖ్యంతం వల్ల మీరువచ్చి విమానాలలో ధునిగాని
సుకొని పోవటానికి [illegible] పాపాలు పాపములు చేసిన
వాణ్ణి మీరు తీసుక పోవలసినది చిత్ర గుప్తులు తెలుపు
అయిన దంభాచార్యులు కొంగాని ఇతరంతాదు. అని చెప్పగా శివ
దూతలు చెప్పుతున్నారు మీరు తెలియని అందుకు తప్పుంది.
యీతనాదే వాడు మాత్రము పైత్యం [illegible] కు తెలుసుగాని
పు [illegible] ప్రత్యుత్తరము వేరు అ [7 [illegible] 13] [illegible]
[illegible] అనగా [illegible] యొక్క దుర్బుద్ధి పాపములు
చేసినది యిది ద్రాక్షామేను అయితే అవసానకాలమందు
సర్వపాపములు హరించే ఉపవంతం ఈశ్వరుని [illegible] యం
చు ఉద్ధ్వం అయిన పినాకిపాణిం పానంచేసి [illegible] గనుక
పినాకిని అనే నామము స్మరించేతనైనా అంత్యకాల
మందు స్మరించెను మాత్రమే చేయవలెను ముక్తిపొందగల

వాడీ వ్రతము సల్పెడు వ్రతుడు పాపంబేసినాడు తనుక తెలెట్టు
వంటెపా : వయులు త్రిమేల హరింపక పోయిన్గి దియు
మం॥ తాకచ తరక్షేర పరంపయ పినాకిని యందు వంటి దండే
ప శ్రీనేశక్షుంచేత సర్వపాపములు హరించును. నకారం
చేత సంపదలు కలుగును. కకారం వల్ల కామితార్థములు
కలుగును ఆం. త్రిగుణం దండె నకారం చేత చతుర్వర్గ
ఫలం లభించును జపతపయజ్ఞ దానాదులు చేసిన
ఫలము నన్ను కలుగును సర్వ రోగములు ఉన్న హరించి
మూఢులయినవారికి జ్ఞానము నన్ను కలుగును. కాబట్టి
మర్త్యుడు పుణ్యపురుషుడయి కైలాసమందు ఆ
బం జార్తి స్వామియగా ఉండగా తాడు గనుక మీందగ్
వను మీరు పోవలసిన వారు. మర్త్యుడు కడు తూ
ఆధీనంగా రాగలరండని శివదూతలు యమ
దూతలకు ధర్మసూత్రాలు తెల్పిరి గనుక యమదూతలు
యమస్థానకు వారి స్వస్థానాదులకు పోయిన
వారని యీప్రకారంగా సువాసుప్రుడు రవానసమయిన
పినాకిని మాహాత్మ్యం చెప్పినవాడంతేను:—

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మసంహితాయాం పర
శురామ తీర్థమహాత్మ్యే పినాకినీ మాహాత్మ్యం నామ
॥ శ్రీ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

[136]:— ఈ ప్రకారంగా దుర్జయుడు సకలపాపములున్న
పినాకినివల్ల ముక్తుడయి కైలాసానకు శివదూతలువచ్చి
విమానారూఢుని చేసుకొని పోయిరి. పవిత్రమగు గంధ
ర్వునివల్ల భార్గవరాముడు తెలుసుకొనదలచినవాడై మహా
ద్భుతమయిన ఆశ్చర్యాన్ని పొంది తనివితీరనివాడై
గంధర్వుని కూర్చి ప్రశ్న చేసెను కదా — ఈ లోకైక పినాకిని
మాహాత్మ్యాగారాగం వంతం చేసుకుంటున్న పాపములు పో
గొట్టే శుభం ఉంది అనేదిగా చెప్పిరియుండుటనుక దుర్జయు
డు పాపములు చేత విముక్తుడయినందుకు నాకు నిదర్శనమా
లోకమున సంకరాగములు లవేల తెలువరు ముక్తులయినారు
ఆ పవిత్రాంతం సవిస్తారంగా తెలియ చేయువలయును. నీవు
సర్వజ్ఞుడవనుక నీవల్ల వినవలెననే అపేక్షే కాలకలిగి
ఉన్నాను అని ప్రశ్న చేయగా రాముని యొక్క ప్రశ్నకదా
సత్కీర్తి సుహాస్యుడు (పితమానవసాడై త్రిమత తెలుసుకొనేట
పరశురామునితో చెప్పేటందుకు ఆరంభం చేసిరి కాదా
సుగదా!

సుహాస్యః — పూర్వమందు మహేంద్రగిరికముందు
వసించియుండే కుంభసంభవుడు కదా తీర్థాలయముందు
రామపద్మాకరం పద్దరమమయిన పసుపుద్దేశమందు సహా
శివుని కొంచెం దృఢమతిగాను త్రిస్థపురూపుడు సాక్ష

స్సవే స్సూకున్నవారికి ప్రత్యక్షమవుతున్న వారమన్నుచిరా
న్నంబ పినాకినిసోమ్మైశాక్షమై వచ్చె ఈషడ్గాలమం దుస్సాన
వేసి ప్రాణాయామాన్నాకొట్టం కటంభుం లేని ఈవదం తీసుకొనే
తనమొదుత్త తపాలను చేత ఖి [illegible] చేతనువుంకూ
నలంమేర ఆ ఈదకం చేత ఆస్త్రి పౌరాణిత శివపూజాది
కర్మ [illegible] లు జరుపుకొంటూ బతుకుతున్నాము
ఈ ప్రకారం తపస్సువే స్సూకున్నవారికి కదాచిత్కాలమందు
యథాప్రకారం ఆరు సోమవారము లపర్యంతం పినాకినిఉదకం
తీసుకొని కాలువ తాత్పర్యమంచు జగిరున్నదని చేత
వారంతా వేసంగా ఆరంభుడు. తీసుకొని పాలు [illegible]
గాను దైవయోగం చేత మార్గమందు ప్రసాదం వపలేని
స్ను మా యెనుగనుక మూత్రశంకతో యింతెత్తు పుణ్య
నది తోయం తీసుకొని పాలు దిన్ని యెత్తుంటాదు దీనుకను
డెంబరాదు యెవరిచేత నయినాయిస్తు శంకతీర్చుకొనిత
రువాత తీసుకొని పోవలెను అందుకున్న [illegible]
గా ఉన్నది అనే వ్యసనమూనస్సుకి యోజనవే స్సూకున్న
గామరిన్ని మూత్రబాధ విశేషించి ఆయినందున నాలు
గు దిక్కుల చూచినా నిర్మనుష్యంగా ఉన్నది తరువాత
పాయుంచేయ, వెను? యెవరయి [illegible] ఆగుపడు
దురా అని చూచేటప్పుడు ఉలికగా లంబాగేదరుడు [illegible]

విష్ణుశర్మారుడను మహాపర్వతోపమానమైన యూషకొన్ని
తెలిసినవాడై వింధ్యాద్రి శృంగమందు శ్రీ అమరావతితో
బ్రాహ్మణుండుగా అగస్త్యమహాముని మాయాజనవార్తే
మేం మేంరంబు ననౌశ నొవ్వు శిష్యులు నాం వద్దతిరా
వైరాయి త్రిశూలమాత్రం నిన్నుంచి ప్రత్యేకించుచున్నది.
పరాజ్ఞుల్పుడు డవైపొగొట్టు శ్రీదేవిగా షుడ్గా ధ్వనిపెట్టి
పిలిచినవాడయిన్ని నాకు ప్రస్తావబాధ విశేషంగా సంభవించి
నది చేతనయితే పినాకినీ తోంటలు. పూంబూర్ణం తెల్పినది
స్థూలముదయం. దుఘటం రాజుతే పూంబూరయోగ్యం తాతపోరు
(౪౫) న్నది కాలజ్ఞ్యము వాలాత్మమాత్రము - అంబుఘటొన్ని
నిపుధరించినట్లయితే శంకరనివర్త్రి తీసుకున్నవాడై
మత్రాంతాది సౌవమును నృత్తిల్లుతుని పునః తలు శాస్త్రి
తీసుకొంటూ నవ అనిచెప్పగాను ఇందరు నభూమినుండి
చెప్పుచున్నారు కదా! ఓయి మంచి సంభవుడా! నన్నెత్తి
శివరాత్రి నవాందు అమరావతీ ప్రేక్షం త్ర్యంబకా
మ్మని పిలిపించుకొండుగనుక నేను పొంచులుసినది అ
యినా మిం మాండే రెండు దుకు గొల్లంఘున సౌయువతెను
నీవు తత్కాలగావష్టే లెట్టయితే త్రిశూలమాత్రం అతలశం
తీసుకొం ~~[illegible]~~ టున్నాను మూండావయ్యాలు మిమ్ము
పిలుతును తెలుగావస్త్రా మంచి రాలేదును. అలాగా

రానష్టియులే ంబు ఘటం. భూమిమీంద
వాణ్ణి ఈ ఆర్ద్ర నితిమీంద అంగీకరించి వచ్చి గా
కలశం ఉయిచుకొని పని వేదు తె
నస్యములు ఒప్పినావై ఘటంయిచ్చి ఆగనుక ఆ తామెత్త ఆ
కష్ట తపిన కలశాన్ని ద్విగదాసను డు తీసుకొని
ఉపదేశాదు ఆ సస్యమునిచ్చ మునిని ప్రసాదం శంకసి
వృత్తి చేసుకున్నవాడై మున్నాత్రి కావద శౌచములు మరాన.
తూర్పు త్యైజిలం. ఉంండునగా ఈ తామెక్క కమం దలయును
మెంయుపారులక ముగావతికి త్వరగా పొ వలెనని లం
బోదరుడు త్రిరావృత్తి ప్రతిదినముగా లంబడి వెంబడిగా
పిలుచునందున కుంభసంభవుడు ఉత్తరం చెప్పెటం
తేక త్వరగా రాం వడానకు సందర్శం కాక పోయెగనుక
వినాయకుడు ఆ తామెక్క కమండలాన్ని భూమి
మీంద ఉంచినవాడై ఆమె కావతిమీం ని ఆ కావేరి
ప్రసరించినవాం తాం తెను. ఈ లాగా కుంభసంభవుడు
త్వరపడిత వచ్చినవాడై తాను తామెక్క వినాయకు
ని చేత కమండలం యెళ్ళెనా ప్రవాహములు చెరిమూంచేవరకు
గజాననుడు తీకపోయి ఘటం ము ట్టక భూమిమీంద
ఉన్నందున ఆ కలశమైనా తీసుకొని పోదామని తన
హస్తం చేత ఎత్తగా భూమి అంటుకున్నది

ఏమాత్రము న్యూనతవలనను పోయినందున ఆ రెండవ అగస్త్య
లు వారలిద్దరు న్యూనుడై లంకాద్వారము ఇట్లు ప్రకారము ఇన్న
తనం చితువర బ్రహ్మాణ్డం తి చేష్ట చేసినవాడాయెను.
ఈ ప్రకారం స్కంద పురాణ ఖండు నారాయణం దం అగస్త్యుం
చేతి గర్వాంధుడై నా రెండవ నితర్కతర్కా దులకు అను
మాలను లెక్క పని విఘాతం చేసి నాడు గనుక ఇతడు
భిన్నోన్నదరుడై పోవుగాక అని శపించిన వాడాయెను
గనుక ఈ రెండవ ద్వారపాలకులు ఆ వయామితారిలా ఘనుడై
పోగా కడు ప్రపన్నుడై చేయులు అధికరణులు చెందు
లయినదిప్రమింపనా నైను. ఇట్టి వంటి నాయక కుగ్నో
అగస్త్యుడు పురాణ వాడై పశ్చాత్తాపాన్ని పొందితను
డలు తీసికొని తిత్త హాస్య ఇటుల వా మావల ముక్కు పా
యినవాడాయెను. ఆ రెండవ పూర్వయందు ఉండిన ఘటం
లోనిజా యందుమ మహాప్రభావమై పత్ని వారించుద్ది
గాడుని అందును గనుక సోమం నిమిత్తం వచ్చిన ఉదకం గనుక
సోమునని అని పేరులకు ప్రసిద్ధిగానే యెను ఈ రెండవ లం
బోదరుడు భిన్నోదరుడై వింధ్యవమో దైవమందు
పోతూ ఉండగా మధ్యం బరగతుడైనవం ద్రుడు
మొంచిన వాడై ఈ ప్రకారం వరహేతువులయినవారికి
56. అపకృతి చేసిన శత్రువులకు ప్రతిబద్ధిగానే దుఃఖం

పెంపొందించేది సిద్ధం. పూర్వమందు దక్షప్రజాపతి తన
కైన యిరువదియేడుగురు నక్షత్రాంగనల జీవమానం చేసినందు
వలన రోహిణీ ప్రకారం క్షయగ్రస్తు డాయెను. ఆటువలెను
గణాంకము నికిని సంభవించెను అని వాసస్యం చేయగా
ద్వారదానిలోని క్షేమం పోగొట్టి పితుడయి ఓయి చంద్రుడా
నష్టమయినను అపహాస్యం చేస్తివి గదా నిన్ను తెలుసుకు
మానవా గాని నిందితులు లగు దురులు గాక అని శపించాను
వాడాయెను. ఈ ప్రకారం గ్రహాలు ఫలకు . . . పడిన్ని
చంద్రునికి శాపం పొందినదిన్ని కారణాల వల్ల సవిస్తరం
వర్తమానం పొందగాసను దుఃఖ విన్నవాడై వినాయకుని
వర్ధిత వర్షు విస్తారంగా జరిగింది ఇతడు క్షణాలు త్రంతి తనవా
తేసిన కార్యములకు విఘ్నం అవుతున్నది ఇదిగాక
ఇతడు నాకు ఆ త్వం తప్పియుదుర్ను నవుత ధన్వం
త్రుల పిలిపించి ~~[illegible]~~ నికి ఉండే బాధ మాని
యథాప్రకారం ఉదరము తెమ్మలాం జగచేయు వారిని ఆసు
[illegible] తీయగా తన్మొందన్నం త్రాగు ఆ రెండు తృప్తులయి
[illegible] తడుపుల గొంతు తోంసి పర్వ తప్పి విడువకుండ దీర్ఘ
భాగ్గిచేత తప్పిన వాడై తిరిగి లంబోదరుడు బాధ
చేత ముక్తుడయి యథాప్రకారం ఉదరం గలవాడై
ధన్వంత్రుల వల్ల సుఖాన్ని పొందినవాడా. - [illegible]

కనుక దేవేంద్రుడు గణపతిని గూర్చి చెప్పుచున్నాడు గజా
సురుడు ద్వార దానవుడా నావల్లనే వచ్చిన ధన్యుం తర
మేల నీకున్న శాప విమోచనం పడి ఈ నెల 16 వ తారం మొదలు
గదా ఇక నుస్వాస్థ్యం ఖాతీర్లు దక్కైతే యుద్ధం ప్రకారము
అవాంఛిత రూపు ఏడు చేయించినట్టు. ఇది గాక చంద్రుని శాపం
తొలగిపోవాలంటే వారు నిందితులవ్వుదురు అని యిచ్చినా
డే అతడు సర్వజ్ఞులకు ప్రియంకరుడయిన వాడు కనుక
శాపవిమోచన [illegible] తెలిసినది అని ఆమెనోచు పూర్వ
క్రమముగా మందలించునందున ఈ వారం ఉదయం గణపతిని
నవాత్తై నాం తెలియక స్వాంభా కాలము ఆయిన చతుర్థి నాడు
మట్టితో చంద్రుని మాంసం చూసినవారు మిథ్యాపవాదం పొంది
నిందితులవ్వుదురు కడమ దినములందు ఏమి లేదు. అని
చెప్పినవాడాయెను కనుక ఈ విర్త్య విధానం వినినవాడయి
చంద్రుని వినాం తనకుని చూపలాలన చేసినవాడయి
అమరార్థిపుడు స్వపురానకు పోయినవాడాయెను.
ఈ తొలుక్క విధానంబులు [illegible] మయిన బాధ
రణం మానక ఉండగా నారదుని వల్లనె నాకనీతో
మందు కై దర్శనార్థ స్వామి పుష్పోధారుని సన్నిధిలో
నలభై దినములు సూర్యోదయాన్ [illegible] సాయంత్ర
ముందు ప్రదక్షిణాలు సాగించాను. దైవదర్శనార్థ స్వామి

పృథ్వీశ్వరుని దర్శించి చేసుకున్న పినాకినీస్నానదానాదులు
చేసినందువల్ల సకలపాపములున్ను రోగములున్ను పరి
హారం అవుతున్నది నీకుండే శేషమైన రోగాలున్ను మా
నుతున్నది అని వినబడినవారై ఆ ప్రకారం చేసి విశేషం
రోగం మాన్పుకున్నవారై దర్శనంగలవారై తిరిగి రంతు
డా చెపితిని కాబట్టి యీ రెండున్ను సాయుజ్యదాయుని
అయిన పినాకిని మాహాత్మ్యం యెవరు శ్రద్ధగా
శ్రవణం చేసున్నారో వారికి శీఘ్రముగా ఇష్టసిద్ధిన్ని
అవుతున్నది. [శ్లో 16 రు] శ్రీ మునిః — అహ
కారముగా భార్గవరాములు సుపాసుని వల్ల మహా
నిమ్నగ అయిన పినాకినీ మాహాత్మ్యం విని అగస్త్య
ములు మున్ను పూజ్యమయిన తీర్థరాజము విని కృతార్థు
డ్నయితిని అని పరమ సంతోషమును పొందినవాడా
యెను —

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండ పురాణే శ్రీ
సంహితాయాం పరశురామ
రాజ్ఞావరసే పినాకిని తీర్థ మహిమ
నామ చతుష్షష్టిత మోధ్యాయః

చేస్తున్న బహుకాలము గడచిన వాడగుటచే మనుగను తప్పక్క
చతుర్ముఖుడు కుమార్తె అయిన అహల్యను రెండవ భార్య
పెండ్లి చేసెను గౌతముడయితే ఈ వరకు పరిగ్రహించిన
తపోమార్గము లగిన ఉన్నవాడు [కౌ॥ 1718] దాంపత్యం
గాంచనస్థుడయి ఉండగా అహల్య చెప్పిన గాదం వెంట దడిసె
కౌశికునికి నిశ్చయం చేసినవాడయి ఇష్టుడు తిరిగి యౌవన
వయసు పొందినవాడు అందుకనే వివాహం చేసి యుష్ట్రగాని
రెండవ పురుషుని వివాహము చేసిన దాంపు సమాధానం తెల్లి
చెప్పినందున ఆదేశ ప్రకారం గౌతమమహర్షియునికి అహల్యను
బ్రహ్మదేవుడు మనఃపూర్వకముగా వివాహం చేసి ఇచ్చిన
వాడాయెను గనుక ఆ యిద్దరు ముని దంపతులు నిత్యయుగా
క్రీడిస్తున్న కొంత కాలము ఉన్నవాడాయెను.

తదనంతరము అహల్యయొక్క మందు
కల్యాణందు దనే కుమారుడు బ్రహ్మజ్ఞానం
తెలిసినవాడు మహర్షియుని సత్యము కలిగినవాడై వేదా
వాంఛ గరించి పతి ప్రేమ గల అనంతమహర్షి కొంత పుత్రా
లంబుడుగా ఉండినవాడాయెను.

ఈ ప్రకారము దినానవుతరాలు కాలమందు
దేవేంద్రుడు అహల్యను కలవకుండా మన్మథోద్రేకం
చేత తపించిన వాడై నిశిరాత్రియందు గౌతమాశ్రమానికి

వచ్చేవరకు గౌతమ మహామునికి స్నానకాలం సూచించెను
కనుక ఇంద్రుడు మహాముని వార్ధక్యముందు [illegible] స్నానానకు
పోవుచున్నాడని అహల్య మునిపత్ని మంచముమీదనే
పండుకొని యుండెను కనుక దేవేంద్రుడు ఆ సమయమునకు
గౌతముని వలెనే వేషంధరించి వచ్చెను. మునివేషధారి
త్రియులు విశేషాలంకారములతో ఉండి [illegible]
సలుపిన వారాంతమును కనుక అహల్య విస్మయమ్ము పొందినదై
అనుమానించెనే వచ్చెనో [Vol 18] స్థలమునున్నది కదా
సాధ్యమా మారుమనం తనను ప్రేమించునవాడై స్నాన
కాలమువచ్చునని ఇచ్చునే విడిచిపోయిన ఇప్పుడు తిరిగి వచ్చి
కలిగినా అయినా సంతోషమేను యుక్తిగా [illegible]
ర్రాగారమును వలసినదని విధిగా నీయుక్తి యున్నా తన ప్రియుని కొ
రమించిన దంపతులు వలె [illegible] దేవేంద్రుడని తెలిసి
అంగీకరించిన ఆయన శ్రీ సంతోషముగా లలితముగా మాట్లాడి
ఇంద్రమునలో మోసమున వచ్చిన మాట వలె తన ఆనందముతో
ప్రేమాతిశయమున సరస [illegible] సల్లాపములు జరిపి
మోహపరవశులై సంధ్యలోని మునిచిన వార్తె పరస్పరం వరిస్తుండగా
ఊరడించుకొని గౌతముడు వచ్చే వేళ అయినను ఇంతలోనే
ఆనందనీ జయించెలేక నిశ్చయముగా ఇచ్చు వెళ్ళి వారి ముని
అహల్యను భయపడవద్దని ధైర్యము చెప్పగా [illegible] ఇవతలి

తిరిగి వయని వస్తే ఖపాం కేలాపం వేసిన ల్వారగాస్వప్రాణను
పొందున్నని చెప్పినందున శతపత్రిగారం పాపిని యింవలరాగానే
మునీశ్వరులు ఉన్నవచ్చి తనదేహం పొందిరి తతిఖవాన్నిల తోడున్న
షుభం మంటం ఇంద్రుస్నిఘూ ఖనవాడై తనపత్నితో సంభోగం
చేసివచ్చినాంతని తెలిసి వీరభిబలం చేత ఇంత పాపాన తులగా
నయితివి కదా అనికో పొ ద్దపి తుదై నిర్వీర్యుడవు రువు
అనిచెప్పి శాపమున్న భగం నియంత్రం వచ్చినవాడవు గను క
నీశరీరమందు సహస్ర భగములు అవుగాక అని యీ
ప్రకారం రెండు శాపములున్ను ఇచ్చినవాడై తన భార్యను
మూర్ఛవరకు నిర్జీవ్వరాలుగా యుతం తెని అపరాధం [?]
చేసిన దానివలను తలవంచుకొని సంతోషమున తిరిగి పురాణసరా
లు విడి కేశాలు లందు ప్రవాహది చేర్చుకొని అంగారాలయున్ను
కంచుతలయున్ను స్వస్థానం విడిచిపోతిని లై తులమలందున్ను
చెల్లెల్యయందున్ను అధరమందున్ను అర్థ బంధ్యా పమాన
మైన నక్షత్రతీవయులున్ను శరీరమందుకలి గంధ కసూరి
కలాపములున్ను ఇట్టి యువం తం పరపురుషుని తో చేసిన సం
భోగ నవ వన్నెలయుల తోడున్న భార్యలను యూఖరాత
ముడు పలుకుచున్నాదదుగదా ఒక దుర్మార్గరాలందు
దురాలా దుష్టమాత్రిని నీవింత . . . వయువపా
పాన తుల్యనై తివి గదా! ఇప్పటం నీవిప్పడే అనుభవించు

వలసినదని అత్యాగ్రహంతో శిల యయి పోవునట్లు గౌతముడు
శపించినవాడాయెను. తదనంతరం తిరిగి [illegible]
ఆశ్రమంకేగినవాడై [illegible] ఈ శాపం దశరథ తనయుడైన
శ్రీరాముని [illegible] మానవతులకు [illegible]
సంసేవ్య[illegible] అప్పుడు [illegible] శిలారూపం పరిహారం
[illegible] పొందుతున్నావని చెప్పినవాడాయెను
[illegible]
తపస్సు చేసుకుంటూ ఉన్నవాడాయెను.

ఈ [illegible] [illegible]
[illegible] కొరకు
అండములు తెగి పడి [illegible] పాదతల మస్తక పర్యంతము [illegible]
[illegible] సహస్ర [illegible]
వాడై [illegible] తాను చేసిన పాపములు [illegible]
కొన్నవాడాయెను కనుక ఇంద్రుడు గౌతముని వల్ల [illegible]
వచ్చి [illegible] [సం 14] [illegible]
ఉపాయం చెప్పెను కదా [illegible]
పరిహారం [illegible]
కొరకు శ్రీశైల [illegible] భాగవతం [illegible]
[illegible] శ్రీ వైద్యనాథ స్వామిని దర్శించి తపస్సు
చేసినట్లు అయినా సాక్షాత్కారమై [illegible]

దయు ఇష్టసిద్ధులను ఇచ్చును అని చెప్పినవారయి అశ్వి
నీదేవతలనుపిలపించి ఇంద్రప్రాదుడయ్యుని శాపంవల్ల శరీరం
యామవత్వా యౌవనులయి నిర్వికారుడయి యుండు ఇతనికి
మారుబెకి తపమేసి వీర్యవద్వృద్ధి కలిగె లింగమును నున్న యోను
లతోక పొందిరి లింగమున నం కొంత మని అనుజ్ఞ ఇవ్వ
గా ఆదేశప్రకారం ఆ శ్వినీదేవతలు పిష్టాం దములు తెచ్చి
అత్తికిం వీరవృద్ధి కలుగచేసినవారయిన్ని సహస్ర
యోనులు గల సహస్ర అక్షులు అయెట్లు ఉల్బగా చే
సినవారయిరి.

తదనంతరమందు శత్రుఘ్నుడై దగ్ధాంధపు
రమునకు వచ్చినవాడై తమ పేరట ఇంద్రేశ్వరుడనే లింగం
పినాకిని ఉత్తరతటమందు ప్రతిష్ఠచేసినవాడయి శత
దివ్యవర్షములు తపస్సు భక్తిపూర్వకముగా చేసినందున
వృషధ్వజుడైన యీశ్వరుడు ప్రసన్నుడై మునిమునిఁ
నక్షత్రో హియ ఇంద్రుడా నీయొక్క తపోనిష్ఠకు సంతుష్టు
డనయితి నాను యేమి వరం కావలెను అడుగుమని అతి
ప్రేమతో పల్కినందున పాకశాసనుడు చెప్పుచున్నాడు
గదా స్వామి శివయ తె అజ్ఞానంచేత యీమాంబ దృష్టి
అయి గౌతమముని భార్యతో సంగమం
చేసినాను అనంతరం దు [శ్లో 193] న యొక్కముని

శ్వరుడు నన్ను నిర్వీర్యుని జేయుదువని నీకు నీ శరీరం సహా ప్రయోజనములు అన్నింటిని ఇంద్రుడు శాపంబు ఇచ్చినాడు కాబట్టి నేను అమరాధిపత్యానికి అయోగ్యుడనైతిని. గోరియున్నాను తనుత నాకు ఆ దేవేంద్రు శాపములు వదల చేసి స్వర్గాధిపత్యానికి యోగ్యునిగా చేయవలెను అని ప్రార్థన చేయగాను అదే ప్రకారం పరస్త్రీ సంగ దోషం పరిహారం అయిన వీర్యవంతుడవు నన్ను అయిన సహస్రాక్షుడవు అనిపించుకుని స్వర్గాధిపతివి అవుదువుగాక అని వరం ఇచ్చిన వాడాయెను.

ఇదియునుంగాక ఏతన్మహాత్మ్యమై ఒక వ్రతము వున్ను చేయువారిని అనుష్ఠ ఆయునందున తమ ప్రీతి పినాకిని సంగమము దక్షిణమందు స్నానము చేసినవాడై పాపముల వల్ల విముక్తుండయి యథావిధిగా స్వర్గాధికారి ఔతెను. ఇంద్రుని వల్ల స్థాపితం అయిన లింగం గనుక ఇంద్రేశ్వరుడనే నామధేయం ఈశ్వరునికి కల్గడమాయెను గనుక ఈ క్షేత్రం ఇంద్రానంద సౌఖ్యము మూపాల క్షేత్రమయె దరు బ్రహ్మచేత విశ్వానిగాని సకలము మోక్షప్రదములున్నాని ద్వేం మును పరస్త్రీ సంగ దోషములున్ను పరిహారము వును. అని సుఖులైన సుమహస్తుని వల్ల భార్గవ రామునకు ఇంద్రుని మహత్యంతం పొందుగావిని కాముడు వాళ్ళ దీరల మునిపత్ని

చరిత్రము వినుటకు విస్మితాస్య పొందినవాఁడాయెను. ———

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ధర్మసంహితాయాం ఇంద్రనాథ మాహాత్మ్యే నామ షష్టితమోఽధ్యాయః

———— ✻ ————

60] ఈ ప్రకారం గంధర్వుల వల్ల ఇంద్రనాథ మాహాత్మ్యం విన్నవాఁడై ఉత్కంఠయులు నన్ను అత్రితనయుడు ఉండే ఇంద్రనాథుని నాగనాథుని విశ్వనాథుని భైరవుని నమస్కరించి నవారై గంధర్వుని గూర్చి భార్గవరాముడు తనకు మూలలింగ తెలుపు మహాత్మ్యం వినగోరుచున్నాను చెప్పవలెనని ప్రశ్న చేయగాను గంధర్వుడు చెప్పుచున్నాడు గదా! పూర్వమందు ఆయ్యా తామ్రవర్ణైన ఒక సరస్సు ఉండెను అందులో తెలిసి వరుసగా స్నానం చేసినట్లయితే జరామరణ వర్జితులయి సుఖాన్ని పొందుదురు అని చెప్పగాను భార్గవరాముడు విస్మితుడయి వార్తముతో తెలియజేయుమన్నందున గంధర్వుడు చెప్పుచున్నాడు గదా! పూర్వమందు పినాకిని పూర్వతటమందు సకల కుసుమలతలతో ఒప్పుచున్న మహా సత్కారం దసానస వృక్షవాటక పుష్పదములు వెయిదల రయిన నానా పక్షిగణము లతో కూడుకొన్న షణ్ముఖం ఓం బ్రహ్మాండమైన అమృతసరస్సు ఉండెను. పినాకినికి పశ్చిమభాగమందు సిద్ధపురమనే ప్రసిద్ధి కలిగిన పట్టణములో గాతుర్వర్ణ్య సముద్ధృతమైన పుండరీక

దశ [illegible] రాజ్యం [illegible] చేయుచుండు
[illegible] సంవత్సరము దశవాడు [illegible] సంవత్స
రములు వయస్సుగలవారు [illegible] వయస్సు గలవారు
చులసలరామి [illegible] తెలుసు [illegible]
[illegible] పొందు [illegible] మండు [illegible]
చేసి [illegible] [illegible] [20 13] =
మలితసరస్సు వర్ధిల్లి [illegible] సర్వం
[illegible] వయులు [illegible]
చేసిన [illegible] పరివార్యం [illegible] వయం
[illegible] వరకు [illegible]
దశ పరివర్తం [illegible] సంఖ్య
చెందినవారము [illegible] సంవత్సరము [illegible]
పొందినవారికి [illegible] వయులు [illegible]
[illegible] వెడల [illegible]
కర్తృను విభూరార్థ [illegible] సమాన
మయిన [illegible] మయిన
[illegible] వయులు [illegible] సాప
ము [illegible] వంటి
సుందరాంగి [illegible] వారిగాని [illegible]
దానను వక్షస్థలం [illegible] వయులు [illegible]

ఉల్లాసకర ఉశీరబండి మొదలయిన వర్ణింపనాలు సహింశ
రసమునధరించుచున్నది వృక్షి వారి పాంతం శుస్నాభువంలు
రవణీయసంవృక్షనవాగ్రోషూపి చిన్నదియావ్వివాంతిష్మారి కేయు
బాలుదానా తాయుక్త పెన్ని లం భూమిదుష్మతూ ఉశీబహ్నార్తితి
వృషనవాడు తెమెషార్గంగా పొలువాడు లయ ద్వంద్వంగా
చెప్పువ్వారము అనగాను ఈమె తొయుక్త భర్తం నీవే పలివిధ)
వివాహము పతివర్ష అని చెప్పగా ఆమెయొక్త సంతోషగుణవిభా
రణ తన పతితివ్రతా దీక్షపరంతూలల్లో నివృత్తి అలయమా
వనం సంభావించుచేది పుర్వాకలు కొన్నా కొత కల వినవారు
యూలోంగం లం అవివాహోషమాటలు అదిలేగునాయని
ప్రతితెలా పంతాన్నికమి నిర్ణరవాంతాయు పలితిన దాయము
గనుక అసంతోష్యగుచు వారను పలినే అని [72/21] చెం
పేనివియుత్వం కొన్ని సార్వశ్యాలులు చెప్పిన వారే అనుసలం
దాన్ని తన బావామూలచేత తెమెలక్షం చెంని వస్తు సరస్సు
లో మయుంచనవాడాయు గనుక ఆస్త్రి వార్త కదనవదలన
తైవున్నాద కూపాన్ని పొంది క్రీలోకసంధరింగా నిలవెను
ఈ ప్రకారం దేశాయులు వృన్నిరా కెష్ఠేన్నాద
రూపమురయి ఆపొంతమందు క్రీడించినవారై ఆదినం
తరం స్వర్గానకు పోయు తవుయుంటే పొరపొమ్మదారతుకీ అదెు
నైను ప్రస్తుతి కానులు మొదలయిన సంబంధీకులు

ఈవిధంబుగా నంచెప్పగా శ్రీ తాత్యాశాస్త్రి గారు ముహూర్తమునెంచినవా
రయిరి. తదనంతరము ముందువార్లను అందరిని బంధువులు
సమాగాను సంతోషములు తల సరస్సులు తీసుకొనివచ్చి స్నానం
చేయించిరి వారిలో తమిను గలుగ అందరు స్నాన చేసిన
స్వరూపులయి స్వర్గప్రవేశం చేయిరి.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

— గంగా స్తవము —

పతితుల విశుద్ధ సేయ్య సంచరద్గంగ [illegible] వారి [illegible] మాచల
దములవిదు [illegible] నత పావన్యం [illegible] నవనిధులనరమే
హా ధవళా [illegible] ముంచె [illegible] గుణ సమకరవు వేయాగ్రహింపు
పోరా భూషణ గంగా [illegible] చిరతిపనిఖిలాంచి [illegible]
భక్తిప్రతీక్షిరి ప్రమురతు సుమతోయు [illegible] పయిలవ

స్థలాంగానాం. స్థితమలాధిరయం పద్మాలో మయత్ర లేన్వ
స్వ: బ్రహ్మ (ఇంద్రాదులు) లీ చిత్రం త్వద్రూపమోహ
ప్రవాహేన॥ హారశరసి రతం తే బంధురాణాం
నూత్న రాఘవ సరసిజ నివసంతీ హాం. సమూలే వప
శ్రాంతే॥ హామ వదనల తరం లోకం భూమి మూఢ్యావ
యం. తే త్రిభువన ప్రాయుష్మంతం దేవి కురాజ్ఞప్తు మిత్రం గుర్త్తి
త్వాయి వివిధ మతిరనేకా వాఙ్మే ధ్యాన ధ్యాతేవ దివ్యా
హానన సహోవా ద్విష వాచో వా ప్రమాదయః। సుతప్తతి
సముచితాక్షిం పాపినం స్నాన వారితో లక్ష్యతి వపునాయ
విశేషం వేత్తి నైవా నా కృష్ణం॥ సమ గతి పదముక్తి
కిరణ, మూర్ధా వదే ద్వా॥ స్తుతల ... వాంశం తావాం
సముద్ర శుభ్రమర్థ్యో॥ సత్త్వ దపి మనసాం వా సర్వదాంత
గ్రాహపద్మి। ... విగతి తను మిష్టా మహాసత్యం ... హారు
నమస్తే తరుణ మూర్తే, నమస్తే లోకత్రాణదీక్షితే। నమో
విష్ణుపదోద్భూతే గంగే తుభ్యం నమో నమః॥

— x —

ఈ ప్రకారముగా రాఘవుడు బ్రహ్మాదులు స్తుత్య
ద్విరలా స్తోత్రం చేసిన వాక్కులకు సంతసించి ఆ దేవుళ్ళకు
మలితసరిహారం వర మందు దేవుపురు షుడైనా నిలుస్తా
లయినాం దేవ జంతువులయి నా దేవ స్తోత్రం ...

వారెరా దివ్యమైన దేహం బరించి వార్లి ఖరావురణావృత్తి
తులయి గతక్లేశులున్ను ఆవుదురు.

తదనంతరము వృందతీర్థంబు నిత్య స్నా-
నములు తీర్చుకున్నవారై విశేషములుగా దానధర్మములున్ను
చేసుకొని కొంతకాలం సుఖాసీను లయి ఉన్నవాండాయె
ను గనుక ఒకానొక దివసమందు [illegible]
వ్యాగాస్త్యుల [illegible] సమీపవరానకు వచ్చి [illegible] మందు [illegible]
స్త్రీ [illegible] తన్గాంత [illegible] ఉన [illegible]
చినవారై పౌరా [illegible] గురు [illegible] భాగ్యాదిసకల
మైన మునులను భక్తి పూర్వకంగా పిలిపించి వారి వల్ల
[illegible] మందు [illegible] తానను [illegible] లయి
విధివత్తుగా ను [illegible] [22] [illegible]
రంభం చేసినవారై అర్ధ [illegible] మునిని
రు కా[illegible] ఖుడు వెయిత వ సి [illegible]
ఉద్నాతా [illegible] వల [illegible] కుల
మా ముని [illegible] నంది [illegible]
కులయి [illegible] మందు [illegible] సుదున్ను
ఒకరైనా లేక [illegible] గా ఉన్నవారై.
[illegible] పెద్దలయిన వారు సహా [illegible]
దినములకు సొంత మాయెను. [illegible]

నాడు ప్రార్థన... కాశీనాథుడున్ను ఇంద్రాది దిక్పతి
క్షులతులున్ను భైరవేశ్వరుడు వీరభద్రుడు విఘ్నేశ్వరులు
లేకాదశరుద్రులున్ను అష్టవసువులున్ను పంచభూత
ములున్ను షడ్రుతువులున్ను సిద్ధులు బంధులున్ను విద్యా
ధరులున్ను కిన్నరులు...... శివభక్తులైన వారు
ముప్పైమూడు కోట్ల దేవతలున్ను శ్రీశైలనాథుడున్ను
కైలాసేశుడున్ను మూర్తిభేదము చేతను క్షేత్రదేశాం
గణముందు వచ్చిన వారైరి. తదనంతరమందు వారివారి
రాగల భాగములు ప్రకారం హవిస్సులు తీసుకున్నవారై
పరమ సంతోషాన్ని పొందినవారైరి. అప్పుడా వెలుక్త
రాజు భక్తికి సంతుష్టుడై సాంబేశ్వరుడు శరణ్యుడు
ప్రధానమైన నట్టి పంచవక్త్రములు చేతను దశహస్తములు
చేతను హారకుండల మండితములుగా నుండ దలవర్ణసూ
త్రాల చేతను వరదాభయము చేతను శూలశక్తి గదాపాశ
శరచాపములు కరకమలములందు ఒప్పుచున్న
పంచవక్త్రములు కలున్ను ప్రత్యేకములుగా మూడేసి
నేత్రములు కలిగి సహస్రాదిత్యులు ప్రకాశిస్తున్నట్టు
గాని దివ్యసుందర విగ్రహముగా [fol 22B] లింగమూర్తి
లింగములందు స్వస్వరూపంతో అవతరించిరి నరుక
అనేక పుణ్యాంగనలు ఆనందభరితులై స్తోత్రం చేస్తున్నారు.

గదా! —— —

శ్లోకాలు॥ న యోనిమన్మతిర్నాయుతాంయు నగరేలన దైవసల్పిష్టి
ప్రతిపాలకాయ, యయ పితరుబాగ్నిసి ఘనజ్ఞమారుగం ఘగో
త్రావరత్రాత్రే పరిపాలానాం మాతాంత్వం॥
వేదాంతమర్గం విధివిష్ణుమర్గం విదార్గనిర్గం విష్ణు
స్తాబాంముదీశం, విశేష్యశ్యేశం త్ర్యక్షం మహేదర్గముద్రైః
విశిష్టదీక్షితానాం మవికార శూరంన్గం॥
ఈశ్వరోబింధి కాలస్య మువార్గయు గాన్గం ప్రవర్త ఇయుగాల
మునీత ఖేదం సంహారీత్య మాత్మన్గిపి సప్రపంచం గాలం
త్మసైకైరూ మన్వ లక్ష్యశ్చే త్వం॥
స్థూలం లసూన్దల్వన్య, శిలశైలాసర్గ సోయూర్గమువార్జ్వ
వాంఛిక ఆ గత్రాగాయే పి, వేత్తుం సమర్ధః కిముపరాం
హృశాస్త్రాలం యయతిం నిర్ణ లోస్పృశ్య జగత్సువిరూం
కాలాగ్నికాలస్య పరాం త్వరాగి బారంకశం నిష్ఫల్టహింజా
దివమారాం। క్ష్మేత్మ్యు॥ జగత్త్వ త్వ ఇతి ప్రసిద్ధి స్సంస్కర
బిఖం వా నస్కం నగ్నితే ॥ ?
విదార్గస్సుమాగ్రా, విశదాంబబుద్ధిశ్చ జ్ఞానంబ నిర్గ్రయస
పాంతుశుద్ధం నస్యోగావమపి త్వ (త్వ) ఆవం బహుత్రం
సంపద్యతే తే తెలిపయరాముపేంశం
యస్నే త్తో పో పం త్రావుఖ్యం త్సువలగేకే సర్వకాం పతి.

లోకేపి చ తత్త్వవేత్తా స్వదృష్టిమార్గం వాంఛస్థానం
నాన్యత్ పునాంతర్యస్మిన్ జ్ఞానవిముక్తయే తత్త్వతః॥
పితా జ్ఞానతోన్యపర భూం గయూత్మాకం త్వమేవైకో భూతాంతరు
నియామకః ... । త్వమేవ చ ... స్థితః
త్వదేశతః సిద్ధసి నాన్యత్తత్స్వరూపమ్॥
తథాప్యుక్తం (గీ ౭౨౩) తదాత్మా సర్వవిష్ణుత్వాసి స ఏవ
దమౌఖ్యే పదౌ తపోభి రుగ్రైః నిధ్యాయనీ ధ్యేనసదా
హార్దికత్వం స ఏవ హృదాన్యత్రావిలోకనస్య॥
పురాంతర్గతైః పురాణ్యపత్యైరసేత్రైర్దర్శితా తదా భూతాభ్యః
విపురాణ్యపసాస్య। అయనాపి జీవస్యాపి యుక్త ఏవ త
త్రయాణాం త్రిమూర్తి సిద్ధిః॥
త్రితత్త్వాంధికో నాస్తి పరస్మాత్ లోకాత్ (బా) వర్తద ...స్య
వదంతి పురాణాః తదేతద్ సూత్రం ... మహామంత్రైకి
కోంవాసమన్త్రో విధి విష్ణుమంత్రైః।
స ఏవ వేత్తా ... ప్రాభవం అయుక్ పురాణం
కి స్వాత్మమను సంప్రవిష్టః॥
నియమస్త్రి లోకత్రయాధ్యాయ ...రాసనిల...।
స ...తరాగ్నమినే తుభ్యం నమో విశ్వేశ్వరాయ॥
సత్యాన్ భూతాత్మ తత్త్వాయ నామ ...ం అయ।
త్రైమూర్తతత్త్వ రూపాయ తత్త్వ... ఖ్యాయతే నమః॥

ఈశానాంచ నమ స్తుభ్యం నమో విశ్వస్వరూపిణే।
హాహామాం భారతీభ్యాం తత్ర పద్మసంభవసేవితః॥
భవంతం శరణం యాతం అవామం ప్రసన్నా త్రిపురాం శివమ్।
త్వత్తో మే కార్యసిద్ధి స్స్యాదితి త్వాం శరణం గతః॥
సర్వాభీష్టం విసర్జ్యైకో యుద్ధా వాం సోఽయం తర్కాంకురు

ఈ ప్రకారముగాను బహు విధములుగా స్తోత్రం
చేయుగాను సాక్షాత్ కైలాసవాసి యైన ఈశ్వరుడు
ఆయుర్వైశ్వర్య పుత్రలాభములు మొదలైన బహువిధ
ఫలములు కల్గించెడు అతి ప్రీతిచేత వరములు యిచ్చిన
వాడాయెను తదనంతరమందు ఆ రాముక్త పుండరీకాక్షు
తన స్థానం దిరానకు పోయిన వాడా [fol 23 B] ఆయెను–

ఈ ప్రకారం గంధర్వుని వల్ల అమృతవాపి వర్ణనచరి
త్రమును భార్గవరాముడు విన్నవాడై కృతార్థుడై అతి
అతి సంతోషాన్ని పొందినవాడాయెను–

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మసంవాదాయాం
పరశురామతీర్థాఖ్యానే అమృతవాపీవర్ణ
నం నామ షట్ షష్టితమోఽధ్యాయః॥

మునిః॥ తదనంతరము ఆ రాముక్త భార్గవరాముడు
శ్రీశైల మాహాత్మ్య మెట్టిదని విశదంగా తెలుపవలెను.

అని ఆ తాపసశ్రేష్ఠులవాడైన సుహస్సుని ప్రశ్న చేయగాను గంధర్వు
డు చెప్పుచున్నాడు కదా!

పూర్వ మొకానొక కాలమందు బ్రహ్మ మానస పుత్రుడైన నారదమహాముని తాను తెలుసుకొని అమృత వాపియందు స్నానము చేసి పరిశుద్ధాత్ముడయి చతుర్ముఖుని వద్దకి పోయి వినయ విధేయులుగా స్తోత్రము చేసినవాడయి స్వామీ! భూలోకమందు అద్భుతమయినటువంటి వృత్తాంతం కలదు అని చెప్పగాను అది ఎటువంటిది సవిస్తరముగా తెలియజేయుమని బ్రహ్మ అనుజ్ఞ చేయగాను నారదుడు చెప్పుచున్నాడు కదా! శ్రీశైల దక్షిణభాగమందు పండ్రెండు యోజనాల దూరమున శే షాచలక్షేత్ర తీరమందు ఏడు యోజనముల దూరమున పినాకినికి పూర్వభాగమందు అమృతసరస్సు అనే విశేషసరో వరం కలదు అక్కడ స్నానాదులు చేసిన మనుష్యులందరున్ను అమరత్వులయ్యేరు [శ్లో 24] ప్రకారం భూలోకమందు అందరున్ను దేవతల సమము అయి జరామరణవర్జితు లయినందున దక్షిణాశాపతి అయిన యమధర్మరాజు కు నీవు ఇచ్చినటువంటి అధికారం నిరుపయోగం అయినాది అని చెప్పగాను చతుర్ముఖుడు విని తెలుసుకొని వాక్యములు విన్నవాడై తదనంతరం ముహూర్తమాత్రం ఆలోచన చేసినవాడై తత్ర కృష్ణస్వామి సన్నిధిమునకు పోయి నమస్కారం చేసి నానావిధ

ములుగా స్తుతించి నారదుని వల్ల వినబడినటువంటి వృత్తాం
తం చెప్పినవారు కాంతెను కనుక ప్రతిదినమున్ను తెలంతసేపు ఆలాం
ఐ (శ్రీ) వ్యాసమహాగాను పార్వతీపతి అయిన ఈశ్వరుని సాం
బాం సర్గమునకు పోయినవారై అప్పుడు (శ్రీ) కృష్ణభగవాం
నులు శివస్తోత్రాన్ని బహువిధములుగా స్తోత్రం చేసిన
వారయిలు (శ్రీ) వ్యాస వల్ల వినిన వృత్తాంతం చెప్పగాను ఇందుకు
తేమైనా తగిన ఉపాయం. చెప్పాలి అని వాయు
వును పిలిచి భూలోకమందు అమృతసరస్సు అనే పేరుతో
గినటువంటి ఒక సరస్సు ఉన్నది అందులో స్నానం చేసినందు
చేత భూలోకమందు ఉండే మనుష్యులందరు అమరులయి
జరామరణ విరహితులయినారు కాబట్టి కైలాసపర్వతం
ఉండే పర్వతాన్ని నీవు తీసుకొనిపోయి ఆ చోటుకే అమృ
త సరస్సును కనుపడకుండా అక్కడ ఉంచమని అనుజ్ఞ
చేసినందున వాయువు అదే విధంగా చేసినాడుగదా! ఆ
చోటుకే సరస్సుకు అమృతసరస్సు అని పేరువచ్చినా
తుకు ఈ పేరు మరి దుమ్ము వల్ల ఈ మహత్యం వచ్చినది
ఆ క్షేత్ర సంగతులు సవిస్తారంగా తెలియపరచి వ్యాసుని నమ
స్కారం చేసి ఆ దినమున చాలా సేపు అప్పుడు దేవతలు
చెప్పుకున్నారుగదా! పూర్వమందు (క్రీ.శ. 24) విన
తా పుత్రుడైన వైనతేయుడు. తమ తల్లికి వచ్చియుంది

దాసీత్వ నివారణం చేసుకునే నిమిత్తం. వినాయకుని ప్రార్థించి
తన యొక్క ఆయుధములతో అతి వేగముగాను ఇంద్ర
నగరానికి పోయి దేవేంద్ర గృహం. లో స్వర్ణపాత్రయందున్న బలాల్ని
కొట్టి అక్కడ ఉండే కావలి వాళ్ళని ఘోరమయిన యుద్ధం
చేసి జయించినవాడై అమృతకలశాన్ని తీసుకొని
పోతూ ఉండగాను దేవకార్యార్థి పుడైన పాకశాసనుడు
చారులవల్ల ఈ వృత్తాంతం విని తన యొక్క త్రిదశుల్ని
కూడినవాడై చతురంగ బలసమేతంగా వైనతేయునితో
ఘోరమైన యుద్ధం చేయుగాను వజ్రాయుధంతో
ప్రహారం చేసినప్పుడు సుధాకలశం బద్దలయినదై అందులో
నుంచి మూడు బిందువులు ఉత్తర సరస్సులో పడినదాయె
మునుపటి దానికి అమృతసరస్సు అని పేరు కలిగి ఉండెను
అందులోను స్నానం చేసినందున జనులు స్నానపానాదు
లు చేసి సంసార జనన మరణాదులు లేక పోగొట్టుకున్న
పాదు అయినది కాబట్టి శ్రీ కైలాస పర్వతంలో ఉండే
పర్వతం తీసుకొని పోయి త్వరగా నప్పుడు రాక్షసులు అని
అంటూ అనతి దూరముగా అదే ప్రకారం నిమిషమాత్రంలో
త్రిమూర్తులకు వందనం చేసినవాడై ఆ పర్వతాన్ని తీ
సుకొని వచ్చి ఆసరోవరమందుంచగానే పర్వతం మునిగి
కుండ తెప్పవలె తేలుతూ ఉన్నది దానిని మునుగకుండ అతాఃపు

స్థానాన్ని పొంది త్రిమూర్తులవలె వర్ధిల్లె వస్తు యొక్క పర్వతమునం
చెప్పబడింది. అనగా వారు ముఖ్య స్థానాన్ని పొంది
బ్రహ్మ విష్ణు ఈశ్వరుడు వీరభద్రుడు గణేశుడు
షణ్ముఖుడు పార్వతి సరస్వతి సూర్యచంద్రులు మొదలయిన
దేవతలున్ను ఋషులు నాగులు కిన్నర గంధర్వులు [౭౧25]
అష్టదిక్పాలకులున్ను తమ తమ వాహనములనెక్కి వచ్చి
స్థలదేవమునులు సమాగాము వారియున్న చోట త్రిప్తమై
యున పర్వతము మీద ఈశ్వరుడు దక్షిణ పాదము
చేత మునులకు గానము కలిగించెను రసాతలం అంతటి స్థానంగా
ఉద్దిష్టమైనది అనగా త్రైలోక్యపావనమైన పరమేశ్వరుడు
పర్వత
ఆశిఖరమందు వాసం చేసిన చోటైనది.

అప్పుడు దేవతలు అందరున్ను ఈశ్వరుని గూర్చి
స్తుతించి బహువిధములుగా స్తోత్రం చేసిరి. స్వా
మీ! మీరెట్లు చోటనే నిత్యం ఇక్కడ వసించవలెననగా
అప్పుడు త్రిపురాంతకుడైన శంకరుడు భక్తులకొరకైతే
దానను అంగీకరించినవాడై వారియొక్క అంశాన్ని ఇక్కడ
ఉంచుతున్నాను మీరు మీయొక్క అంశలు ఉంచండి అనిన
గా అనుజ్ఞ అయినందున తమయొక్క స్వర్గస్థానమునం గా
వాసం చేసినారని ఆ ప్రకారం ఇక్కడ ఉండి వినును. ఇది
గాక నాకైనా పూర్వమందు గదా ధరుడైన త్రిలోకపాలుడు

ఇక్కడ వాసం చేసుకుని ఉన్నారు గనుక విశ్వేశ్వరుడు వర
ప్రదుడు కార్తికేయుడు భాస్కరుడు వృషభుడు [illegible]
గణాం [illegible] కైలాసమందు కైలాసవాసం చేయుచు
ప్రకారం ఉంటారా ఇక్కడ ధనాసన్నిధియందు వాసం చేసుకుని
ఉండుమని ఆజ్ఞ ఇచ్చినవారై [illegible] కైలా
సం లోని ఉన్న అష్ట నవనిధులున్ను ఇక్కడ ఉండవలెను గనుక కు
బేరుడు [illegible] ఇక్కడ నవనిధులు తెచ్చి ఉంచె. ఆ నవనిధు
లను సంరక్షణార్థం నిమిత్తం [illegible] వాసం చేయుమని
ఆజ్ఞాపించినవారై ఉండెను. మరిన్ని ధనములు కలిగిన
వారికి [illegible] [illegible] గనుక
ప్రపంచమం [illegible] దు ధనం కలవారు [illegible]
[illegible] . . . ధనా [illegible]
[illegible] కావాలి [illegible] మహాశ్రేష్ఠమైన
దని చెప్పినవారై ఉండెను.

తదనంతరము దు కుబేరుడు ధనా. . . . . .
మయిన ధనము బలవంతం చేత తెచ్చి ఉంచినవాడాయెను.
లోను నన్ను శివుని ఆజ్ఞానుసారముగా వాసం చేసినవాడా
యెను.

శ్లో|| [illegible] పుష్పవ [illegible]
[illegible]|

తత్పుష్పగిరిశైలమున్నైపై తీర్థరాజం
క్షేత్రం సమారాధయతు విశ్వనాథమ్॥

ఈ ప్రకారం హంసయు పసోత వేయబడిన పర్వతం సరస్సులో పుష్పం వలె తేలుతూ ఉన్నదాయెను గనుక పుష్పగిరి అనే పేరు కలగడానకు హేతువాయెను గనుక ఇక్కడి వున్న విశ్వనాథుని గూర్చి ఆరాధన చేయవలెను అని భార్గవ రామునకు గూర్చి సుమన్తుడు చెప్పినవాడాయెను.

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే క్షేత్ర సంహితాయాం
పరశురామ తీర్థాటనే పుష్పశైల
వర్ణనం నామ సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః॥

-:o:-

ఈ ప్రకారము సుమన్తుని వల్ల భార్గవరాముడు కుసుమాచల వర్ణన విన్నవాడై తదనంతరం ఇక్కడ ఉండే సోమేశ్వరుని మాహాత్మ్యం చెప్పవలెనని ప్రార్థింపగాను సుమన్తుడు చెప్పుచున్నాడుగదా!

పూర్వమందు కైలాసమ్నుంచి ఈశ్వరుడు అంధకాసురుని వధించడానకు పోయివచ్చేవరకున్ను తన పత్ని అయిన పార్వతి తీకపోయి జయ విజయ అనే చెలికత్తెలున్ను తీకపోయినందున ఇది విచిత్రం సంభవించెను అనిన్ని [illegible] [ఔ 26] [illegible]

పోయినందున కైలాసం పంపేత తొందరపడిపోయి ఉన్నదో, తన
హేళనా ద్వంద్వంగా కపటముగా ఉంచుకొన్నదో అని కాపలావాండ్రు
రెండై బహు మంచి వ్యసనాన్ని పట్టి తన తొమ్మిది శ్రీకృష్ణ ప్రభువైన విష్ణు
మూర్తిని పిలిచి మా తల్లి అయిన తొమ్మిద ఉండేరకాలంలో
లేదు నాకయితే మాలా కష్టం వేధిస్తుం. అయినది. కాబట్టి
నీవీక్షణమంతే పోయి ఎక్కడ ఉన్నా విచారణచేసి
అతిత్వరగా పిలుచుకుని రమ్మని సెలవిచ్చినాడు
అదే ప్రకారం వెతుకుతూ ఉండగా పూర్వం ఈశ్వరుడు
తన తొమ్మిదో అంశాన్ని ఈ పృథ్వీమండలంలో ఉంచినవారై
ఉండినందున ఆ స్థలమందు సాక్షాత్ పార్వతీదేవి తప
స్సు చేస్తూ ఉండగాను గణనాథుడు పోయి దర్శనం చేసి
నమస్కరించి తల్లి తో వచ్చిన వాదిని తన కుమారుడ్ని అని
ముపోల ఆలింగనం చేసినదై తన కళల్లో ప్రత్యక్షముగా అడిగిన
దానితోను. తదనంతరమందు వినాయకుడు అమ్మవారిని
చూచి అమ్మగారు తమరు నన్ను ఎరుగుదా! ఏమి నిమిత్తం మా తండ్రిని
విడిచి ఇక్కడ తపస్సు చేయవలసినది తెలుపు, పార్వతీ
రమ్మనగాను నేను వచ్చేదిన్ని లేదు నీవున్ను అక్కడికి పో
వలేదు. ఇక్కడనే శుశ్రూష చేసుకుంటూ ఉండుమని
సెలవిచ్చినదానితోను. ఆ ప్రకారం విష్ణ్వీశ్వరుడు నిలిచిన
వాదానితోను ఈశ్వరుడు ఇదివరకు గణనాథుడి

ఆ విష్ణువార్కి పిలుచుకొని రాకపోయెను అంత ఆ వీరవాళ్లి
తప్పుదయి ఓ దక్ష బాలిక వీరభద్రస్వామిని పిలుచు మా తల్లి
త్రయితే తెచ్చి దండించితే ఉంటుంది. వినా [గౌర (2613)]
యింతలు పిలువ పోలేనవాడు స్త్రీ వరదులు రాకపోలేనవాడు
గనుక విష్ణుడు పోలేడు పిలువక వచ్చిన గానీ నేను స్వామి
లక్ష్మి చూడను అని చెప్పగా వీరభద్రుడు త్వరగా వెళ్లి
ఆ విష్ణువార్కి వెతుకుతు తూర్పుగాను గణపతి చేత చూచి
నేయించు తెలుసు ఆ విష్ణువారు ఉగ్రమయిన తపస్సు చేస్తూ
ఉండగా పోయి విష్ణుని హేమ మాంత్రి! రుద్రుడు
నీవు స్వామి స్తుతించి నేను వీరవాక్యాలు [illegible]
[illegible] నిన్ను శీఘ్రంగా
పిలుచుకొని రమ్మని చెప్పి [illegible] కాగా త్వరగా రమ్మని
పిలువగా [illegible] విశ్వాసంతో ఏమి ఉత్త
రం చెప్పక తపస్సు చేయుగా ఉండెను గనుక ఆ తరువాత
[illegible].

తరువాత శంకరుడు పిలువనిది ఇద్దరు
రాలేకున్నా రాకపోయిరి ఆ విష్ణువారు రాకపోయిరి అతి
వ్యాకులపడి నంది నీ పిలుచుకొని రమ్మని సెలవియగా స్వామీ! వీరభద్రు
ని పిలిపించుకుని సుకుమార [illegible] పుష్ప
గిరి [illegible] ఆ ఘోరమయిన తపస్సు [illegible]

చెప్పగాను తత్క్షణమందే పరమేశ్వరుడు పుష్పభూషణాలంకృతుడై
అమ్మవారికి తొమ్మిదిమాసముల వేళ తప్పక తొట్టె ఏర్పడుచున్న శ్రీతి
మోహనమైన గల మావి తడు లేడు ఖనిజ త్రోణ సన్నుతించెను
వజ్రవైడూర్య నవరత్నమయమయిన వెలలేని భూషణాలను
దంతపాలు ముఖములుండగా మంగళగానాలు మీరు తెల్పుతూ తెలిపిన శ్రీ
శ్రీమతి చూసినయు శ్రీకాళహస్తి మునులు హంసతూలి
కా తల్పములు (27] ఇక్షువంటి పరమసుఖాస్పద
మయిన శయ్యాగారం విడిచి ఈ లోకం దగ్గరలకు
మెప్పున శ్రీపదవ్యాపారములు నిత్య అరణ్యం తొలుదలాయు
సాలునని తెలిసి ఈ ప్రకారం చేయవచ్చునా అని బహు
విధములుగా పలికినగాని ప్రభు ముక్తిత్రయమయిన
తప్పుసద్ధారాలయి మోసంగా ఉండినందున ఈశ్వరుడు
అలిగి వెలసిల్లుడయి అమ్మవారిని ప్రియపూర్వకం
గా బాహువులచేత ఆలింగనం చేయగా అమ్మవారు
తన ప్రియుడైన ఈశ్వరుని అతిప్రేమచేత గాఢాలిం
గనం చేసుకున్నందున మిక్కిలి సంతోషాన్ని పొందిన స్వా
మివారికి వందనం చేసి ప్రత్యాలింగనం చేసుకున్నదాయెను.
ననుక ఈ దంపతుల యొక్క సంతోషాన్ని సమస్త దేవ
తలు నల్లమరాయని వారై పుష్పవృష్టి కురిపించెదరు.
దుందుభులున్న ధ్వని చేయించె వారై పార్వతీపరమ

శ్వరుల యొక్క భక్తులకు ఇష్టార్థములు ఇచ్చే తెరగై
నిరంతరము ఈ రూపముగానే ఉండవలెనని వరం
ఇయ్యంబడునని వారికి ఇచ్చెను. వారు ఇయ్యా వనకు సంతో
షపడినవారై ఉయ్యాల మల్లేశ్వరులనే పేరున ఆ
నివాసం చేసినవారైరి.

తదనంతరము ఒకనాడు పార్వతీ ప్రియసఖులైన
జయా విజయలనే శక్తులు ఇద్దరు ఉండగా అందు
ప్రియురాలైన విజయా అనే శక్తి దుర్గా అనే పేరు
తో భక్తులైనవారికి ఇష్టార్థములు యిస్తూ సమీప
[fol 27B] మందుండుమని ఆజ్ఞాపించినదాయెను.
జయా ఆ శక్తిని సమీపమందే ఉండుమని నియమించి
నదాయెను అని సువాస్తుడు పరశురామునికి తెలిపిన
వాడాయెను. పరశురాముడు అత్యంత సంతోషాన్ని
పొందినవాడాయెను.

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మసంహితాయాం
పరశురామతీర్థమహిమవర్ణనే ఉమామహే
శ్వర మాహాత్మ్యం నామ అష్టషష్టితమోఽధ్యాయః

శైవము సతి —

ఈ ప్రకారము పరశురాముడు సుమంతుని వల్ల
ఉమామహేశ్వర మాహాత్మ్యం విన్నవాడై మరుసటి దినమందు
ప్రభాత కాలమందున పూర్వాహ్నిక కర్మలు తీర్చుకుని
ఇష్టదైవ ఉద్దేశమవం ఈ దేవతల యొక్క మాహాత్మ్యం చెప్ప
వలయు అని సుమంతుని ప్రార్థించిన వాడాయెను
త సుమంతుడు చెప్పుచున్నాడు కదా!

పూర్వమందు క్షీరాబ్ధియందు వటపత్రశాయి
అయిన మహావిష్ణువు యొక్క నాభికమలమందు ప్రథమ
సృష్టి చేసేటందుకు బ్రహ్మ ఉత్పత్తి అయెను. అతడు సనకా
దులు నలుగురు పెద్దలయిన పుత్రులు కలిగి నిస్పృహ
మతులయిరి. వారిని బ్రహ్మనిష్ఠులని తెలిసి ప్రసన్నం
తాన. కావలెనని ఆపేక్షపడి — మరీచి అత్రి అంగిరస
పులస్త్యం పులహం క్రతుం। దక్షమత్రిం వసిష్ఠం చ నవ బ్రహ్మా
న జీజనత్॥ ఈ ప్రకారం తొమ్మిది మంది బ్రహ్మ సమానులై
జననమయిరి. స్కందు లో ద్వితీయ పుత్రుడైన భృగు
మహాముని తనకు సంతానం కోసం దున శ్రీశైల మల్లికార్జును
గూర్చి సహస్ర దివ్యసంవత్సరములు అత్యుగ్ర తపస్సు
చేసినందున స్వతస్సిద్ధ భక్తికి మెచ్చినవాడై సాక్షాత్తుగా మల్లి
కార్జునస్వామి ప్రసన్నుడైన వాడాయెను. అప్పుడు

భృగుమహర్షిని స్తోత్రం చేసినవాడౌతాడు గనుక నా పేరిట
ప్రతిష్ఠించుము లింగము ప్రతిష్ఠచేసి ఒక సంవత్సరం తపస్సు
చేసినట్లయితే నీకు పుత్రులు కలుగుదురు అని చెప్పగా
భృగుమహర్షి [శ్లో 24] ముని స్వామీ మార్కండేయ
కారాక్షమై యున్న నా తనయుడు క్షేం ఇష్టమైనదున్న
అవతరించమని ప్రార్థన చేయగా అమల్లికార్జున
స్వామి చెప్పుచున్నారు గదా! ఈ అర్థానికి గణాధిపతి
సాక్షి. ఆ దేవ ప్రకారం అవతరిస్తున్నానని చెప్పినవాడౌతా
ను.

తదనంతరమందు భృగుమహర్షి నమస్కారము
చేసినవాడై పుష్పగిరి స్వామివారికి పినాకిని స్నానం
చేసి మల్లికార్జును అనే లింగమును ప్రతిష్ఠచేసి —
సువర్ణైర్వై దివ్యకుసుమైః శ్రద్ధాం బిల్వదళైరపి। సంపూజ్య
శ్రీప్రసన్నాంగే దూర్వాక్షయుక్త తిలాక్షతైః॥ ఇటువంటి
కుసుమములచేత పూజచేసి దక్షిణాదనమునున్న పరమేశ్వ
రుని హారములతో నర్చించుచున్నదై వేదమంత్ర సమక్షంగా
చేస్తూ ఒక సంవత్సరం తపస్సు చేసినవాడాయెను గనుక నున్న
ఆ లింగానికి ఉపచార పూజలు చేసి అనేక ప్రకారము
లుగా స్తోత్రం చేసినవాడాయె గనుక మల్లికార్జునస్వామి
ప్రసన్నుడై (శివ) పుత్రుడైన భృగుమహర్షిని

ఏమనిమిత్తం నన్ను గూర్చి ఉగ్రమైన తపస్సు చేసినారో
నేను మోక్షప్రదుడను ఏమి కావలసియున్నదో తెలియజేయ
వలసినది అడుగు ఇష్టార్థము ఇస్తున్నానని చెప్పినవాడాయెను.
అప్పుడు శ్రీభృగు మహర్షిముని ప్రత్యక్షమైన తపస్సు చేసి
నాకు ఈ ప్రత్యక్షం దయచేయవలసినదని కోరగా
అదే ప్రకారం సమస్తమైన గుణములు కలిగిన సత్పుత్రుడు
పుత్రుడు కలుగుచున్నాడని చెప్పినవాడై వరమిచ్చినవాడా
యెను. తదనంతరం కొన్ని దినములు దంపతులు యుక్తముగా
జరిగిన తరువాత ఆ కౌసల్య భృగుపత్ని గర్భం వహించె
పూర్ణం ఉదర సౌభాగ్యమానము శోభిల్లుచుం
డెను. ఆ శుభం ఉత్పత్తిని చూచి ఆ భృగు మహా
ముని అత్యంత సంతోషమును పొంది అతి లోకశ్వ
ప్రలవతిసే ఉన్నవారై పండెండు మాసములు గర్భం సం
పూర్ణమయి ప్రసవము ఆనేకుమారుడు పుట్టినాడు.
అప్పుడు భృగుమహర్షిముని అత్యంత [ఇంకా ...] సం
తోషాన్ని పొందినవాడై పుత్రోత్సవం పెద్దదిగా
జాతకర్మ నామకరణాదులు చేసి విప్రులకు పది
వేల గోదానములు చేసి ధనధాన్య నవరత్నములు ఇచ్చి
దానం చేసినవాడాయెను.
ఈ ప్రకారం శ్రీశైల మల్లికార్జునస్వామి (స్పష్ట)

గిరి యందు మహాసంపత్తి భృగు వంశమునకు పుత్రసం
తానం కలుగ జేసి నిగమసుత సంతాన మల్లేశ్వరు డనే పేరు
వచ్చెను. తనకు సంతాన మల్లేశ్వరుడు పుత్రసంతానం
యిచ్చినందుకు సాక్షిగాను శివ ప్రతిష్ఠ చేసినందున సాక్షి
మల్లేశ్వరుడనే పేరు వచ్చెను.

ఈ ప్రకారం సుహాస్యుని వల్ల భార్గవరాముడు
వినిన వారికి సంతోషాన్ని పొందెను.

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మ సంవాదాంతరే.
పరశురామ తీర్థాబరణే సంతాన మల్లేశ్వర
మాహాత్మ్యం నామ నవషష్టితమోధ్యాయః

జైమిని:—

ఈ ప్రకారం భార్గవరాముడు సుహాస్యుని
కూర్చి భృగుమహామునికి త్రిశైలనాథుని వలన పుత్రసంతానం
కలిగిన వృత్తాంతం చెప్పితివి గదా! విశ్వేశ్వరుని మాహాత్మ్యం తెలు
పుమంటివి. ఆ వృత్తాంతం సవిస్తారం తెలుపుమని యడుగగా
సుహాస్యుడు చెప్పుచున్నాడు గనుక!

పూర్వమందు కాశీక్షేత్రము నస్థింబ వాయుదిక్కున
విశ్వేశ్వర లింగం తీసుక వచ్చినవారికి పుష్పగిరికి దక్షిణ భాగమందు
తిరుపతికి దూరమున సకల జనులకు స్వస్వార్థులను స్వప్నమెరుగు

ప్రతిష్ఠ చేసినవారు కాదు కనుక కాశీక్షేత్రానికంటె దశాధికఫలం
స్తి ఇష్టము ఫలస్థలమని చెప్పినందున సంతోషపడి నవాబుగారు
ఈ క్షేత్రదేవత ఏదే ఏది ప్రతిష్ఠ గలదో ఆ వృత్తాంతం చెప్పు
మని అడుగగాను పూర్వమందు అగస్త్య మహర్షియును
పినాకినీ దక్షిణ భాగమందు ధర్మపాత్రులైన తపస్సు
చేస్తూ ఉన్నవారై పృథ్వ్యప్తేజోవాయురాకాశములనే
పంచ లింగాలు ప్రతిష్ఠ చేసినవారైనారు. ఇదిగాకతత్పు
మానమందు చంద్రశేఖర చంద్రకాంతి సమానమయిన
కాంతి కల్గిన లింగం ప్రతిష్ఠిత మైనది గనుక చంద్రమౌళీశ్వరుడు
[ ] అనే పేరు కలిగినది కన్యా పొందె మహర్షులు
ఆలింగాలను ఆరాధించినవారై నిర్వికల్ప సమాధి
పొందియుండిరి. ఈ రీతిగా సిద్ధపురి ప్రసిద్ధమయందు శివ
నర్తనమనే బ్రహ్మానందోత్సవము ను శిష్యులకు అర్థమున
చెప్పుచుండగా ఒకనాడు శిష్యసమేతుడై అగస్త్య
నకు పోయి దర్శనము చేసి తిరుగు వచ్చుచుండగా మార్గ
మందుండి వాద్యఘోషము విని కన్యకలైన వారున్నూ జన్మనా
చేసుక పోయునందున ఆ ఉపాధ్యాయులు పరిశోధించి
మనస్సులో ఘృష్ణేశ్వరుని పినాకిని యందునున్న చేయు
వారై సమంత్రపూర్వకముగా అప్పుడు లింగాన్ని తనకు
మోక్షపతి వారంద్రమై లింగప్రతిష్ఠ చేసి ఉన్నవైన

ద్వాదశవర్షములు తపస్సుచేసినవాడౌటచేత గనుక సాత్త్వి
స్వరూపుడు ప్రత్యక్షమాయెను. గనుక ఆ దేవాంశ్యములు
అనేకవిధములనేక స్తోత్రంచేసినందున ఈశ్వరుడు
సంతుష్టుడై ఆయనతని నీకేమివరం కావలెనని అడుగగా
నేను తోడ్కొని పోయిన శిష్యుడు వ్యాఘ్రంవల్ల హతు
డాయెను గనుక తద్దోషం పరిహారం చేయుమని అడుగ
గాను ఆశ్రిత ప్రకారము వృధాకాక అని అంగీకరించిన
మాయెను గనుక. పాపవినాశేశ్వరుడని పేరు కలిగెను.

తదనంతరమందు సహస్రార్జునుడు పరశురాముని
కార్తికేయుని చేత ప్రతిష్ఠితమైన సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర
లింగం ఉన్నది ఆయనను సేవించినందుచేత సకలసంప
త్తులు సమకూరును ఆయనే పాతాళమహేశ్వరుడని
నామధేయం కలవాడని చెప్పినవారాయెను. తత్సమీప
మందు కమలసంభవుని చేత ప్రతిష్ఠచేయబడెను గనుక
కమలసంభవేశ్వరుడని నామధేయం వచ్చెను. అటు
తరువాతను తత్సమీపమందే సూర్యునిచేత ప్రతిష్ఠ
చేయబడినది సూర్యప్రతాపసమమైన ప్రభ కలిగిన లింగం
ఉన్నది గనుక భాస్కరేశ్వరుడనే లింగాన్ని ప్రసిద్ధి చేయుమని
చెప్పినవారైరెను. తదనంతరమందు సహస్రార్జునుడు పర
శురామునితో చెప్పుచున్నాడు. పూర్వమందు సిద్ధపురమందు

ఇతి చిత్రవర్మ్మరాజు ప్రజలలోన మున్ను శాపసతాప రోగములు
తోఁ పండెండు సంవత్సరముల నుంచి శ్రమపడుచుండగా
[Fol 29B] గా ఒకానొకనాఁడు నారదమహర్షి వచ్చినవాండ్లా
తెలియగానే ఆ రాజు శ్రేష్ఠుడైన చిత్రవర్మ్మరాజును తన యొక్క దుఃఖ
వృత్తాంతము అంతయు నతోఁ చెప్పుకొనిన దీనపడెగనుక ఆ నారద
మహర్షి పూర్వజ్ఞానం తెలియమాచి పినాకిని పూర్వభాగమందు
పుష్పగిరియను క్షేత్రతీర్థరాజము సకలరోగములు పరిహరించెడి
తీర్థరాజ ఆ అవతరించియున్నాడు. నీవున్ను ఆ పినాకిని యందు
స్నానముచేసి ఆ మహాదేవుని సహస్ర రత్న కుసుమములచేత
దుగ్ధదశనామములను భక్తిపూర్వకముగా ఇరువైనాలుగు దిన
ములు పూజ చేసినట్లయినా రోగవిముక్తుండౌదువని చెప్పి
నందున ఆ ప్రకారం పుష్పగిరిలో నితి వచ్చి ఇంతాద్రి దశ దశనా
మములచేతను అభిషేకము శ్రీశంకరాభరణపూజలు
తదతీర్థఫలహారియై నానావిధ భూషణములున్ను ఇచ్చి ప్రదక్షిణ నమ
స్కారాలు నర్తనలు సహాగానం భక్తిపూర్వకముగా ఇరువై
నాలుగు దినములు చేసినవాఁడై తెలుసుకొని క్షేత్రేశ్వ
రుడు ప్రసన్నుఁడయి తాను భోగించు వాడైతే చిత్రవర్మ్మ గుణి వికల
తలంపు క్షిప్రమేయుచున్నది ప్రసన్నమయి నామనుగతను ఏమివర
కావలెనని అడుగగాను విక్ష్ణుశర్మ్మకు చెప్పుతాండుగాదా
స్వామి నేను తామ మహారోగములచేత పరిత్రనిపొందినందు

ఈలింగములు సంభవించె క్షమపదు తీర్థస్నానాలు పుండుమునుంచు
నన్నాశ్రయము కల్పింపజేయవలెనని దేవతా అప్పుడు సోమేశ్వరు
రుడు బోరున వృషభేశా సృష్టిప్రకారం నీయొక్క లింగములు
పరివారం అప్పగాక అనిస్వామి తనయొక్క తీర్థముల వెలసిన
విష్ణుపర్వుని అంగాదులు స్పర్శ చేయగా లింగముల వల్ల
పాపముక్తులయి సొంతకృష్ణ సహ ధర్మవివాహం పొందెను ఈసంగ
తిని దేవతలు బూంచినవారై సంతోషపడినవారై లింగముల
ఈయొక్క [ref 30] మాహాత్మ్యం ఎవరు వింటున్నా
రో వారు పర.... ముల చేత నానావిధ రోగముల చేత
విముక్తులయి సుఖాన్ని పొందుదురు. ఈ యొక్క భాస్కర
క్షేత్రమందు స్నానం చేసి ఉపవాసం పూజించినవారైతే
పరస్త్రీ సంగ దోషముల వల్ల విముక్తులవుదురు. ఇక్కడ లిం
ములున్న పొందిక అంత్యమందు శివలోకాన్ని చేరుదురు
వారు అష్టైశ్వర్య కల్పపర్యంతము నిన్ని వారి సంతతి సమాసా
వృద్ధి పొందునని సూక్ష్మిగం ధర్ముడు చెప్పిన
వాక్యం తెలుసు —

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మసంహితాయాం
పరశురామతీర్థవర్ణనే కాశీవిశ్వేశ్వరాదిలింగ
ప్రశంసనం నామ సప్తతితమోఽధ్యాయః ॥

ఈ ప్రకారం సుమహాత్ముని వల్ల భార్గవరాముడు విని
సత్యమని తెలిసి సంతోషపడినవాడయి ప్రియముగా మా
దత్తుని యొక్క మాహాత్మ్యం తెలుసుకుంటిని ఆ యొక్క మాహా
త్మ్యం విశదముగా తెలుపవలెను సుమహాత్మా! అని పరశు
రాముడు ప్రశ్న చేయగాను చెప్పుచున్నాడు గదా!
పూర్వమందు కాశీనాథుడు నిత్య ప్రయాగమా
ర్గమయి ఈ ఉపాయములున్న పుణ్యక్షేత్రమునకు పశ్చి
మభాగమందు పినాకిని ఉత్తర తీరమందు తపస్సం
కల్పాంతం కోటి వర్షించిన వారైరి. ఆ స్థలమందు
పినాకినిలో తెలివారు స్నానపానాదులు చేసి తెలిసి సమా
ప్ర తోరా జనములు లాగా తెలివారు కీర్తన చేయుదురో
వారలను సకల పాపముల వల్ల ముక్తులను చేసి సప్తజన్మ
ముల పర్యంతం పాపములు హరించుటను వేంకటేశ్వ
రుణ్ణరు. . . . . చేయుచున్నది ఇది మా ప్రేమ కావున
ఇరు స్థలమందు పొర్లి గాంచినవా
రేతునన్నారో వారు తిరుపతి మాం గాల్లేవా
కల్పాంత పొందుదురు. ఇదిగాక తత్ప్రత్యక్ష తన్నదివసం
దు పరిశుద్ధుడై అక్కడ స్నానపానాదులు చేసి నియమ
వల్ల తిలతర్పణం . . . . . సందు వల్ల ఆయుము ధ
ర్మార్థ తల్లి పుత్రుడై వారి తెలియక పాపాలను పోగొట్టు

చుండుదుతాం బట్టి తదారభ్యము నత్య గంగ . . . . .
మమ క్షేత్రం శ్రేయినది గంగ తీరిన రుద్రేనా రుద్ర
నామ స్మరణ చేసి పినాకిని లో స్నానం చేసిన వారు
సర్వ పాపములు విడంవబడుతున్నారు. ఇదిగాక శివ
సాయుజ్యరద్వంద్వం బ్రహ్మ [illegible] దుకదాంబిత సత్యదుష్కరం
మన పాతకాంతు నా మాత్ర ముక్తి పొందించుతగినది.
వాచస్యం చేతనయినా పరివార సంకేతనయినా అజ్ఞానం
చేతనయినా ఎవరు ఇక్కడ స్నానాన్ని చేసినారో వారు సద్గతి ముక్తి
పొందుదురు ---- ఇక్కడ రుద్రపాదం విష్ణుపాదం ఉన్న
దిగ్గదాం ఇక్కడ శివకైన విధానపూర్వకముగా
పితృవుల ఉద్దేశించి పిండప్రదానం చేస్తున్నారో
వారు సాధించదపు పురుషులపర్యంతం గయా శ్రాద్ధం చేసిన
ఫలాన్ని పొందిన [illegible] పదాన్ని పొందుదురు. [illegible]
తినోతిరమందు ఎవ్వరు మృతుడౌదురో వారు గంగా
ధరుని కి ప్రియులయి మనుష్యులకు తుర్యముదుదు. ఇదిగాక
[illegible] పినాకిని పుణ్యజలమందు ఎవ్వరి అస్థులు వేయ
బడుతుండగా వారు కైలాసాన్ని పొందుదురు గనుక ఇప్పటి
ఉదేనదులు [70l 31] తామిద్ర మాహాత్మ్యం చెప్పుతున్నాను
వినవోయి అని భార్గవరాముడు జాహ్నవికి చెప్పుచున్నాడు
అహా! యమునా, సరస్వతి, భార్గవ, [illegible]

నదులు నన్నీ వర్షాలంగా ఋతుక్షేత్రాంశంగా ఉన్నప్పుడు యమునా నదు
రూపములవేళ నంది కేశం దయుంచె శివుని వేళ రూపబడిన
మార్గముగా వచ్చి సర్వపాపములు హరించి శ్రీవిష్ణు వాక్యలు
నన్ను విమోచనం చేయుతగినది. ఈ నది తెలుక్త్రధ సంగము
ముప్పుతున్నదో అక్కడ రేపు నరుడు స్నానం చేసినమాత్రాన
పరిశుద్ధుడయి అత్యంత సంతోషాన్ని పొందునట. ఇది
గాక స్వర్గ మర్త్య పాతాళ లోకాలయందు శ్రీవిష్ణు పాదా
దులు పొగడ్తబడినదని ప్రసిద్ధి పొందినది. గనుక కాలత్రయ
భేదములవేళ మాఘ నదులు ఫలాన్ని ఇయ్యగలిగినవి.
ప్రతి తెలుగ్గ్నం వైశాఖ మాసమందు స్నానం చేసినవారికి
గంగా స్నాన ఫలం లభించును. వైశాఖమాసమందు తెలుగ
ఈ స్నానం చేసినా యమునా స్నాన ఫలాన్ని పొందితాయిత్తా
క్షయములు నన్ను పొందుడు. కార్తీక మాసమంతు రేపు
రుస్నానియును చేసు దగ్గరకి విసర స్వాతి కాలి తాక్షుముల
ముఖ్యమయినదిగా యున్నను. కాబట్టి రేపు దైనా వి
మాసమందే కార్తీకవేళ స్నానం చేస్తున్నరా నర్తన తుండ
రేయి ఫల క్షమయుల నిర్ణయము. ఈ నదులలో ఇంతా పొంద
బడిన ఇతర నదులు నన్ను పాపముల పోగొట్టబడిన మహిమం
ఇతర మాం [[illegible]] నముల లోని మన్ను నదీ త్రయము
ముఖ్యమయినది. ఈ మూడు నదుల లోని మన్ను కాన్వేసిన

ముక్తి అపేక్షమయినది. గనుక యెవ్వరయినా త్రికాల
ములయందు నిండ వకసంవత్సరము స్నానంచేసినవారైతే
పుష్కరుని ప్రసాదంచేత దేవత్వాన్ని పొందుదురు
మరి నిష్కామాప్యపయిన్నీ విజ్ఞానోఱయిన్నీ . . . ఈ
మూడున్ను యెఱుగ్గు. ఇదిగాక పూర్వమందు దేవేం
ద్రుడు త్వష్ట్ర . . . . ంధమయిన వృత్రాసురుణ్ని
వధించినందున బ్రహ్మహత్య సంభవించగా ఒకసంవత్స
రము ఈ స్థలమందు భక్తిపూర్వకముగా స్నానంచేసిన
మాతాన బ్రహ్మహత్యచేత విముక్తుడయినాడు.—
జైమిని: —— ఈ ప్రకారము గంధర్వుని వల్ల
విన బాలా పుణ్యాన్ని పొందిన వాడైనంత యెక్కడెక్కడ
పాదే తీర్థములు యెరుక్కమా విస్తృతం చెప్పుమనివాదా
అయనను గనుక సమాస్యుడు చెప్పుబుద్ధికుడు గాడా!
ముని: వెఱ్ఱిజ్ఞడైన పశువురాముడా! వనవైపాయి
ఇప్పటి గల తీర్థాలు తెలియచేస్తున్నాను. ఇదిగాక పూ
ర్వమందు ఈ స్థలమందుగల లింగాలు నా చేతవినిపుగడా
ఆ లింగాలను సేవిస్తున్న తీర్థాలయందు స్నానంచేస్తూ
రా వైపాయి అనిపూర్వమందు ఆ స్థలమందు దూర్వాసులు
ఉత్తమమయిన తపస్సుచేసి స్వనామముచేత లింగస్థా
పనచేసి తీర్థమున్ను కల్పించినవాడాయెను. గను తపస్సిద్ధి

పొందినాడు కాబట్టి ఈ తీర్థమునకు నీప్రసిద్ధి కలిగెను మనిచెప్పిన
వారైరి ఇంకా మని ఇలన తీర్థాలు మహాపుణ్యతమమయిన
తీర్థాలు చెప్పు (గ్రంథ 32) బాలన్నాబుంగాళాం ——— స్వర్ణ
ద్వార తీర్థం, అగ్ని తీర్థము, యమతీర్థము, సాంబతీర్థము,
చక్ర తీర్థము, ఈ చక్ర తీర్థము పూర్వమందు విష్ణువుయొక్క
సుదర్శనం వల్లని ర్మితమయినది. ఇదిగాక- విశ్వరూపతీర్థం
కాలతీర్థం, అక్రూరతీర్థం, వాల్మీకతీర్థం, సర్పనతీర్థం, గౌర
తీర్థం, పెరజాపతర్వతీర్థం, బ్రహ్మతీర్థం, దైవ్యతీర్థం, చంద్ర
తీర్థం, సూర్యతీర్థం, నారాయణతీర్థం, అనుత్తమయిన
వాయుతీర్థం? రహస్యమైనజ్ఞానతీర్థం, వామనతీర్థం
రుద్రతీర్థం, విష్ణుతీర్థం, ఇంద్రతీర్థం, కాశ్యపతీర్థం, వాన
మత్తీర్థం, అగస్త్య తీర్థం, దశాశ్వతీర్థం, హనుమంత తీర్థం, విఘ్నేశ
తీర్థం, పంచలింగతీర్థం, స్కందతీర్థం, భైరవతీర్థం, పాప
వినాశతీర్థం, ఇవిగాక పదిరెండ్లున్నవి పదివేలు తీర్థములు
ఈ యొక్క పేనాశినియందున్నదని పెద్దలు చెప్పినారు.

ఇదిగాక సోమ(శ్రీ)కోటి తీర్థములు నాయుని వాయు
దేవుడు చెప్పినాడు. కాబట్టి దివియందున్న భూమియందున్న
అంతరిక్షమందున్న ఈ తీర్థములు అన్ని ఈ పవిత్రస్థలమందే
ఇవి బాగా వున్నవి అనుని పింపు తెలుపబడినప్పుడు చేంపి. ఈనాడు
క్షేత్రం సిద్ధినియిచ్చేదికాబట్టి ఈ క్షేత్రానికి స్త్రీ స్థితించు

ఇదిగాక శివసహస్రనామంబు దైత్యులకులచేతను దేవ
తలచేతను సప్తర్షి గంధర్వులచేతను ఋష్యుత్తమ దేవయోక సహస్ర
ఖ్యాతములుగా [illegible] యందు పెద్దపసచేయ
బడినవి. ఈ పర్వతమందు సర్వదేవతాత్మకుడయిన
నారాయణుని మూర్తి ఉపాస్యుడనుట బహుశ్రేష్ఠమయినది
గా తెలుసుకోవలెను అని చెప్పినవారాయెను. ఇది
గాక లేదు వ్యాసుని యొక్క పర్వతమందు ఉన్న
పుణ్యక్షేత్రములు లక్షాంతములు మొదలయినవి [స్కా. 3.2.6]
తపస్సులను సహస్ర వరప్రదక్షిణంచేతు లోకాలకు
ఇష్టార్థములు కలుగును. ఇందుకు ఒక యితిహాసం గలదు
వినవలెను అని రాముని [illegible] గంధర్వుడు చెప్పగా
నారదుడనగా!

పూర్వకాలమందు పితామహుడయిన బ్రహ్మగోత్ర
ముఖ సంతానాపేక్షకలయి [illegible] క్షేత్రమందు బ్రహ్మదశా
బ్దములు తపస్సుచేయగా భగవంతుడు ప్రసన్నుడయి
నవాసుకి నీవు దీర్ఘమైన తపస్సు చేసినావు ఇందు
వల్ల సంతుష్టుడనైతి నీకు ఏమి వరం కావాలెను అని అడు
గగా ఆ బ్రాహ్మణుడు స్వామీ! నాకు వంశవర్ధనమైన
పుత్రుని ప్రసాదించుమని ఆ తరువాత
[illegible] దు చెప్పెనుగదా! శ్రీశైలానకు దక్షిణదిక్కుమందు

కుసుమాంజలయనే పర్వతం గలదు. ఆ పర్వతం మీదికి
పోయి ఆర్ద్ర వస్త్రాలతోను రుద్ర సూక్తాలు పతిసూక్త
వల్లిన వారై పర్వతానకు ప్రదక్షిణం చేసినవారైతే
నీ కోరిక నెరవేరి పుత్రసంతానం కలుగుతుంది. ఋషి
చెప్పి అంతర్ధానుడాయెను గనుక ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆదే
ప్రకారం కుసుమాంజలానకు వెళ్లి విష్ణుసూక్తం రుద్రసూక్త
ములు పతిసూక్త పర్వత ప్రదక్షిణం చేయగా పుత్ర
వంతుడాయెను. ఇది గాక ఇంకా ఎవరు కోరికతో
ప్రదక్షిణం చేసినగాని ఆ కోర్కెలు లభించును ఇంకా
పొందుదురు కాగాను ఓయి భార్గవరాముడా నీవు నన్ను
నీ పేరను ఒక లింగస్థాపన చేసి ఒక తీర్థమున్ను కల్పించు
లేదన్నవారాయెను అని చెప్పగాను ఆ విధప్రకారం లింగ
స్థాపన చేసి స్వరుషైనాలుగు దినములు తిలాక్షతలు
బిల్వదళాలు బంగారు కమలాలు మొల్ల కుసుమాలు
మొదలయిన కరవీర పుష్పములచేత సహస్రనామముచేత
పూజ చేసిన వారాయెను.

ల 38 ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే క్షేత్రసంహితాయాం
పరశురామతీర్థవర గోప్రయాగాది సకలతీర్థ
మాహాత్మ్యే నామ ఏకసప్తతితమోధ్యాయః.

ఈ ప్రకారం సువర్ణముఖి వల్ల సకలమయిన తీర్థ
ములయొక్క మాహాత్మ్యం విని నదీతీరమందు పాప
తూరాటకగాను ఆస్థలమందు అనేకులయిన ఋషులు
కొందరు స్నానం చేస్తూ ఉండేవారు కొందరు తపస్సు
చేస్తూ ఉండేవారు కొందరు అగ్నిహోత్రములు చేస్తూ
ఉన్నవారు కొందరు అధ్యయనం చెప్పుతూ ఉన్నవారు
కొందరు జడలు ధరించుకొని ఉండేవారు కొందరు మాసోప
వాసులు కొందరు జలపర్ణాశనులయి లంబమానముగా
నిరాధారముగా శిరస్సు క్రిందుగా కాళ్లుపయిగా కొందరు
జలమందు శయనించి కొందరు పంచాగ్నిమధ్యమందు ఈ
ప్రకారం ఆనదీతీరపు దెసల ఉండేవారిని బ్రహ్మవీరాముడు
దర్శించినవాడయి వందనములు చేసి చెప్పుచున్నాడు ఓ
సప్తర్షులారా! మీరు బహుశాస్త్రతత్త్వములు ఎరుక సదాశివ
నిష్ఠులై ఉన్నారు మీయొక్క దర్శనం చేయుటవలన
ధన్యుడనైతిని నావిజ్ఞాపన ఒకటి ఉన్నది సాధ్యమయినంత
రహస్యంగ్రెవముగా చిత్తగించవలెను. పూర్వమందు
కొంచెం మాత్రానకు సంభవించిన దినగుణతదోషపరి
హారార్థముగా నాకు ప్రతము అనుజ్ఞ కాయ
వలెనయితే నేను జాతము దక్షిణమూర్తి నాపేరు
[illegible] రాముడు అందురు గనుక ఈ యొక్క మాహాత్మ్య

పాలాంబడియుండి ఉన్నారు. కనుక ఇందువల్లనే ముత్తు
స్వామి వారు సేలంజిల్లా అందరు ఒక ప్రదేశమందు [గౌ.333 B]
చేరి అభయం ఇయ్యవలెనని వేడినవాడాతెను శ్రీ
కృష్ణుడు మనుషులు ఇతడు తమ పురుషుడు అని దాం
క్షిణ్యం చేత సంతోషపరచవలసి మాం యొక్క ఆశీర్వ
చనము వల్ల మనం దరకు తత్ఫలముగా దైవకృప గాక ప్ర
త్యేకముగా ప్రసాదం వల్ల అన్ని వాంఛల వల్లనే ముత్తు
తమ్ముడున్నారు కనుక స్వామి దాన జప హోమం మొదలుగా
స్తోత్రములు మొదలయిన సాంతమయిన భక్తిపూ
ర్వకముగా చేయవలెను కర్తవ్య మొనరించవలెను
శాశ్వతమయిన కర్మసిద్ధిని పొందగలరు అని చెప్పినందు
చేత అజ్ఞాత రాముడు యొక్క మనుషుల వల్ల
ఎన్నబడిన ప్రతములు శాంతమయిన వేదం అని
పలుకాంతి యుక్తుడై అదే ప్రకారం మా యొక్క అనుజ్ఞను
పాలనం చేస్తున్నారు అని తెలిసి సేవ ధర్మ సంపాదించిన
మయిన మనస్సు గలవాడై గంధర్వుని తోటకూరా
నదీ తీరమందు వచ్చి విస్తారమయిన పర్ణశాలలు
మైనది గా నిర్మించి అక్కడ మనోహరమైన పవిత్ర వేది
కలు నిర్మించి యేడు ద్వారాలు నిర్మించి విస్తారమయిన
గోపురాలు వరకు సమగ్రంగా నిర్మించబడెను మనల

ంతెలుక్షే పత్రి సమయాన శాస్త్రి పిలిపించుకొని మును లున్న
వారికిన్ని బ్రాహ్మణ సహాగా తానున్ను ఆపర్ణశాల ప్రవేశించి
మునుల తెలుక్షే ... ముహూర్తం పరమ పవిత్ర ... ధనంవాలా
తల్లిం పడెన్న వారికై సువాసన్ని వల్ల దేవలోకము
లోని దేవతలను సహాదానమిచ్చి లయించెన్నం దున
వారున్ను తత్క్షణము దివ్యనవారైరి. అప్పుడు గంధర్వ
లను విప్రభగ్నజన విమానకోటీయాన నిమంచెను.
ఈప్రకారముగా నిష్కపటి తానులుపస్నల్ గురువులకు
కు స్నానములున్ను జపములు హోమములు మొదలయిన
దానములు సహాగా చేసినవారై యున్నవారిని మీదివేల
రాజులు బ్రాహ్మణులు కుటుంబములు భూషణావ
స్త్రాదిరత్నములు సహాగా మరిన్ని మునులు చెప్పిన
ప్రకారం ఆ నేకములయిన దానములు చేసి ప్రత్యేకమున్ను
క్షేత్రభూములు ధర్మశాలలు లయిన వారికి తోంటలు సరం
జామీలిచ్చి తమ మేము యిష్టమో ఆ ప్రకారం భోజన
ములు చేయించి తాను సర్వములు దయాపారములు పర్ణ
శాలను లంవారములకు ఉపవాసముచేసి మిగిలి
పన్నులకు బ్రాహ్మణులకు భోజనములు పెట్టించి సహా
యము. ఈ ప్రకారం నిత్యమున్ను ౧౨౦౦౦ పండితుల
సహా ప్రముఖ బ్రాహ్మణులకు యథావర పేర్మిగా పెట్టించి

పెట్టించినవారు నారదాగస్త్య ముఖ్యులైన మహామునులను పోసిన
వారలు ముందుగా పుష్పేశ్వరుని తదనంతరం తిరుమలంచు
శైలేశస్వామిపై శ్రీనాథస్వామికి చందనములు పోసితిరి
పుష్పేశ్వరుని సాన్నిధ్యం చేరి శతవారం మహాలింగాన
నాంశమయిన మహా వేదము దివ్యస్నానం చేసినవారై మహావి
నష్టులయిన ఋషులతోడుగా అభిషేకం చేసినవారై
పర మాన్న అర్ఘ్యములతో బుధ్ధి తత్ప్రసాదం
వేదామంత్రపఠనం చేసినవారాయెను.

తదనంతరం మందు బ్రాహ్మణులకు యుక్తమయిన
దక్షిణలిచ్చినవారాయెను. ఇంతేగాక బిల్వపత్రి నాగదాన
(కోటి కలశ)ములను ఇచ్చి అర్చించి తంత్రములతో
లింగాన ఉదయంవరకును ఏకాంతపూజ చేసినవారలు
అయినప్పటికి నిరంతరం పరమేశ్వరునందు ప్రేమభక్తులైనవారై
పరమాత్ముడయిన పుష్పేశ్వరుని మనసా స్మరిస్తూ
ధ్యానం చేసినవారాయెను.

ఈ ప్రకారం దినదినము సత్కార్యములను తప
స్సు చేస్తూ ఉన్నందువల్ల ప్రసన్నుడాయెను. మునుల
వల్ల సత్యధర్మముల పురాణాలు వినుచున్న మహాపాత్ర
మాత్రముగా దినకాలం గడిపినవారాయెను. ఇట్లు
కొన్ని ప్రతివర్షం ఏకాదశి పర్వదినం పరమానంద

లతల కాలభైరవ దునస్త్ర విష్ణుస్వరూపుడునయ్యా వీరభద్రుడున్న
వ్రమయు గురుమూలి విశ్వద్వారులయి పరశురాముని శిక్షా
మహిత్రింపి వైదిక లౌకిక కార్యములందు సహాయమున్నవారైరి.
స్మృతి వాఙ్మయ సంభూతములను రచించుటలో సహాయం
చేసినవారైరి. ఇట్టి మంచి సహాయములతో పరశురాముడు
రచుద్దా విధిగా ప్రతిపరక సమాప్తం చేసుకున్నవాడాయెను.

జైమిని: — "సకల మునిసమాజం శివమానేంతి బ్రాహ్మ్యే,
త్రిషవణమపి కుర్వన్ పాపనాశం స రామః। స్వయమపి జగ
దాన సామ్రాజ్య ఫలితార్థ తృప్తిమత మను వస్త్రే కామితం
కామరూపః॥ ఇద్ధం సుమహాస్త్రేన సుజ్ఞానదగ్ధాపరాధః, రామో
మహాత్మా రఖిలా విముక్తః। తత్రైవ సందర్శిత విశ్వనాథ
తీర్థస్వరూపాంగం తీర్థం జగామ"

[శ్లో 35] ఈ ప్రకారం గాను మహాస్త్రాని వల్లను
జ్ఞాన దగ్ధమాన మైనా మహత్తులయిన పరశురాము
డు తమకున్న పాపములనుంచి విముక్తులయి తదనంతర
ముందు సంపాదించి వల్ల చూపబడిన మార్గంలో
జగద్గురుని సాన్నిధ్యమును నరిపోయి నవా
రాంతరాలనిం.

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ధర్మ

సంహితాయాం. పరశురామ తీర్థావరణే
పరశురామ క్షేత్రపాన ప్రశంసా నామ
షట్ సప్తతి తమోఽధ్యాయః

కలత్రితయ ము పరా ధం తత్ స్వయం వక్షం తి సం తేః॥ సర్వం తాః గృహం
శ్రీ గిరి ఉత్తర ౫ - ఈ స్థలం పురాణ ప్రసిద్ధి గాంచు
పాలక్షేత్రము॥ ———

[Vol 36] ౧. ఈ ప్రకారం శ్రీ తాయాలు గమున్న
ద్వాపర యుగమున పుట్టిన తన తల్లి యగుము
లగిపతిత్రి త్రిప్పు మహారాజు లొయుక్త కు మారుడు ధుజు దేవులు
మహారాజుగారు పుణ్యక్షేత్రములు ఉసి యింకొక్కరు
ఈ యొక్క కుసుమాంజలి పర్వతము కు ప్రతినామము యున
పుష్పగిరి ము క్షేత్రము కు కృష్ణ విశేషములు లయిన దాన
ములు చేసి ఆయుక్త దీ పురాణాలు వివ్వాడి సదతికు
కుసుమాంజలి ము ధర్మీకాంగముల స్వీకరించిన దేవతోరుయన ప్రస్థి
మహాక్షేత్రముగా దేవాలయము నిర్మించి చెన్నకేశవ
స్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసిన వాడాయెను.
3. తరువాత ఇతని కుమారుడు శతానీకుడు అన్న
తనతండ్రి కుదయి [illegible] నందనమాత్రపతి వెయ్యి దలయిన రాజులు
రాజ్యపరిపాలన చేసినా [illegible].

౪. తరువాత మరికొన్ని దినములకు కలుకాల పెంద
ముచాల రాజుగారు చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయము మ...
[కెం. 36A] దక్షిణముగా సామిపృమున కొంచెపెంటవి
గా తమ దేవాలయములు నిర్మించి శివప్రతిష్ఠలు
చేయించి స్థ౦. కాకొన్ని పెరిచిన దేవాలయములు
శిథిలములయి ఉండగా జీర్ణోద్ధారములు చేయించిరి
చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయములకు ఆగ్నేయభాగ
మందు పినాకినీ తీరమున పుష్కరిణిపక్క ~~[illegible]~~ లోంది
గువ తట్టుగా ఒక అ (౪) వారం లోటుపరచి పూర్వం కాశి
లోతకుకు శరీరముందు కష్టబడ్డ దర్శం సంభవించినట్లుడు
అన్నట్లు నివాసముయి ఉన్న ధన్వం తులు వారికి ల
పుష్కరాలు ఇష్టి స్నానం చేసినందున వారి కుసదరు ల
ప్రకారం ధారాదత్తం చేసినారు యీ కైఫియతు
సంగ్రహముగా మనపూర్వీకు పెద్దలనుండి
వినుచు వచ్చి కైఫీయతులో వ్రాయబడి ఉన్నది —
౫. మరికొన్ని దినములకు ఆంబరిష వల్లను
చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయము మరికొన్ని
దేవాలయములు ఖిలములైతే అప్పుడు చెన్నకేశవ
స్వామి ప్రతిష్ఠ సమగ్రంగా జీర్ణోద్ధారణ చేయించినది. ఇట్లు
ఉండగా రాజు వైశ్యులో శ్రీమల్లె దేవ ముచాలరాజుగారు

చతురంగబలసమేతుడై తన ప్రధానియైన తిమ్మరుసుతో
తొంగూండా గోదావరీ తీరమునకు [...37] వెళ్లి రాజు
మానిపె సుక్కూ ఒడ్డాదిగాం నగరం రాజులయిన ఒడ్డె
తిరువెంగళనాథరాజు తిమ్మరాజు వీరు ప్రతాపరుద్రు
యున పశుపతి రాజగన్నగారి పురోహితుడైన ఆమెల్ల
వర్ధాపనలు వీరు మొదలయిన వారు తన తన మొంత
బంధు మిత్రులయిన్న తమ మాంత్రుం నన్నయ తోమటా
త్రైలోక్య మల్లరాజుగారి దండు పాత్రులైనారి తెను
కృష్ణ మహారంగా దక్షిణ రాయం తాను పే కష్టతైన
కృషి చెల్లించ్చె వనకం వప్పి మల్గ ఆటం వి నేలం దా
కుపై పుష్పగిరి పక్షము గా విశేషమైన అరణ్యము
వనప్రదేశమున రాజుగారు అలసట తీర్చుకొనుట
కైన ఆబదయుం డగాను వారి త్రంబటి ఉన్న వెటకునక
మయూరి పిల్లలతో పై అరణ్యములలో తెంచ దూర
ము పోగా అక్కడ బన మేబయు మమ వారు రాజువస్తు
ప్రతిష్ఠితమైన కెంబరా టం దేవాలయము నన్న తత
త్పష్టము భాగమందు నిర్మలోదకమైన తెంబరాటం
సరోవరము నన్న ఉన్నంతట ఆ మనసునవములు ప్రసరానవర
మందు నీళ్లలో పోల్లా డి త్వర గా ప్రభువు వద్దికి రాగాను
రాజు ఆ మనసున వములనుచూచి ఈ అరణ్యమందు

నీళున్నవి అళాంగా యొక్క న ఉదేది విచారించ ప్రస్థా
నిచిత్తోసేలవి [illegible] యున్నగా ప్రస్థాని శ్రీం మతులగవాంద్రి
పంపించి శ్రీ రఘునాథియులు చెదిరించగా సు ప్రష్టనీరి
పన్నిమం ప్రలవు దూరమున శ్రీ రఘునాథియులు వచ్చి శిధిల
మైన నదివలంలో గావ్యతేకవ స్వామి విగ్రహం చెకసరి
వేరయున్ను తరవాత మండార పొకఖాంత బిలాంవదిదిన్న
చేకర వీర ఖంఖమురస్య [శాలి 878] సంవత రాజైరాం
ముదివిదేసినంతట రాజు అక్కడికి ప్రవేశించి ఆస్థల
ముకు పరంబిన వాడై అక్కడ పట్టణమును నిర్మించినాను
మిక్కిలి ఉండే యోగ్యమైన నది భూమి రమ్య మైయున్న
దని యెంచు కొనివాడై అక్కడ అరణ్యమును నరుకవంన్న
స్థలం ప్రమత్తము . డ శ్రీదేవి ఒకం తోను మాపవయున
కి ఉన్నతమైన వాస్తుం పై ఒక ఖండా కట్టించి ప్ర
ప్పుడి మహాక్షేత్రమం దు స్వామిని అప్పగా రుద్రపురకు
లు చేయించి అప్పుడు ఇత భూసుర శ్రీస్తులవారి
వారి యొగ్యతా నుసారం మాన డానము చేసి రా
ముస్వామి మొదలైన దత్తము లరాత్ర చేసుకుని మన్నా
పుష్కరి మహాక్షేత్రమునకు ప్రసిద్ధి ప్రకాశిస్తూ దూ ఫ్రం
శ్రీ స్వామియం పుష్కరిణి ఉత్తరం ౧ ॥ ఆమె దూర
ముల నిలబడి క్షేత్రాలకి లక్షల్ల రాజు యొక్క రాజన్ను

సారముగాఁ బ్రస్ఫుటితపక్షముగాఁ బూర్ణత్వంబునుబొంది
శోభాయు పద్మంబిట్టిది పద్మాసనుఁడు బ్రహ్మ తనపుత్రు తనవారిఁ
కు పైన జాతసి ఉండే తిరువెంకటేశునకు తిమ్మరాజు
వీరప్రధాని వసుపత్రి కాంచన వీరవెం.బడి యుష్మపం
పింపనంతటు వీరు ఆస్థలమయునకు వచ్చె తెం.గ. త్రై
లోకన వల్లభాయు వల్లనిత్యంబు పత్తనమంత తెం.ముకు
నామము త్రైలోక్యవల్లభాం పురపత్తనమని సొంత
నామము ప్రఖ్యాతిని పొందెను. ఆ నగరము ధర్మం
దు దేవాలయము మున్ను చేయించె బహుశ్రేష్ఠమయిన
పువంటిస్థి పరరాత్త్రిలకసౌధ్య [హెంబేరు] ము
యునది గాఁ కొంటకల్పించె ఆ కొండ టుకు శంకుప్రతి
ష్ఠ చేసి అం.దులో ఉంచతిగిరిసైన్యమునిచ్చి ఉంచె
కొని గజతురగాందోళిక తాడి ఛత్రచామరాందనేక
వస్తువాహనవిభవములతో కూడా త్రైలోక్యవల్ల
భపట్టణము కొన్ని దినములు ఈ త్రైలోక్య వల్లభాం
పురియందు రాజధాని చేసికొని ఉండెను పుష్పగిరిలో
పూర్వం జగదేకనాయునివల్ల ప్రతిష్ఠితంబైన చెన్నకేశవ
స్వామి దేవాలయం జీర్ణంగా పోయి ఉండగా
ఈ త్రైలోక్యవల్లభరాజు గారి ప్రధాని తిమ్మరుసు
ఆస్థలమందు దేవాలయం కట్టించె చెన్నకేశవస్వామి

వి భగవాన్ శైత్రగా వేయించు ప్రతిష్ఠాపించిన శకం ౧౦౦౧
AD 1079 సిద్ధార్థి సంవత్సర మాఘ శు ౧౧ బృహస్పతి
వారం నాడు వేయించినది. ఇందు దాఖలాం సదరశాం
పుష్పగిరి చెన్నకేశవ స్వామి దేవాలయానకు కొంత
కాలం [illegible] నాల్గవ నదిమార్గ మయిలో
శిథిలమై ఉండే రాతిపై నవాం [illegible] ఈ శిలప్రంధాం
త్రయము తెరా ఉండేది:—

స్వస్తి సమస్త ప్రశస్తి సహితం శ్రీమన్మహామం
డలేశ్వరం త్రైలోక్యమల్ల మల్లిదేవ మహారాజు
వల్లూరిపురవరాధీశ్వర సుఖ సంకథా వినోదదిం రాజ్యం
గెయ్యుచుండగాను [illegible] త్ర విరోధి [illegible] ల్పావుద ప [illegible] బాహు
ముష్ట శ్రీమన్మహాప్రధానం గోత్రపవిత్ర భార్గవ
మత్రిమ్మయ్యంగళు శకవరుష సాసిరద యొంబదనేయ
సిద్ధార్థి సంవత్సరద మాఘ శు ౧౧ బృహస్పతి
వారద శ్రీపుష్పగిరి రుద్రపాదద దక్షిణ భాగద
ల్లు కేశవర ప్రతిష్ఠయం మాండిసి దేవర (శ్రీ) కాల పూజ
సైవేద్య [387B] సంధ్యా [illegible] వల్లూరు
పడ [illegible] బడ
పరుల బాతల సిగం ముత్తూరు మాన్యెరడుల
తనాళ్ ముత్తూరు మాన్యెరడు వంతాట్టిరలిద దత్తి.

ప్రతిపాలన వరకు॥

ఇందుకు దీటుగ నేను గ్రంథాంత్రాలలో చూచి
ఉంటేది తెన్నాలి అత్మీయులు శిథిలమైయున్నవి
ఇదే అన్వయము అందులోనున్న ఉంచునట్టిదని
తెలుసుకుంటున్నారు. అందువల్ల ప్రకారము పుష్టి
గల శాసనం వలెనే వ్రాసినాను.—

ఈ చెన్నకేశవస్వామి గుడి వెలుపల
చెన్నకేశవులు అనిన్ని జనులు ప్రఖ్యాతిగానున్న
మునుపు ఉదయం పాండు శాసనంలో నున్న గుడి
వెలుపల చెన్నకేశవస్వామి అని వ్రాయబడెను.
ఈ నామం ఉంచలేక దానికి కారణం ఏమంటే లోకవ్య
పైన వ్రాసిన రాజులందరికి కెలుత్తా ప్రతిమ
తీర్చడానికి కొండవాడు నీమము తొలి రెండు
కరుణ్తో అగపడటం రమ్యమైన స్థలం దేవళం
లో ఏర్పరుచుని మునుపు పడ దాంతయి తుని
సూర్యనారాయణ దేవునికి ఉత్సవములవల్ల ఏం
తమాంత్రము అని వెలశాయి అంటూ తీర్చు వేతనని
తిరుపతి ఊడగాని పదిగాల్లివాడు అసమయ
మందు ప్రతిపడ మూడవ కనని కొంత్రమై లేక
పడకుండా ఉత్తమ ఈగాను ప్రతిమ పని ముడు

లు పని ముట్టుకు రాయి ఉండి శిల్పకైంత పని
సుందరముగా తీ ~~...~~ ఉన్నందున
ఈ గొల్లవాడు స్వప్నమున యొక్క జాబుట్టుమాసిన
వాడై బహుమందరంగా ఉండి సందుని యిట్లా స్వప్న
[శాస 39] మిగుల ఉట్టిపోయి వాండ్లు కొసుననిసె
మునగా శ్. ఖిట్టి పేయి వాండ్లు నాత్రం అని పంచి
నందున ఆ కాశవాడు తన యొక్క నేవము మువ్వంగవాం
డుననిన్ని వెలతేటే తీర్పవలెనని ఉండగా ను ఈ గొల్ల
వాడు వెలనిర్ణయించినా డనిన్ని ఆ కోశము వల్లను
మనసు కలవాంటూ విచారముతో తనవేత ఉన్న ఉలితో
పొడుచుకుని ప్రాణం విడలన వాడాయెను అప్పుడు
ఈ గొల్లవాడు ఉన్నాతనని మాత్రం కాకవాడు ప్రాణం విడి
చెనిని తానున్ను తనచేతి గొడ్డలితో గొంతు కోసగా
ట్టుకుని ప్రాణం వదలెను ఈ ఉభయులు విదగ్ధమైనందుకు
న్ను .... పార్వతీయు పత్నిమాంబ అన్నోన్యముగా
వీరల ఉభయులు ప్రాణం వదల నది నేమముగా మాన్సిరిగ
నుక నాకున్ను పాపం లభించెనని ఆ పత్నిన్ని తత్కాల
ముందే ప్రాణము విడిచెను. ఈ సమాచారములు రాజు
గారికి తెలిసి ఆ ప్రతిమ అంగాంగములు యేర్పడి ఉండి
నందున ఆ దేవ ప్రతిమను ప్రతిష్ఠ చేసి ఈ ముగ్గురు

శివాలు దేవాం పరలని వారి ప్రతిమాకారంగా సభకి
దేవాలయం స్తంభంపైన తీర్చినారు.

ఇప్పుడున్న ఆ కాన్స్రాంయ స్వామి తెముక్క సింహా
ప్రాముని పోలుకు దరిశనంపే సినంతటి వియడుగు వనిగాని
ఖుట్టు బహుసుందరంగా ఉన్నది.

ఈ శైత్రిలోకేశ్వరుల్లారాం ఇక వల్లానికి పట్టునామంధు
రాజ్యభారం వేయముమండగా వాడికి పైనల్లవు వారిలో
కైలాటకువారి పైలాకైలాట నసిత్తవారం డ్ల ఈవల్లాకి
పట్టనానికి తూర్పు వెనుక్కరుతా ... అరపయుర్వ
లోగా వారు స్థలం డ్లా కట్టుకుని ఊడేవారు నను కఆ
స్థలానకు నా లూరు అనే నామము కలిగెను ఆ గ్రా
మము నాగటి నస్సూరికు ఉత్తరాన నెనడిపేడి. [గ్రంథ 39 (క)]
రాజుగారి తొముక్క స్వగ్రామరాజస్త్రీలకు పైరంధ్రికం
చేసివారు వల్లానికి పై తత్తి భాగం అర పరువుదూరమున
తామలాపురం తాలూకు ఆక్రేడ స్థలం డ్లకట్టుకుని ఊడేవారు
నను కఅందుకు బెప్పాలు అనే నామము ఆ గ్రామంవారికి
వచ్చేది.

ఈ పట్టణానకు పశ్చిమభాగము పరువు దూరమున
రాజు తొముక్క పైనల్లవు తప్పట్లు కనక తప్పట్లు వాయించేవారు
స్థలం డ్లకట్టుకుని ఊడేవారు నను కఅందుకు తప్పట అనేనామము

కామలాపురం తాలూకు పట్టణనకు ఉత్తరం పదువు దూర
మున తెమ్ములు ఉత్తార్లు వాయించే వారుయుం ఉన్నకట్టు
తెలిసి ఊడిపార్లు గనుక అందుకు తెమ్ములూరు అనే నామము
ఆ గ్రామమునకు వారికి నదిపోది తాలూకు ముఖ్యులూరు.

వల్లూరి పట్టణనకు ఉత్తరం రెండు పదువుల దూరమున
. . . . దిన్నె ఊడగాను అడుగుములు వాయించే వారుడూ
డివారు గనుక అందుకు అడుగుముల దిన్నె అనే నామము ఆ
గ్రామమునకు వారికి నదిపోది పెనుగొండ తాలూకు. పట్టణనకి
ఉత్తర ఈశాన్య భాగం పదుకు దూరమున పల్లెములో కొండ
బిలు తెలియ కట్టు ఆకొండకు సెట్లు తోకుంటి ఊడగాను
ఆ కొండలో వస్తు రాత్రి వేళ్ళు భాగి తప్పించి అందునిల్లు
రాగలందులకు ఆ స్థలానకు నైఋతి భాగమందు కామలా
పురం తాలూకు వతాకై ఖండాల పల్లెకు పూర్వభాగమందు
పెన్నారి తాలూకు వతాకై పెండిమరి గ్రామం కొండసందు
విల్లి వంకలు వాతికై పాపఘ్ని అనే నదిలో సంగమం ఆ
రెండు స్థలమందు ప్రబలంగా వందుపునిలుచి ఉన్నందున అక్క
డనుంచి తెరుచలేని తెరునే అంతకు అటూగ్ర పుకునట్ల నీళ్లు
వస్తాంగాలన భూమిలోనే నారువ రంతే తోకట్టుంచి పై
గట్లు వేసి పరాయిలకు తెలియనట్టుగానే [7 ఎ 60]
భూమిసమపరచి నదరి భాగాను తామూం టిలకు జాగ్రు

ఇష్టిసందులకు ఆగామిమాసనకు కెం యీంరు ప్రసన్నావవు
ఈగాములు మునలేని నున్న వఖమైనా ఉత్కళ్లోంబు వాంరిలు. ఈ త్రై
లోక్య వల్లభాపుర పట్ణం పుష్పగిరిలో వేరుకుని ఖుట్టి
మూండు పరువులు మట్టుకు వఖపట్ణముగా ఉండెను.

ఈ త్రైలోక్య వల్లభాపుర పట్ణనకు వల్లూరు అన్న
గాప్పకొండు ఉన్నందున కొంత ఉవల్లూరు అనిన్ని నామము
కలదు ఈ వల్లూరు రాజుల వారి శాసనం ప్రకారం రాజులుండిన్ని
స్థితిగాత ఈ రాజు గారి వద్ద ఉండె. పెద రమణి నాయుడు
ప్రసన్నసరదారుడు పుష్పగిరి వెన్నకేశవస్వామి దేవాల
యానకు ఉత్తరం పర్వతం దిగువ నాగేశ్వర దుర్గం బాడ
వాలయం వద్ద ఉండే మాత్కన్నడ శాసనము —

◎ స్వస్తి శ్రీమద్ భాష్యకుతశ్రీ ప్రతాపచక్రవర్తి ఇంఖ
దీకమల్ల దేవ కాలద.. మూరెడి సేయు రౌద్రసంవత్సర
చైత్రమాసది విషుసంక్రాంతి నిమిత్తవాగి శ్రీమన్మహా
మండలేశ్వర త్రైలోక్యమల్లమల్ల దేవమహారాజుల
వచన వాండి వు ఖనాడ నాట్టు పెదరమణినాయుకం ఉదర్వత
దత్తైగా ద్వారదపుష్పగిరియస్వానద శ్రీపుష్పగిరియ నాగేశ్వర
దేవర్గే పత్రిపాలకఅద తెం కగొడల్లకొండె పల్లూరది
. . . . అద పొద్దెక్కెంపులు ఒకల ఖాయువగె ధారాపూర్వ
కం మాండి బట్టు కె... నిగరం మత్తులు కెరియ బెంగా

రూరం పాండదరి ధర్మవృ ప్రతిపాలసువరు ప్రతిపా
లస ధర్మవె. కెడదవరు॥ స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యోహ
రేత వసుంధరాం। షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠా
యాం జాయతే క్రిమిః॥ గంగెనాయు తడియుసా వెర
కపిత అరు కెంంద బాగిష॥

ఈ త్రైలోక్యరాజు పూర్వం జగదేకమల్లరా
జు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండెను. ఈ శాసనమే దాంట్లో
ఉన్నది —

[గ్రంథ ౬౦౩] ౬ — భువనైకమల్లరాజు అని సదరవారు
వల్లూరు గ్రామంలో కపిల భాండార శాసనం రాయి పగిలి
పోయి వెల్లతునక ఆంధ్ర లిపిలో ఉన్నది ఆత్మరాయ శిథిల
మై. భువనైకమల్లరాజు అనిపేరుమాత్రం తెలు
సినది గాని శకసంవత్సరం తెలియటంలేదు గనుక దీనిని
స్థలంలో ఎక్కించవలసినది —

ఈరాజు త్రైలోక్యమల్లరాజు పూర్వం రా
జరికం చేసినట్లుగా కొండవీటి సీమ శకపురం అనేగ్రా
మంలో ఈరాజు శాసనంలో ఉన్నది శకం ౯౯౧ సౌమ్య
AD 1069
సంవత్సరమని ఉన్నది —

2. త్రిభువనమల్లరాజు ప్రభుత్వంలో ఈరాజురా
సమయన ...... స్వస్తి శ్రీమదపాదపాదుఖం. శ్రీస్వరదేవుని

ఇచ్చెను ఇది గాక ఈ రాజులు పుల్వంలోని కలుకడ పుర
వరాధీశ్వరులైన మయూరాకితో శివదేవ మహారాజు సోమదేవ
రాజు ఇంద్రేశ్వర దేవరకు పెరుమాళ్ళ అనే గ్రామం ధారా
పూర్వకము గా ఇచ్చెను. ఇందుకు శాసనంలో శకం తేదు
గాని దుర్మారు తాలూకాలో వతామై ఉన్న [illegible]
ఈశ్వర దేవాలయం వద్ద సదరవాం వమల్లి రాజు గారి శకం
౧౦23 AD1151 ప్రభాంత్ప్రతిసం. అని వ్రాసి ఉన్నది.
పైన వ్రాసిన శాద్రేసంవత్సరమునకు శకం ౧౦౬౨ AD1140
అవుతున్నది. ఈ రాజు [illegible] సం ఈ పుష్పగిరి క్షేత్రం
పెనుగొండ తాలూకు వతామై ఉన్న [illegible] మల్లు రాజు
తలపతులు [illegible] తో రఘునాయకమైన ఇంద్రేశ్వర
దేవాలయము ము ఎత్తు తారంలో తెల్పు వీరభద్ర దేవునికి పు
డమర ఉండే శాసనం —

స్వస్తిశ్రీ మన్మహామండలేశ్వర భుజబల వీర నారాయ
ణ నిశ్శంక ప్రతాప కలుకడ పురవరాధీశ్వరులైన మయూరా
కితో శివదేవ మహా [illegible] రాజు సోమదేవ రాజులు
పుష్పగిరి ఇంద్రేశ్వర దేవరకు వైయ్యుత్తై [illegible] విభవ సంవత్సర
ఆషాఢ శు ౧౦ సోమవారం నాడు దేవర అంగభోగానకు
పెరుమాళ్ళ గ్రామం పూర్వం ఇచ్చిరి ఆ ప్రభవ సంవత్సర [illegible]
వారం నాడు స్వస్తి శ్రీమన్మహామండలేశ్వరమాన

రాజు ఇంద్రేశ్వర దేవరకు ఇచ్చినది ప్రతి సంధిదీపంను
ఇంద్రేశ్వర దేవరకు అంగభోగానకు ఇచ్చినది తెమ్మలూరు
క్రోధనసంవత్సర వైశాఖ శు అక్షయ తృతీయనాండు మొక్కి
ఇచ్చి దేవుండు పాద్రపాండు ఇంత వెట్టు వొరబున వాండు
గంగకఱ్ఱులో కపిల పొడిచిన పాపాన పోయినవారు——

దీని వరండు పంక్తులు అరవం వ్రాసియున్నది——

పృథ్విగిరాగ్రహంబై దక్షిణాపథ సప్తపు దేవాలయంగాను
రానకు తెలుపడు పరిల నగ్రం ధాతృశాసనం ఉన్నది-
వాండు లేని ఈ దేశ అన్వయం మాత్రం తెలియుటలేదు గనుక తెలు
సినవాండె కొంత అన్వయం. శకసంవత్సరం రాజు పేరు ఉమెన్నది
రాజులు సేయువని నరా అక్షర దశాంశము వలసినది శాసనం
దీని వ వ్రాసినాడు శిథిలమైనది.

[illegible] . . . . [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

பண்ணியுமதுரந்தங்கள வில கொவிவதி
[illegible]

[illegible]

ఈరా తికి వెనకవైపుం ఉండెడి-

[illegible]

(శ్రీ 42) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] —

[నెం 43] ౧౧౦- స్వస్తి శ్రీ [illegible] దేవాలయంలోని
శాసనం. శా.శకం ౧౧౦౪ శుభకృతు సంవత్సరమున
[illegible] దేవమహారాజు ప్రభుత్వంలో [illegible]
[illegible] కామలాపురం [illegible]
దక్షిణాయన [illegible]
యున్నది. ఆ శాసనం [illegible] ఉన్నది.

స్వస్తి, జయనేక మహామండలేశ్వర రాజాధిరాజ పరమేశ్వర
పరమ వంశోద్భవం వృషభలాంఛనం పల్లవకుల తిలకం
భారద్వాజ గోత్ర లలితాక్ష చంద్ర ప్రతిష్ఠం బెదర కాడాడ్డ
కల ప్రవృజగ కాంచీపుర వరాధీశ్వర కామతెలాం ఉంజకా
డిదిల బ్ధ వర ప్రసాద నైత్రిపు స్రృపతి మణి మకుట సంప్రా
ప్తిత చరణాంయుగళ సొంతు రృణ ప్రియ ధర్మతత్ర త్రి
డిగీ (నెం 43 B) జయాంక భత్త మహా స్త్రీ కాపుదిడ్డి
వంశావతారనం. ---- త్యార సత్యవ్రత వికుపై ర్మ్యాడి
మధుర భాషణాసం. శ్రీ నవరత్న ప్రసన్న మయుస్కమం తలం
జ్ఞతర దాన సముద్ర త ధవళయ శో..... పూంరిత
దిగంత శాదసుం దళ్ళ ప్పంగా బళ మవతార దాంయు దర్శమొ
ఎకాంగి వీరసొ మె... శ్రీమన్మహామండలేశ్వర త్యాగ
సముద్ర బి ఇప్పరి బిజ్జల దేవ మహారాజులు శకవర్ష
సాసిరద నూఱిసాల్వెనేయు [SS ౧౧౦౪ AD 1182] శుభ
కృతు సంవత్సర(శ్రీ) ఆషాడ బహుళ అష్టమి వడ్డ వారదం
కర్కాటక సంక్రమణం వ్యతీ. పా.త.దినేడాంగె (శ్రీ) పర్వత
పశ్చిమ .... యాం తయుక్త పుష్పగిరి యుభ్రపం మనదీతీర
దక్షయుంభు ౬౬౪ మల్లికార్జున శ్వర దేవర మహాస్థానాధిపతి
గళ ... సకలతపనిపుత్ర గుహ తిరియ మల్లయంగళూర
పాతకబ ఇంద్రేశ్వర దేవర్గె నిత్యనై వేద్య సుప్రభాత.

తరాగత సంకల్పానికి తన స్వాతంత్ర్యము భంగం కాకుండా ల్లు
ద్ధరము ఉదగా బసవయ్యరాంటికా ఒండాసు ధారాపూ
ర్వకం మాడి కెట్టు వృత్తి మంగళ మహా శ్రీ

స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేత వసుంధరాం
షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః

కడదారి తప్పి బాసరసు స్వస్తి సమస్త ప్రశస్తి సహితం
శ్రీమన్ మహాప్రధాన వత్సరాజు నాయకుడు ఇంద్రేశ్వరదేవ
రికి నిత్యనైవేద్యాని దవ్వత్తైతల లయు ఉల్ల భూదానం పూర్వకం మాడి
కెట్టిగారె తెలుపుదు. ఈ ధర్మమును (నెం. ౬౬) నా మొల్లు
కు ఆలేర దరు గంగ తోటు. వారణాసి తోటం సాంఖ్య
కపిలం తట్టం సాపిరటి ఉ ఏ తర రుము వధిసు పాంతర
మై . . వరు -

౧౧ - సింహన్న భూపతి ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండగాను
ఆతని ప్రధాని దండనాయకుడు శ్రీవైద్యనాథస్వామి
తోండి అంగరంగభోగములకుగాను అన్నసత్రం తన
పేరుతో లక్ష్మీ క్షేత్రమున నిర్మించి దాని ధారాపూర్వకం
ఇచ్చెను. ఇందుకు సాక్షులు పృథ్వి గణాధిపులు వైద్య
నాథస్వామి దేవాలయంలో పెద్ద స్తంభం ఉత్తరంగా శాసనం
శాసనం చెక్కి వ్రాసినారు. ఇందులో శక సంవత్సరం
తెలుపు -

నమస్తుంగ శిరశ్చుంబి చంద్ర చామర చారవే।
త్రైలోక్య నగరారంభ మూలస్తంభాయ శంభవే॥ స్వస్తి
సమస్తప్రశస్తి సహితం శ్రీమన్మహామండలేశ్వర ధ్యానం సమస్త
నాధిపతి శ్రీనేత్రవీరాధిపతి సకల లక్ష్మీపతి బహుబలర
తిరాజాధిపతి గిరిదుర్గమల్ల పశ్చిమరాయ భుజబలేశ
ఖాం పట్టె శ్రీమత్ప్రతాప సత్రవర్తి [illegible] దక్షిణ
భుజ దండనాయక నాయకగారు రాయగారు లక్ష్మీదేవ దండ
నాయకులు శ్రీమత్పల్ల దక్షిణ ... ప్రదేశ దక్షిణ శ్రీగిరి
నాద పర్వత పశ్చిమ ప్రపృథ్విరాయ పంపానది సంగమ
పశ్చిమ నాద ప్రదేశ దక్షిణ శ్రీశైల దక్షిణనాద దేవర శ్రీ ... [illegible]
[illegible] [శా 448] శివరాత్రి ... సత్ర
నను వీరనాగి లక్ష్మీనిలయ ... సరున ...
రవం మారసి తన ... రాయగారి ...
... శ్రీసం ... తప్ప ... శ్రీరామ ... శివ మహా
... దక్షిణ శ్రీలక్ష్మీదేవ దండనాయకులు ...
... శ్రీ॥

స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేతి వసుంధరాం
షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః॥
22 శకం ... వర్షం 20 ... ప్రమాదిస
... [illegible]

గాం సదరియుం శ్రీస్వర దేవాలయంలో అర్ధలాలు శిధిల
మైన శాసనంపాఠ తత్పత్రం —

వాగర్థావివ సంపృక్తౌ వాగర్థ ప్రతిపత్తయే।
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ॥

స్వస్తి శ్రీమదు తుయాదవ నారాయణ ప్రతాపచక్రవర్తి
సింహాసనాదీశ పద్మం సేయు ప్రమాది సంవత్సర శ్రీ
శ్రీ బహుళపంచమి వారం దినందు స్వస్తి శ్రీ మూల గురు తుతుం
సంపూర్ణ నిఖ హాలావ గోత్ర వ ఖండయ వల్లభ
త గంగా తీర ఆపాంతి యాత్ర ప్రసిద్ధ శ్రీ
మదీశ్వర మహాత్మ్యర పురవరా సమస్త
ప్రతాప మహాంతయ మహాలక్ష్మీ వంతి
వేతయుగ శిరసు వర్ణప్రాఖ విరాజమాన కాల
మాల పరి తెలుగు షల సిం వాస్తు సమరప్రబం [ ] త
మం సప్రబంధం కారవి బుద్ధి త నయ విరం
రాజమాను త్రగంధం సత్యరావులు కారవిర్ష రావు నాఖ్యం
మతి రామార నాం ఖర్వ వర్ధయం ర గోసంత వర్ప పంజరం
ల . . వి వి సుందరం నల . . . మహామొర్యాదార్ధ పాత్ర
ర్పో . . . మిరెవం పరబలత్రిశాంతం సెరరిగిం తేడిం దంతి
కిం మరసూర మెళ్ళ యాం వగ గాళ్లునవ తె గాం దగం దం
వాం ఊంయ అరసనం సర్వ సర్వ్యసూత్రం కారి నయుతద్ధ తపరబలసాధనం

నామాదిసమస్త ప్రశస్తిసహితం శ్రీమన్మహామండలేశ్వరం
భుజబలవీర మల్లిదేవరసరు (శ్రీ)మతు దాళ
.. ణ (శ్రీ) పర్వతద దక్షిణ వారణాసి
ఇంగళేశ్వర దేవర
కవిలెయుం దానమాడిద స్థలా। ఈ ధర్మవుం కిడిసిదవరు
ఆ కురుక్షేత్రగళ రుమం ఆ కదతె బ్రాహ్మణరుమం కొందెయును
దాళం వారణాసి ... మహాపాతకర్ సల్లువరు॥ స్వ
దత్తాం పరదత్తాం వా యోహరేత వసుంధరాం। షష్టి
ర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః॥
స్థలు కడిసి దాంత అర దావ లయ్యనియు గ లయుల్లు బాహ్య
ఈ శాసనం లోనశకం తెలుగా సింహాసనశకం వేసినాడు
పైన వాలిసిన బిజ్జణరాయులు దు ప్రభుత్వం చేస్తూండ
గాను ఈ శాసనం లో వాలిసి తీయుండి భుజబలవీర
మల్లిదేవరాజు బిజ్జణరాయుని తెలా యుద్ధము చేసి
బిజ్జణరాయుని తల కెం [ప్రతి 45వ] ఓ తాను ప్రభుత్వం
చేస్తూ ఉండెను. ఇందులకు దాఖలా ఈ పైన వాలిసిన భుజ
బలవీర మల్లిదేవ మహారాజు శాసనం కన్నడ భాష తో॥
వీరబిజ్జణ తెలగాం ఖండం। అని వాలిసి ఉన్నది గాక
ఈ శాసనం లోనే కన్నడ భాష తో సింహాసన సమర భాషు
శ్రీని వాలిసి ఉన్నది గనుక సదరి బిజ్జణరాయులు దే

ప్రభుత్వం చేసిన తరువాత సిం. హ౹౹ భూపతి శ్రీ
ఉభయబలవీర మల్ల దేవ రాజు ప్రభుత్వం చేసినట్లు
గా దాఖలా అగపడుతూ ఉన్నది. ఇంకా మరి రెండుగా
ముట్నూరి రా. ఈ రాజు రెండు శాసనాలు అగపడినట్లు
అయితే వ్రాసి పంపిస్తున్నాము

6) గతి తరువాత కృష్ణకన్నడ దేవ మహారాజు రెండు ప్రభు
త్వంలో పుష్పగిరి దేవస్థానములకు కొంత ఇచ్చినట్లు
గా వ్రాసినది గాని గ్రామం పేరు తెలియలేదు. కృష్ణ
కన్నడదేవ మహారాజు విజయనగరం కృష్ణరాయలు
కా.. ఈ రాజు పైన వ్రాసిన కృష్ణకన్నడ దేవమహా
రాజు ప్రభుత్వం చేసినందుకు దాఖలా పుష్పగిరి
చెన్నకేశవ స్వామి దేవాలయానకు ఉత్తరం దుర్గాదేవి
దేవాలయం వద్ద నాగేశ్వర దేవళానకు దక్షిణంగా
ఉండే హళకన్నడ శాసనం —

స్వస్తి సమస్త భువనాశ్రయం పృథివీవల్లభం
పరమభట్టారక రట్టకులచక్రవర్తి శ్రీమతు కృష్ణ
కన్నడ మహాదేవరు ఇతియాంత్ర మాండి మహాపృష్ఠ
శ్రీపర్వత తత్రుగ..ర శ్రీపుష్పగిరి నాగేశ్వర ఆష్టేశ్వ
ర దేవరాళగాగి సమస్త దేవరె పిరకియ పుష్పగిరియ
నడువ వాత్త్రర దత్తి ఆనిళవుగి పిరియ కెలయలు హన్నెరడు

ముత్తరత్తెయ్య వుండెవరవల   సందనదెసెము.. కొం
రాపురం ... తమండి ... ము   శ్రీ ధర్మవనాంకి

పెం నపు(డి మఖి ఖానాడి నాలుప్పువు వార్ రంగాపురం నె
యవ్వరు ఈ ధర్మవంతెడి సదె నడి సి దదె ధర్మనవాండి ధర్మ
రతెక్షవంతి డిచదె నదల దె॥ స్వదత్తాం పరదత్తాంవా
తెడిం వాంశిల వసుంధరాం। షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠా
యాం జాయతె క్రిమిః। ఈ ధర్మ వంతి దానంది దవనలు
నరనయం తడింయు లు తెల్పు ద సావిరతటివి లయు వుంబంగ (శ్రీ...)
ళ్యాణరువం కొండ వు వార్ షల పెండా వారు.

౧౪ చు పుష్పగిరి నిలువూనకు పడమర నాగేశ్వరం దేవళం
శకం ౧౧౨౨ నిలుపింగళ సంవత్సరమున నాగేశ్వరదేవ
రకు శ్రీంగ భోగానకుగాను నుకుందాపురం తెలాపుస్త
పురం యిరాగ్రామాలు   ఇచ్చిగా వాలుసిం యయున్నది
ఈ శాసనం బాత్తినా శిధిలమై అక్షరాలు స్ఫుటముగాంగం
పొలెలయు ఉన్నది.

శ్రీమద్ధత్తలిశం   యయవాంరా సత్య
ర్షాంగ లక్ష్మి .....   యుత్త   శతవర్షంబులు
౧౧౭౧ నిలుపింగళ సంవత్సర పుష్యశుద్ధ ౧౩ గురువార
ముస్వాందు పుష్పగిరి నాగేశ్వరము వార్ దేవర శ్రీంగ భోగా
నకు ముఖరి నాయలగ్ ని నుగుంద్రాపురం తెలాపుస్తపురం

వంగుసలం దత్తం గ్రామ . . . ఇక్షితం

త్రైలాయ పోలాయ ఉచ్చాని. ॥మం గంగమువర్

శ్రీ శ్రీ శ్రీ ఉద్వేయసం॥ స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేతి

వసుంధరాం షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే

క్రిమిః॥

౧౧. శ్రీ దేవాంతకుము ఱికినాడు అని వాడుకస్థం ఉంది

మల్లరాజుయ్య మరిక్కి స్నాతరమైన రాజుల శాసనాల

లో మరికినాడులో పెట్టినామ మసులు అని వాడుస్తూన

జైనాల మోటుంట [౧౧౬౭] మహాధిపతి అయిన లుగ్గ

తిక్కపాలుడు అసేరాజు కైమరారుడు అపరాజితేశ్వర

రాజు అనే వాడు పుష్పగిరిలో వైద్యస్వామి దేవాలయ

ప్రాకారంలో తప్పున వాయువ్య దిక్కున త్రికూటేశ్వర

దేవాలయం. శ్రీ శాలివాహన శకం ౧౧౭౬ AD1254 ఆనంద

సంవత్సరం॥ ఈ మోటుంటి దేశంలో పైన వ్రాసిన అ

మెటంబలేశ్వర రాజు వద్ద ప్రసిద్ధిగా ఉన్న సూర్యవంశ

సుద్ధైన ఖండేరాయుడు ఇతడే పల్లవ త్రిక్క పతి అని

పేరు గతని పేరు ఈ శతంలో సేల దేవాలయం లోని

వఙని వలంగ ప్రతిష్ఠ చేసినాడు. ఈ రాజు వద్ద

సేనాపతిగా ఉన్న గంగదేవ. శ్రీకర గంగ సేనాపతి యొక్క

భార్య ఈ దేవాలయంలో నేవఙలంగ ప్రతిష్ఠ చేయించెను

స్తంభముకు శాఖలలో సరిదేవాలయంలో గర్భగుడి ముందు
దరమంటపమందు రాతి స్తంభములపైన శాసనములున్నవి. కన్నడం
నాగరం గ్రంథాక్షరములతో నున్నవి. నాలుగు
వైపుల సంగతి వ్రాసినారు ఆ శాసనాలు దిగువ వ్రాసి
నాను.

ఆగ్నేయభాగం ప్రథమస్తంభంపైన హళెకన్నడక్షరాలు—
స్వస్తి శ్రీ శాకాబ్దే ౧౧౭౬ ఆనందసంవత్సర మాఘసిత
పంచమి గురు॥ ప్రసిద్ధం సౌరాష్ట్ర లోతపానగరి నాథస్య
తస్య ల్లుగ్గి క్ష్మాపాలస్య సుతోల్లసద్గుణ సుతా శ్రీ చౌలలాం
బా భవతి। తస్యా సామంత చాళుక్య శేఖర మంచూంద్రతేర
సౌత్రి శకే బానందే సితపంచమీ గురు దినే మహా శ్రీ
శివస్యాలయం॥

ఈ స్తంభానికి దక్షిణవైపునవుండేది॥

3ol47B వీరశ్రీ త్రినేత్రరవంశ్యోత్తమ రవికుల క్ష్మాపాల భూషా
మణేః। ... రాయ ప్రతిప్రసిద్ధవిభవః శ్రీ పల్లవక్ష్మాపతి
సింహస్య తస్య మహా పల్లవేశ్వరమితి ఖ్యాతం శివస్యాలయం। శా
కాబ్దే దితపంచమీయుత గురౌ రిప్వత్తం శ్రీమూడం మతం।
ఓం నమశ్శివాయ॥ ఈ స్తంభానికి ఉత్తరంవైపునవుండేది.
చాళుక్యం దాపెంటిరత నామధేయః, కాయస్థ వంశాబ్ధి
కర్ణధారః। శ్రీగంగసేనాపతి తస్యకాంతా కాంతిశ్రీ మహాదేవా

కాఖలంయు। ఉమామహేశ్వర శివాలయము మంటపం దక్షి-
ణంపు వాకిలి గుడివాసర ఉ। ఈ స్తంభం నకే దక్షిణభాగం
లో మొదటిస్తంభం పైన తూర్పుగా ఉన్న ఉంటిది నాగరం. అక్ష-
రాలు తెలుగుపైది. సంస్కృతం। తెలుగులిపి నాగరం.

स्वस्ति श्रीशाके ११६६ आनन्दसंवत्सर माघसितपञ्च
मीगुरौ ... मोरटातियानगरीनाथस्य तस्याल्लगी क्ष्मा
पालस्य सुतोल्लस गुणनुतास्त्री दाचकाम्बा भवत्॥ :
तन्नामाङ्कितं हि बलेश्वरमभूद्याकेर साद्रिशाके चान
न्दे सितपञ्चमी गुरुदिने माघे हि वस्याकय... ?

ఈ స్తంభం పైన దక్షిణం పక్కన ఉంటిది-

देशे तन्मोरटारण्ये रविकुल क्ष्मापालचूडामणिः
स्वले राय इति प्रसिद्धविभवः श्रीपल्लवः क्ष्मापतिः। ?
नाम्नो तस्या हि पल्लवेश्वरमिति ख्यातं शिवस्यालयम्
प ... दि. पञ्चमीसुतगुरौ .. त्रिकूटं मतम्। ?

ఈ స్తంభంనకే పడమర పైన ఉంటిది——

सोगण्डपेण्डारकनामधेयः कायस्थवंशोद्भव
कर्णधारः। श्रीगङ्गसेनापति तस्य कान्ता का-
न्ति हिमांशोरिव कामनाय। ... महेश्वरवपु
रश्रीमान्माकाबलेश्वरः। शिवाल्लसमभूत्कुलं
पञ्चम्यां गुरुवासरे॥

ఈ స్తంభానికి నిర్రుతి భాగమందు వయాడెమో స్తం
భం మీదనుండే ఉత్తరపం ఖండాత్తర్నం మిన్నపాటి -
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

నెం(483) ఈ స్తంభం మీదనే ఉత్తరభాగం
పొడిచి మధ్యరేఖలు శిథిలమయినవి
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ఈ స్తంభం మీదనే దక్షిణభాగమం-

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

శా౦౪౯౨ ౧౫౧. తరువాతను ఈ ప్రదేశమంతటను పూర్వం త్రైలోక్యమల్లరాజు త్రైలోక్యవల్లభుం పురి అనే క్షేత్రా పట్టణం కట్టించెను పిమ్మట గోదావరీ తీరమున వద్దిరాయులు తిరువెంగళనాధరాజు తిమ్మరాజు వీరివం. శజులైన గజనాథరాజు చంద్రశేఖరరాజు వీరు పైన వ్రాసిన పట్టణమందు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండిరి యింతకుపూర్వము ఈ తిరువెంగళనాధరాజు తిమ్మరాజు వీరివంశజులున్న ప్రభుత్వం చేసినందుకు శిలాశాసనాలు కాబలేదు అగపడలేదు గాని గ్రామ మున్సులు కట్టు పట్టెలలో ఉండేవారున్న వద్దిరాజులు ప్రసిద్ధిగా వాడుతున్నారు. న్నదిగాక గ్రామమున్సులవద్ద ఈ రాజులు యేలుబడిగా కొంత కైఫియతు ఉన్నది. అంకులోక శకసంవత్సరములు తెలుపు ఈ వద్దిగజనాథరాజు చంద్రశేఖరరాజు

వల్లూరి పట్టణమున ప్రభుత్వం చేస్తూ వుండగా ను
ఓరుగంటి సింహాసనాధీశ్వరులైన కాకతీయ ప్రతాప
రుద్రదేవ మహారాజుల వారి పెత్తం తమ్ముండగు ఒడ్డెరాజు
లతోం యుద్ధంచేసి వారి పరాజయం చేయుచునుండెం కాను
తాను విజయలక్ష్మి కైకొనెను. అప్పుడు ఈ వల్లూరి
కోటపైన యుద్ధంచేస్తూ వుండగాను ఆ కోట ఇలవేలు
స్వాధీనంకాక వున్నందున మిత్తిలో అలబనగా వుండగా
ను ఆ వల్లూరి కోటలో వుండే రాతి తిరుపట్టాభిషిక్త
పరిపాలించిన వల్లూరి పట్టణం కోటప్పుడు బంగాల
ము ద్వారాలోనుంచి కోటకు పోంకు రంగం దాని వెళ్ళవస్తూవుం
డగాను ఆయుద్ధం అయిదేశాలములో వచ్చి గాన్కికి ముల్లంగి
తీసుకొని ప్రతాపరుద్రుని దండులోకి వచ్చియుండు కోంవా
నని బంగారు వలుదువ వద్దకి వచ్చి తనవద్ద ఉన్న అద్దతో
నీళ్ళు మింబ కోం పోగా పెట్టిరి అద్దమిం ఉలోప దినందున
ఆ అద్దమారువతరం దాకోటలో బావిలోకి వచ్చి అల
ప దినందున ప్రకారం పడి నీళ్ళతువ్వి వుండగాను ఆ అద్ద
బంబ తీసుకపోయి నటుకొం కోందు అద్దపోగొట్టుకున్న
గొల్లది ఆ కోటలో కాపుండం [?] నియుం చేసి
పోయి మళ్ళీ అమ్మ పోగాను ఆ కాపడి నీళ్ళలోబడిన
అద్దంతో రంజులు వేసినందున ఆ గొల్లది తన అద్ద

గుర్రాన్ని పెట్టి ఈ అర్థానికు రెండింతల ధర చెల్లిస్తాను అనగాను
అది కాలి కట్టించబడిన దానికి తగినది అని చెప్పగా ఆ గాల్లది
మదుపు లోనుంచి కోటలోనికి నీళ్లు వచ్చేటందుకు
మార్గం ఉన్నదని నిశ్చయించుకొని ప్రతాపరుద్రరాజు
దండు లోపలికి వచ్చి రాజు కోట ముట్టడి విడిచినది తెలుసుకుని మీ
కు ఈ కల్యాణి కోట సులభసాధ్యం అయ్యే మార్గం చెప్పితే
నీకు తగిన బహుమానం ఇస్తానని మనవి చేసెను. దుర
రాజు ఇంతకు ముందు ఆ కోటకు నీళ్లు మదుపు లోనుంచి
పారు మార్గము తెలుసుకొని ఆ మదుపు
పూడ్చివేయించగా కోటలోని వారు నీళ్లు లేక త్రాగుటకు
దాహార్తులై కోటలో ఉన్నవారంతా
చనిపోయారు. ప్రతాపరుద్రుడు ఆ కోటను సాధించి ఆ గాల్లి
దానిని సంతోషంగా స్వనగరం రాజుకు ఈ ప్రకారం ధనాపేక్ష
తో రాజద్రోహం తలపెట్టిన మరియొక మనిషిని [illegible]
తగిన శిక్ష విధించి తర్వాత ఆ గాల్లి దానిని
ప్రతి కోటలో సమర్పించి [illegible]
నిప్పులు పోసి దాని శిక్షించబడినదని యిట్టి ఉన్నతమైన
వృత్తాంతము తాటాకుల యంత్రంగా కట్టి ఆ గాల్లి పిలిపించి
తురుష్కులతో దేవగతిని పొందెను. ఈ ప్రతాపరుద్ర మహా
రాజు ప్రభుత్వం చేసినాడెను. కల్యాణి గాలి మనుష్యులు

వాడుకునే విధమేమంటే వర్ధమానం జాలనా గాలనెంచ పెండ
శాం వారితప్పునుంచి తురకలు వచ్చి కొండవీడు ముట్టడించినారు. 1370
అని పాడుచున్నారు గాని ఆ దినములలో దక్షిణాపథా
నకు బాదశాహవారి తప్పునుంచి తురకలువచ్చి దేశం సాధించిన
వారు కారు.

ఈ ప్రతాపరుద్రదేవమహారాజు బద్దెనాయులతో
యుద్ధము చేసినట్టుగా సిద్ధవటం తాలూకు సగిలపాయత్తు
లో మున్నై ఆ ఊర్లోరు గాలుమయలో శకం ౧౧౯౦ విభవ
సంవత్సరములో శిలాశాసనము వేయించినారు. అందులో
వద్దిరాయడు [illegible] అని వ్రాసివున్నది. ఇందుకు కి వద్దిరా
యలను ప్రతాపరుద్ర మహారాజు గెలుచుకొన్నట్టుగా దా
ఖలా అగుపడుచున్నది. ఈ ప్రతాపరుద్ర మహారాజు
గారి శాసనాలు ౧౧౯౦ లగాయతు శకం ౧౨౪౧ వరకు
సిద్ధవటం తాలూకాలోనూ శాసనాలు ఉన్నవి
నెల్లూరి తాలూకాలో కనుబొంబె నార్లలో శకం ౧౨౩౬
లో ప్రతాపరుద్ర మహారాజు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండగాను
శ్రీ తని కుమారుడు జుట్టయ లెంక [illegible] వాడు శాసనం
వేయించినాడు సదరు శకం ౧౧౯౦ లగాయతు శకం ౧౨౪౧ వరకు
శాసనాల దాఖలా ప్రకారం ప్రతాపరుద్రమహారాజు
ఓరుగంటి పట్టణమందు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండగా

ప్రదేశమందలి ప్రభుత్వం చేసిన్ని రాజులు శాసనాలు
యొక్క దాఖలా వ్రాసేది—
నెం(నంబరు] ౧౬. తరువాత మండలీక గండపెండేర
(బి)రుదాంకిత త్రిపురారి దేవమహారాజు బంటు శక ౧౧౬౩
ప్రజోత్పత్తి సంవత్సరమున వెన్నమ్మ తాలూకు వతాలైతా
తిరాటికల పెట్టుబడి నామమైన సోమ గిలుం దవ్వర వలు
బ్రాహ్మణులకు అగ్రహారము ఇచ్చెను. ఇందుకు దాఖలా
సదరహు తాటి గాల్లి గణము లలో నిత్యలగైం ఉండే శా
సనము దత్తమైన శాసనము— స్వస్తి శ్రీ శకవర్షంబు
లు ౧౧౬౩ అగు నేటి ప్రజోత్పత్తి సంవత్సర ఆశ్వీజ
శుద్ధ ప్రతిపద బృహస్పతి వారమునను సూర్యగ్రహణ
పుణ్యకాలమందు స్వస్తి సమస్త ప్రశస్తి సహితం శ్రీమన్మ
హామండలేశ్వర మండలిక (బి)రుదాంకిత గండపెండేర
త్రిపురారి దేవమహారాజు బంటు స్వస్తి శ్రీమతు సేతగుణ
మహావిభూషణ సత్యమాంధాత భంగారేంద్ర
సంతతప్రచండ శత్రుమండల గండభేరి సామ్యమదాశ్రమార
ఖండ గండ నామాం మహామండలేశ్వర భూమ అహితాల పరనారీ
పుత్ర సహస్రక మాంధాత గారంగ భగవత్సామల శ్రీతార
క సర్వఙ్ఞ సం సూర్యాంశ గండభేరి అప్ప
దివ్యశ్రీ త్రుండు

వ సింహయగూండనె పురము గాక్షేసి కొంటకగొంత్ర శృంగ
ఆదిత్యభట్లు   వంశం ఖభట్లు ఆదిత్యభ
ట్లు కుంబభవం నారాణభట్లు అనంతభట్లు ... అప్పయకొండ
మాత్రసాకభట్లు మహదేవ యజ్ఞం అప్పన్న ఆదిత్యభట్లు
ఇచ్చినంద కరాను... [51] ధారా పూర్వ
కంగాను ధారవాసి యిస్తిమి.

సామాన్యోయం ధర్మసేతుర్నృపాణాం
కాలేకాలే పాలనీయో భవద్భిః
సర్వానేతాన్ భావినః పార్థివేంద్రాన్
భూయో భూయో యాచతే రామచంద్రః ॥

౧౨. తరువాత శకం ౧౧౯౯ పింగళసంవత్సరము కార్త
తీక పురవరం శ్రీస్వాయంభుదైన గండపెం డేరగండ సావంత
రాజు పుష్పగిరి సోమనాథులకు దేవంత భూమియూ
నన్ను యిచ్చినట్లుగా పుష్పగిరి సాయించుకు ఈ పుష్పగిరి
కసుబాంగా ఉండె సాము పన్నంగా వతాపెట్టె యున్నంగారు
మానితి తూర్పు పినా కెన్ న దిగడను కపిల తోట స్థలం
వద్ద నాగరం అత్తిరాలు తోట ఉండేటి సమయ—

स्वस्ति जयाभ्युदय शालिवाहन शकाब्दंबुल्लु ११९९
अगुनेटि पिंगल संवत्सर वैशाख बहुळ ११ सो ॥
स्वस्ति समस्त महीमण्डल महाराजाधिराजराज

परमेश्वर परममहेश्वर काकतीय पुरवराधीश्वर श्री
स्वयम्भुदेवर दिव्यश्री पादपद्माराधक बकम
त्तिगण्ड मूरुरायगराल राय गण्ड केसरी त्रिंगण
रायरहिण गुजादण्ड बकमत्तिगण्ड मृत्युराय
जगरालसीं तुगण्ड पेण्डेरगण्ड साहिणि श्री
मतङ्ग लक्ष्मी कमलादेवी नरि महास्थाना-
धिपत्यैन वेदमार्गप्रतिष्ठाचार्युल
मुलैन पुष्पगिरि ओपदेवरदि
पादि स्थलरिपु दिवाकरारि बा
गुरुलपारपनीसंति पुष्पगिरि
पञ्चनदी संगम त्रिकूटं श्री

— ఇక్కడ రాయి పగిలి పోయినది —

[కొండపాక] ౧౮. శాలివాహనశకం ౧౧౧౦ విభవ సం
వత్సరమున మం. బిల(బి) పూర్వాత్ర సగం దపెం శ్రీరభం
శివమహారాజు షుం. వి కొండినను సుఖసంకధాంవి నోదంబుల
రా జ్యమునేయుచుండ అతని కుమారుడు త్రిపురాంతకరాజు
ఇతనికి త్రిపురాంతసి వలయర్ అని ప్రవాదుక. ఈరాజు
కడపల్ ఉండే అఘోరశివాచార్యులకు కడప లోకొంత
భూమి ఇచ్చినట్టుగా పొంత కడప పెద్దవేర్యుం.దను అక్ష
రాలు శిధిలమైన శాసనం॥—

స్వస్తి శకవర్షంబులు ౧౧౧౦ అగునేటి విళంబిసం
వత్సర పుష్య శు   సోమ సంక్రమణాం తత్కాలమందు
స్వస్తి శ్రీమన్మహామండలేశ్వర వంశ తిలక శ్రీమన్మహారాజ
సకంద పెండేర అంబదేవ మహారాజులు ఖండి దొరోటను
సుఖసంకథా వినోదంబుల పృథ్వీరాజ్యము సేయు
చున్నయుగశాంతోలోని కడపవద్దను స్వస్తి శ్రీయమ
నియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ
సమాధ్యనుష్ఠాన జప సమాధి శీలగుణసంపన్నులైన
శ్రీ అఘోర శివాచార్యులవారి శిష్యులైన త్రిపురాంతక
శివలయ్యగారు   సత్క్షేత్రముగాను   ప్రతిం
ఛు   గాని   యిచ్చిరి॥ స్వదత్తాం పరద
త్తాంవా . . .   ఇక్కడ అక్షరాలు శిథిలమైనవి.

ఈ రాతిని ఈ త్రిపురాంతకరాజు తమగురువుల
కు శకం ౧౧౧౨ కొత్రాధి సంవత్సరమున తమగురువులు
శ్రీ అఘోరశివాచార్యులకు ప్రత్యేకము మరి యిచ్చినట్లుగా
వ్రాసి ఉన్నది. ఈ త్రిపురాంతకరాజు అంబరాజు
కుమారుడని ఈ శాసనంలో వ్రాయలేదు తమగురువుల
శిష్యుడని వ్రాసియున్నదిగాని సిద్ధవటం తాలూకు
సకిలి పాండయకట్టు వతాజె పరికుండు అనే గ్రామములో
ఉండే శాసనంలో [౯౦౭ ౯౨] శకం ౧౧౧౨ కొల్రాధి సం॥

వత్సరమున శ్రీమన్మహామండలేశ్వర మండలీక బ్రహ్మ
రాక్షస గండ పెండేర అంబదేవ మహారాజులకు దుడు
త్రిపురాంతక దేవుండని వ్రాసియున్నది గనుక దాంట్లో
సరిగానే ఉన్నది ~~[illegible]~~ ఇదిగాక ~~ఉ~~ త్రిపురాంతక రాజు
వల్లూరి పట్టణమందు రాజ్యాని చేసుకొనిన్ని ప్రభువుల్లోం
చేసినట్లు శకం ౧౨౬౬ తారణ సంవత్సరమున తెంబాక
అనే గ్రామములో అనాకనాథ దేవునికి శ్రోత్రియం
గాను కొంత భూమి యిచ్చినట్లుగా పుష్కరిణి పడమర
౧ పరువు దూరమున కామటాంపురం తాలూకు వతా ఔపెద్ద
తెంబాక గ్రామానికి తూర్పు వరదరాజస్వామి దేవాలయం
వద్ద వేసిన ఊడే శాసనం —

స్వస్తి శకవర్షంబులు ౧౨౬౬ (AD 1344) తారణ సంవత్స
రాన స్వస్తి శ్రీమన్మహామండలేశ్వర మండలీక బ్రహ్మరా
క్షస గండ పెండేరక త్రిపురాంతక దేవమహారాజులు వయికి
నాండి వల్లూరి పట్టణాన పృథ్వీరాజ్యము సేయుచుండ
గాను వైశాఖ శు ౧౧ గురువారం నాడు తెంబాక అలాకనాథ
దేవరకు శ్రోత్రియ సర్వమాన్య వృత్తిగాను తమ గ్రామాన
పెట్టి కాల్వ పొలము పండు మూను వెలపేసితి
సెల్లయిగాని స్వస్తి - మంగళ మహా శ్రీశ్రీశ్రీ —

౧౬. తర్వాత మహాప్రతాప రుద్ర దేవమహారాజు

ఈ ప్రాంతమున గండపెండేర బిరుదాంకిత త్రిపురారిరాజు
ఘండికోటలో ప్రబలుడై ఉన్నాడని ప్రతాపరుద్రదేవ
మహారాజు చతురంగ బలసమేతుండై విజయలక్ష్మీ
కాంక్షవల్లను ఆ త్రిపురారి బిరుదాంకిత గండపెండేరక రాజు
మల్లరాజుల సంబంధికుల... సహిత [Fol 523] కేవ
లైన వల్లరాజులను మొదలైన రాజులను పరాభవాన్ని
పొందించి తాను విజయలక్ష్మినై కైకొని తన కుమారుడైన ఘుట్టి
యలంక గాంగయరెడ్డిగారికి ఘండికోట మున్నగు
నాలుగు దేశములకు రాజ్యాభిషిక్తులం జేసె నను కథ
ఘుట్టియలంకగారు తమ తండ్రిగారి అనుమతిని ము
రికినాటి దేశములు ఆమె ఉత్తర గుండి పూర్వదత్త ప్రకారం
కసుబా పెన్నూరికి పొట్టుకొన నామం కొరసూరులను మ
హా అగ్రహారం సుంకసాదపేయ మొదలైన సర్వదాయములను
తమ తండ్రిగారికి పుణ్యముగా నం కొరకూరి అశేషమహా
బ్రాహ్మణులకు సర్వమాన్యముగాను శకం ౧౨౩౯ అగునేటి
ప్రమాదిసంవత్సర శ్రావణ శు ౧౦ బుధవారము ఇచ్చినారు.
ఇందుకు దాఖలాకసుబా బసవ్వారిగారి వారికి దక్షిణ
పొందు గంగసాధుని దేవాలయం వద్ద ఉండే శాసనం యెంత
అక్షరాయి వద్దిలపై ఉన్న శాసనం —
శ్రీమంతే ఆయుమునక్షు వుర్షు సహితా వాణికి భగవతా కప్రభూ

భ్రాంశ్రాసంగతి శాంభ సైవ సంస్తావశివాం స్వయం పాదయోః।
భక్త్యభ్యై .. వశాంబిరాంత్ర విలసత్సన్నేనా దిదాంతరాః
విష్ణ్వీశాం విదధాం తుపవస్తరుణాం కల్గొలతాంగ శ్రీయయం॥
కైంత్రత్రం యస్యనభస్సు విరారనివ పంశోక్యవసాబవేత్రిజసాం
రూపం సేత్రయయుగం ఖలాంనిమవింతూ శేషస్య పాదాత్రతః।
దంష్ట్రాగ్రే మహాతీమహీం విలసితాం పాత్రప్రదేశే దిశం
పాయాదాదివరాహరూపలసితో విష్ణోస్సిరం వస్సురాః॥
త వారణీఠమస్తకే లసితతుంగశృంగే మమా
లసన్నపషునావల ద్విర [illegible] దఖుంభకుంభస్థలే
వారి.. వఖాంలగా లసిత పాత్ర దంష్ట్రాగ్రగా
క్రమోతు తిలకం శివం ... స వరాహః పురా॥
దేవస్త్రీణాం యభవతాం తేజో మునిపరః నః
స్వరతాం విప్రవర్గాణాం శారదాం వరదాం ముదా॥
వక్త్రేషీ యేయో దివా నక్తం కరవ్వంతి జగతాం నదః ?
శ్రీదలాంగాళమరాం జనస్య విదూషా లోకతాం దితా ..
యస్యకీర్తిలోకవర్గః స్పృదుతర మంకుటం సస్త్రమాణిక్యవక్త్రం
శ్యాతిసత్తోమూవలదిధ ద్వ్యాగుణసఖ్యుపెరాంజరాంజగాత్రమస్య।
శ్యాతతః త్రకాంత తేయూ సన్నయజలధిసుధాం ధాముదుద్రాధిపస్య
శ్రీకీర్తిక్షీరపత్నీగుణగణనికతై వార్యప్రలోకత్రయస్య।
సపాలయన్నమాం సర్వం దాత్మసన్నిభః।

స్వస్తి సమధిగత పంచమహాశబ్ద మహామండలేశ్వర మకుటమణి
రంజిత పాదారవింద యుగళ చతుష్షష్టికలా కుశల మహారా
రాయ గజ కేసరి ప్రతిపక్ష రాయ వంశ నిర్మూలన రాయస్థా
పనాచార్య మైన పంచదర ధైర్య బత్తెం తి నంద వదనప్రభం
బద్దెయు రాయ రిశా .. క్షసేవనా దల్లు విభాళ అనుమ
కొండ పురవరా ధీశ్వర వీరలక్ష్మి నిశాళ శ్రీ స్వయంభూ
దేవ దివ్య శ్రీపాద పద్మారాధక పరబల సాధక నామాదిసమస్త
ప్రశస్తి సహితం శ్రీమన్మహామండలేశ్వరం కాకతీయ ప్రు
తాపరుద్ర దేవమహారాజులు సుఖసంకథా వినోదంబు
రాజ్యంబు సేయుచుండి ఘుండ కైలా ఉత్తమ మలలకినా ౦ లం
డినమునకు తన ప్రియకుమారులు బుడ్డియలవ గాంతయ
రెడ్డిగారికి . . . రాజ్యబ్రహిత ప్రలం శైన॥
తస్య రుద్రమదేవస్య శ్రీ బుడ్డియో గుణశాలినః।
ఉభౌ కాంతమారెరారు ద్రుస్య కుమార స్సత్త్వమాన సుధీః॥
రాజు [గిల్ కొత్త] తి . . . . . . తలాతైలంస . . .
తి   రణ్య పెదపొం   నదన సం పనరూపది
త   ని పూంతి రపన్ప దిప్తి రా ప్రణ్య మ నాప్రులం తి తాం
తిప్రులం సకల జలదయు రిక్ష్మ వారాకరస్య సర్వ దిక్షు తి
తరూపు రసామ్య వనదవ తి నత బుడ్డి తాంతస లోగ్ర
మా దశప్రవారి సరగురు సదృశం మయా కృతం తే

ద్విసాహ వేదాయుసే సంపూర్ణం తి పుర విఖ్యాతసస్థాపితా
స్వసంసారే | తేన శ్రీ కాకతి రుద్ర దేవాంఘ్రియుగళ భావనా
బలార్జితం. తేన వితర్ణం, గ్రామేశ్వరం తద్దేవ విప్ర సుమహిత
లసత్ శ్రీ సిద్ధనాథ సన్నిధౌ||

స్వస్తిశ్రీ శకవర్షంబులు 1236 అగునేటి ప్రమాదీచ
సంవత్సర శ్రావణ శు 10 బుధవారం నాడు స్వస్తిశ్రీమ
న్మహామండలేశ్వర కాకతీయ ప్రతాపరుద్ర దేవమహా.....
రు మారులు ఉల వయూ శెల్లాక గండమూ 10 వయుచుండ కుంత
... ప్రతిజ్ఞా పరశురామ రాచకారుద్రుపరిహార ప్రమ్యా
రాత్మస ప్యుం తెలుంగు దుర్గవిభాళ మల్లిదేవలగండ
గండ స్వరూపు నాథ దేవ ది వగ్గేశ్రీపాద పద్మారాధక
మహారాయ కంఠ కాల నాయకుండైన ఖుల్లియ తెం.
గాణు మయిలిన ఉ సీమ లోని ముక్తింట నాడు పెట్లా
అష్టభాగ తేజోసామ్యముగాను యిచ్చిన పెరుకూరు
మహాగ్రహారము పూర్వదత్తక్రమము పరామర్శించి
సర్వబాధా పరిహారముగాను సంతసాదము మెయిదలైన
సర్వదాయము సహితముగాను అష్టభాగ తేజోసామ్య
ముగాను తన సామ్యము ప్రతాపరుద్ర మహారాజుకు
పుణ్యముగాను [7ంల 54] తియున సంత్రయగొ వృణ్యా
కాలమందు గాలమూడి రాజు పెట్యారి అశేషవిద్వ
. . . .

వంశావళి జనమున్నట్లు పండితారాధ్యులు రాజ్యము చేయు
చుండగాను సర్వమాన్యముగాను ధారాపూర్వముగా
ప్రతిపాలించిన దుంగళ్ళ వంశవృత్త తెలియును –
స్వస్తి సమస్త ప్రశస్తి సహిత సామంత సీమంతినీ మత్త
సిందుర విరాజితేన ఆజ్ఞా రాజితేన చలన ధరిపత్తి
త్రియుక్త కాల రుద్రేణ ప్రబలతర వైరి వీర వారణ వవహ
ధన దాక్షిండ మండన ఖడ్గాంకితేన ప్రతి
ష్ఠా పరశురామేణ ప్రత్యర్థి పృథ్వీపతి నికరము
ద్రదర గర్వాద్రి పురందరేణ దశ ప్రతాపానల త్రిగోత్ర గో
పాంత త్రిలోకేన దిగ్వ్యాలాంకిత నాకర్ణ పూరకీర్తిపల్ల
వేన మల్లదేవ ప్రతిమల్లైన దిగ్గజకర్ణ మర్గజున హి
మాన ప్రతాపానల జ్వాల మానాయమాన
వైరి వీర విలాసినీ హృదయ తాప సౌఖ్య దక్షు
పరితప్యమాన ప్రవాహ దైనర్గ విస్పష్ట కారగ్రహ
శంకిత (2) వర్ణాంత్రసేన బిరుదు (2) వర్ణాంత్రసేన
. . . . వల రెండు బుం
ము ఆత్రేయస్థలమైనది — ప్రతాపరుద్ర
శివ మహారాజు నల్లస్థితని కుమారుడు పైన వారసిన
బిరుదులైన యిట్ల ప్రభుత్వం ౧౨౧౨ వరకు
ప్రభుత్వం చేసినట్లుగా శిలాశాసనముల వలన తెలియుక్త దాఖలాలు

ఉన్నవి. [౧౫౪౬] ౨౦. తరువాత మరికొన్ని దిన
ములకు విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుడైన వీర శ్రీ బుక్క
రాయలవారి ప్రభుత్వంలో విూసరగం ది ౩ తారీకు సాంఘవ
సం౹ తిదీన మహారాజుగారి కుమారుడు మంగయదేవ
మహారాజు మరికి సామర్థ్యము గాని తాలూకు
ముఖకరుడు మతాక్షి పెండ్లిమరి ఎమెలుమన్న బసూతుల
శ్రీ ఆహోబల దేవర అంగరంగ భోగానకు ఆదివరపేరను
గ్రామం కట్టించి ధారాపూర్వకము చేసిరి శకం ౧౪౨౨ సాధా
రణ సంవత్సర కార్తిక శుద్ధ ౧ గురువారము నాడు యున్నైను
శ్రీ దుకుదారులా తాలూకు ముఖకరుడు మతాక్షి బిన్న
దాసరి పద్మిపాలపేర పాలుకు చెందిన ఒసూతుల
కొండను శ్రీ బసవ దేవర దేవాలయం వద్ద ఉన్న శాసనం

స్వస్తిశ్రీ శక వర్షంబులు ౧౪౨౨ అగు నేటి సాధార
ణ సంవత్సర కార్తిక శుద్ధ ౧ గురువారాన స్వస్తిశ్రీ మ
న్మహామండలేశ్వర భాషిగె తప్పువరాయరగండ
మూరు రాయరగండ పూర్వదక్షిణ పశ్చిమ సముద్రా
ధీశ్వర శ్రీ బుక్కరాయలు విజయనగరాన సుఖసంకథా
వినోదంబున పృథ్వీరాజ్యము చేయుచుండగాను
స్వస్తిశ్రీ మన్మహామండలేశ్వర [౧౫౫] శ్రీ మహాసర
గం ది ౩ తారీకు సాంఘవ సం౹ తిదీన మహారాజు కుమారుడు

మంగయు శివము పాలించువారు లకి నాంతం సీమ లగాను పెండ్లి
మంత్రి యేలు బసన్న తమ తాం (శ్రీ) సంకిదేవ రాంజుకు బసప్ప
తమ తల్లి మల్లిదేవ మప్పగారికి పుణ్యముగాను ఓమూ
తుల (శ్రీ) కొబళ దేవరకు ఆంగరంగ భోగానకుగాను ఆ
దేవర పేరను కట్టించిన పత్తికి బతుస్సిమ ధారవోసి
యిస్తిమి —

ఇది గాక బుక్కరాయలు శకం ౧౨౯౩ [AD 1371]
విరోధికృతు సంవత్సరమున తాలూకా మకుతేదారు మార్జె
సుంకేసుల గ్రామానికి తూర్పు బుద్ధల పల్లె దేవాలయం
వెనుకవైపున శాసనం వేయించి బావులకు అగ్రహారం
యిచ్చిన శాసనం ఉత్తరాయన దిలమై ఉంది —

(శ్రీ) శంకర పేసమః। సాంబ దేవ ఆరదేసమః। (శ్రీ)
నగాధిపతి రతేన సమః॥ స్వస్తి శ్రీ జయాభ్యుదయ
శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౨౯౩ AD 1371 యగు వర్త
మానేన విరోధికృతు సంవత్సర మార్గశిర శు ౧ భాను
వారే స్వస్తి శ్రీ యమ నియమ మాసన ప్రాణాయామ ప్ర
త్యాహార ధ్యాన ధారణా సమాధ్యష్టాంగ యోగ నిరత
పరమ హంస పరివ్రాజకర విమల కాసి వాసి (శ్రీ)
సామ వేంకటరవ॥ స్వదేయ (శ్రీ) యకునే పూర్వదక్షిణ
పశ్చిమ సముద్రాధీశ్వర ఆ కీరాంయ విభాగ బా

పాల రాజనర్భుజంగ శ్రీసంగమేశ్వరకుమారవీర
శ్రీబుక్కరాజాధిరాజపరమేశ్వరరాయ [సాల్ 1303]
ప బ్రహ్మణ్యాగ్రరత్నగో   పెరుపయి లక్ష్మ
తత్రాకం   సకలసమంతాదిక
శ్రీమద్యజనయాజన అధ్యయనాధ్యాపనదాన
ప్రతిగ్రహ షట్కర్మనిరత సదాచారసంపన్న శాంతిదయాశీల
సమేత సర్వగుణసము శ్రీకృష్ణభూసురేంద్రకృష్ణ
ఆచంద్రాది తారకం దత్తవన్తః సుబ్రాన్యసు భవన్తః।
. . . బలాన్వితాః రత్నంయుస్వర్ణాం వరాబరాణాం ?
శ్రీమత్యాసవాసి శ్రీసోమవేదగురారాజ తాశిగో
శ్రీభారద్వాజగురులు శ్రీసర్వేశ్వరగురులు   సమ్య
క్సృతి పాలకాగ రారాయు   కురుతాం లాంవృతస్య
తరావాస్సే . . . . .   ॥ సామాన్యోయం
ధర్మసేతుర్నృపాణాం కాలే కాలే పాలనీయోభవద్భిః
సర్వానేతాన్భావినః పార్థివేంద్రాన్ భూయో భూయో యా
చతే రామచంద్రః॥ స్వదత్తాద్ద్విగుణం పుణ్యం
పరదత్తానుపాలనం। పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం
భవేత్॥ స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేత వసుంధరాం
షష్టిర్వర్షసహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః॥
శుభమస్తు శ్రీవంశాయుష్యమస్తు। సోమవేదనివేదము॥

౨౧. తరువాత యీ బుక్కరాయలకుమారుడు హరి హరరాయలు విజయనగరసింహాసనాధీశ్వరుండై కొన్ని దినములు ప్రభుత్వం చేసినాడు.

౨౨. ఆ హరిహరరాయలకుమారుడు పెద్దదేవ రాయలు ఇతనికే దేవరాయలు అన్నవాడు కలడు ఇతడున్ను కొన్నిదినములు విజయనగరసింహాసనాధీశ్వరుడై ప్రభుత్వం చేసినాడు. ఇందుకు దాఖలా పుష్ప గిరి ఉత్తరం సామీప్యమున తెంగ్యోణిలో బెల్లముదుర్గం తలపత్తూరు గ్రామములలో ఇం శ్రీపుర దేవాలయమండ్ల గుడిద్వారానకు తూర్పుభాగమున వ్రాయించు రాతి శిలాశాసనం —   స్వస్తి శ్రీ శకవర్షంబులు ౧౩౧౪ అగునేటి అంగీరస సంవత్సర వైశాఖ శు ౧౫ శ్రీ॥ రాజా ధిరాజ రాజపరమేశ్వర పాతస్థానవుంతామణి అరిరాయమహోభయంకర ఉత్తరదక్షిణ పూర్వపశ్చి మ సముద్రాధిపతి అయిన శ్రీవీర హరిహరరాయకుమా ర శ్రీవీర దేవరాయలు జన్న   రాయల్లు రాజ్యసేనార పట్టాభిషేకంబున సుఖసంకథా వినోదంబున రాజ్య ము పరిపాలనచేయుచుండగాను మయి అనినాయుడు తమ్ముళ్ళకు ఇచ్చిన శాసనం   సుంకం భూమి సంగతి లేదు. సమాధయుగాను సర్వమాన్యంగాను ఆచంద్రార్కస్థాయిగాను

సుసైను మంగళము —

13. తరువాత అష్టతిమల్లి గంగయ దేవచోడ
మహారాజు తమతం(డ్రి) మల్లి దేవరాజుకున్ను తమ
తల్లి మద్దమ్మకున్ను పుణ్యముగాను శక ౧౩౧౯
ఈశ్వర సంవత్సరమున తాలూకు మఘ కారకు పుష్య
గ ౧ టి దత్త్రేగాం వచ్చి పరువు దూరమున వతాజై గాడ్లూరు
త్రిపురాంతకములో భైరవేశ్వర దేవాలయము గట్టిన
కాశవానికి వెంత భూమి మాన్యం యిచ్చినసదరి దేవా
లయానకు పశ్చిమబాగం దేవాలయానకు అంటి ఉత్త
రాంతిపైన ఉన్న శిలా శాసనం —

స్వస్తి శకవర్షంబులు ౧౩౧౯ అగునేటి ఈశ్వర
సంవత్సర మాఘశుద్ధ ౫ గు। స్వస్తి శ్రీ మన్మహామండ
లేశ్వర అష్టతిమల్లి గంగయ దేవ చోడ మహారాజు
[శ్రీల 5 6 8]లు తమతం(డ్రి) మల్లి దేవ రాజుకున్ను తమ
తల్లిమద్దమ్మకున్ను పుణ్యముగాను గాడ్లూరి భైర
వదేవర గుడి కట్టించిన కాశజాయలయ భట్టునికి
నేరెడికాల్వ యరుకుగుడిగాల్వ ఉత్తరగడ్డగాల్వ నేరువ్
మళ్లిని కూడల 3౦ దను మళ్లు యేడు మడివడి
ఉండి అష్టాదశప్రజలున్నూ నాల్గెగడ్డ పొంపికట్టి గాం
నన్నాస మర్యాతని యిస్తిమి. ఈ ధర్మ శాసనానకు

అప్పుడు కల్లి చేసినాను పంచమహాపాతకాలు పొంది
గలవారు తమ తమ పెద్దకొడుకు జంపిన పాతకాన
బోయినవారు॥ మం॥గ మహా శ్రీ శ్రీ శ్రీ ॥

౧౪. తరువాత శకం ౧౩౭౦ అగునేటి ప్లవంగసం
వత్సరమయిన అప్రతి గణపతి దేవ బాగడమువారి రాజుల
కెం కుమారుడు పోబళయర్గ దేవ మహారాజులు ప్ర
భుత్వం చేస్తూ ఉండగాను సదరి గ్రామం సదరి శాస
నం నకలు దిగువనే వ్రాసి ఉంచెది—

స్వస్తి శకవర్షంబులు ౧౩౭౦ అగునేటి ప్లవంగ
సంవత్సర వైశాఖ బ ౩౦ లు॥ స్వస్తి శ్రీమన్మహామండలే
శ్వర అప్రతి గణపతి దేవ మహారాజుల కుమా
రుడు శ్రీ పోలంబళయర్గ దేవ మహారాజులు తమ
తండ్రి గణపతి రాజులకున్ను తల్లి అపొలంబళమ్మకున్ను
పుణ్యముగాను గాటూరు భైరవ దేవరకు నం
కాల్వపాడి ౨ ౧॥ వరిమడి యెరు ర్లగుడి కాలువను ౧॥
పూర్వం యీ దేవరకు చేను ఎరునమందమును ఇరుసాలు
వరిమడి రెడ్డి కాల్వను మను ఇరుసాలు ఉత్త
మగస్త కాలవ నమండి నల్లుయియున్ను ఇరుసాలు చెరువుకిందను
మడి కాల్వలు చెరువుకిందను మడి మల్లపడి
హాడు దూమవున్ను ఇరుసాలు దిన్ని [Fol 57] వెలసిన

బయిరవరెడ్డిన్ని ముత్యాలభైరవరెడ్డి మొదలైన
సమస్తప్రజలున్ను యిస్తిమిగాన
ఈ ధర్మానకు యెవ్వరు కల్ల చేసినా పంచమహాపాత
కాల పొందుదురు గంగకరత చంపిన పాపాన
పోదురు.

౧౫. తరువాత విజయనగరసింహాసనాధీశ్వరులైన
ప్రౌఢదేవరాయల కుమారుడు విజయదేవరాయలు
ఈ దేశం తానకు వచ్చి పైన వ్రాసిన మన్నెరాజులతో
యుద్ధము చేసి విజయలక్ష్మినిగైకొని ప్రభుత్వం చేస్తూ
ఉండెను.

౧౬. తరువాత స్వతని కుమారుడు ఇమ్మడి ప్రౌఢ
దేవరాయలు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండగాను శుభదినం
తమయిన సంబెటలక్ష్మయ్య వరదరాజు కుమారుడు
కంపయ్య శ్రీ దేవాదు రాజ్యం చేస్తూ ఉండి శక ౧౩౭౦ శ్రీము
సేటుం నల సంవత్సర మాఘ పుష్యగిరి వెన్నకేశవస్వామి దేవాల
యము శిధిలమై ఉండగా వజ్రగార చేయించి స్వామి
రంగమంటపము ముఖ్యరాతి దూలం దారికి ఉండదాను త్రైరా
త్రగా రాతి దూలం వేయించి ఆ దూలంపైన శాసనం వ్రాసి
ఉండేది శక వర్షంబులు వెయ్యిన్ని మున్నూరు యాభై
తొమ్మిది ౧౩౫౯ శ్రీముఖ నామ సంవత్సర చైత్ర శుద్ధ

శ్రీమన్మహామండలేశ్వర అరిరాయ తెంబరగండ సంబెట లక్ష్మయ్య
మహారాజులకు మూడుతు కంపయ్యగారు పృష్టికి జుట్టు
చేయి మాన్యమె నన్నని నగరి శత్రుల పద్దం చున వజ్రాకారమే
యించెను. వంశ దపవుం రంగమర్థ్య దాలు మ విరి ౨ ఉండగా
ను తి విరియించి కొత్తగాను చెరువులను చేయించి సమర్పిం
చెను. ఈమం ఉపంబుందచ తు స్వమకున్న వజ్రాకార
చేయించెను. వంశగళ మహా శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాయలు ______

[Rel 57/B] ౧౨. తరువాత ఈ వయ్య అహెత్ర ధరి వీరా
యలకు వారు రు మల్లికార్జునరాయలు కొన్ని దినములు
విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుడై ప్రభుత్వం చేసెను.

౧౫. తరువాత విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుడైన
సాళువ నరసింహరాయలు కొన్ని దినములు ప్రభుత్వం చే
స్తూ ఉండగాను కామలాపురం తాలూకా మాళిగె పెబ్బు
లు గ్రామములో ప్రతి వాని యింటి వద్ద గడ్డి అరుణాన శకం
౧౪౧౯ అక్షయ సంవత్సరమున సదరి గ్రామం రాజు
తిమ్మరాజు గారి సాయం కోసం పెంటు ఉండగా ఖు
స్గీరాజు తిమ్మరాజు గారు కొం పెట్టు తెర్కవసామిన్నై
వేదాన్య గ్రామ స్వామి సంతం తమ శ్రీ శ్రీ రంగరాయల
కున్న తమ తల్లి కోవు కున్న పుణ్యమునకు గాను శాసనం చేయిం
చిన శాసనం. ౧ స్వస్తి శ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన

శకవర్షంబులు ౧౪౭౬ అగునేటి ఆనందనామసంవ
త్సర పుష్య బ ౩౦ ఆదిత్యవారం శ్రీ వసన్తవాల్యం ఠ తేశ్వర
దేవరాయ తిమ్మయ్య దేవ మహారాయలు కెంపొప్పిలు తేనవ
సాధునకె యిచ్చిన స్థలసుంక ధర్మశాసనం. ఇమ్మడిరాయ
లు పృథ్వీరాజ్యము చేస్తూను మాంకు నాయంకరానకు
పాలించిన కెంపొప్పిలు సూర్యగ్రహణ పుణ్యకాలమందు
తమ తండ్రి శ్రీ రంగరాజులకున్ను తమ తల్లి దేవికున్ను
పుణ్యముగాను కెంపొప్పిల స్థలసుంకం దేవునికి వేదకర్త్రు
కున్ను దీపారాధనకున్ను ధారాపూర్వకము చేసినారు. ఈ ధర్మశా
సనకు తెలుగు తప్పినాను గంగ తీరాన గోబ్రాహ్మణులవధయు
చేసిన పాపాన బోదురు ఇందుకు తప్పినవారు ఆ అని తనకులు
కు వారికి [ ] ఇస్తిని. స్వదత్తాద్విగుణం పుణ్యం
శ్రీ విశ్వనాథం ఉన్నది.

౨ ౯ – తరువాత ఈ వల్లి సింహాసనాధీశులకు మాత్రము ౨

౧ దాసీపుత్రుడైన తిమ్మరాయలు

౧ స్వపుత్రుడైన అచ్యుతరాయలు

౨ వీరిలో కృష్ణదేవ మహారాయలు శకం ౧౪౩౧
శుక్ల సంవత్సరమున పట్టాభిషిక్తుడై విజయనగర సింహా
సనాధీశ్వరుడై పృథ్వీరాజ్యము శకం ౧౪౫౨ వరకు శిలా
శాసనాలవల్లను ప్రకారం ౨౨ యేండ్లు ప్రభుత్వం.

చేసుక్కొ ఉండగా నువారు ఈ కమనూర్రు తాలూకాలో
పుష్పగిరి స్థలమందు వేయించిన శాసనములున్ను ధర్మములు
నప్ప చేసిన వివరం.——

౧ — ఈ పుష్పగిరికి నైఋతి భాగమున వఖపరు ప్రవాహ
మందు తాలూకు ముఖ్య కూరు వకాశై గాడు రు అనే
గ్రామము. సర్వాగ్రహారంగా బ్రాహ్మణులకు ధారపోసి
యున్నారు. ఆ బ్రాహ్మణులు ఆ గ్రామమందే నివాసం చేసు
కొని ఉన్నారు. ఈ రాయలవారు దక్షిణ దేశమందు దివ్య
మహాక్షేత్రముల యొక్క దర్శనార్థమై పుష్పగిరి మ
హా స్థలానకు వచ్చి దేవతా దర్శనం చేసుకుని అప్పుడు
ఈ స్థలమందు ఈ సర్వమాన్యానకు తైన సూర్య ఖాతిలో
బిన్నమైన తంబళ్ళ వాళ్ళ వారి తిరితె తపోధనులు
అనిన్ని వాడుక. వీరు యజ్ఞోపవీతము ధరించరు. రూ
పము మాత్రం బ్రాహ్మణులుగా అగపడితే గాని వారు బ్రా
హ్మణులు గారు. వీరి స్థలమందు బహుకాలము నుండి అ
రువై తిందలాల వాండ్లు పూర్వ రక్ష్యం ఈ స్వాముని
అర్చకులై ఉండే వారు. పూర్వం తన తన వృత్తిమాన్య
ము తెంబో తమ్ము ఖవాతిక్ర యుండను యున్ను - - - -
[ఇంల ౫౮౩] .... బహ్యతేశవ స్వామి పెరాకారంలో
తెల్పిన సాప్తవింతి ఉత్తర వైపున ..... న మల్లిన్ని

రుని ఆస్థానమం(డపం) స్తంభములపైనున్న పుష్పగిరి

- - - - - - - - - - - - గ్రామానకు తూర్పున

ఇంద్రేశ్వరుని ఆస్థాన ... స్తంభాలపై - - -

గర్భగుడికి వెలపట గుడి పట్టుకున్న తెలుగు అక్షరాలతో వ్రాసి ఉండే శాసనములలో ఉండే శకములు వాటియొక్క వివరము

శకం ౧౧౮౨ (1260) శకం ౧౨౧౮ (1296) శకం ౧౨౧౨

- - - శకం ౧౨౩౫ (1313) శకం ౧౩౩౨ శకం ౧౩౨౬

ఈ ప్రకారం ఏడు శాసనములలో ఆయా త్రిపురాంతకం పేరుగాని ప్రభుత్వం చేసిన రాజులయొక్క పేరు వ్రాసినదియు కాదు. వీరు పూర్వాచార్యం ప్రబలం అనేక శాసనాల దాఖలాలున్ను ఉన్నవి. వీరు కృష్ణదేవమహారాయలవారు వచ్చియుండిగాను ఈ తమ్ముళ్ళ వాండ్లు స్వగ్రామ దగ్గరస్థానములు తీర్చుకొనే నిమిత్తము పినాకినీ నదిలో కూర్చుండి ఉండగాను రాయలవారు వారిని చూచినవారై మొక్కి సంతోషపు వారు ఆశీర్వచనములు అనడానకు ఏమి గుర్తులు కారు గనుక ఈ శ్వరప్రీతి అనిరి. అంతట రాయలవారు వారిని చూచినవారై మీరు యొక్క కులం ఏమి అని విచారించినంతట వారు మేము తమ్ముళ్ళవారమని చెప్పగాను రాయలవారు ఈ స్థలమందు శిలా వ్రాలు విస్తరించు ఏమికావలెం తెలు

అని విచారిస్తే ఈ తమ్మిశెట్టి పూర్వార్జితముగా ప్రబలంగా
ఉండేవారున్ను బ్రాహ్మణులకు [illegible] తదనం
దున అన్యగ్రామములలో నివాసం [[illegible]] చేసుకొ
న్నారు అనగా అప్పుడు పుష్పగిరికి సామీప్యమైన గ్రామా
లు అనే గ్రామం ఈ కృష్ణదేవరాయలవల్ల బ్రాహ్మణులకు
ధారాంగృహీతమైన అగ్రహారం బ్రాహ్మణులను పిల్పించి
న పుష్పగిరి గ్రామ కరణాలుల తోను డు పుష్పగిరి
గ్రామం సర్వమాన్య అగ్రహారంగా . . . . ముడిమేయు సవా
ల తానిమిది పుష్కర భూమి సహిర గోవర్ధన దానధారా
పూర్వకంగా ధారపోసి యున్నారు గనుక బ్రాహ్మణులుగాయున్న
పుష్పగిరి రెండు అగ్రహారాలు సర్వమాన్యముగా అ
నుభవిస్తూ రెండు స్థలములలో నున్న నివాసం చేసుక
ఉండిరి.

౧. ఇటీగాంక కృష్ణరాయలవారు పుష్పగిరి చెన్నకేశవ
స్వామి యొక్క అంగరంగ భోగానకు గాను ఈ పుష్పగిరికి
తూర్పు రెండు పరువుల దూరమున లంకలు ముఖుకుంది
మాఘ శుద్ధ మామిడి పల్లె అనే గ్రామం శకం ౧౪౩౭ బని
నడిమె భావ సంవత్సరమున యుష్టి చెన్నకేశవస్వామి రంగ
మంటపములో స్తంభంపైన కన్నడంతో వ్రాయించి ఉంది
శాసనం ——

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ
ಶಕವರ್ಷಂಗಳು ೧೪೩೬ (AD 1514) ಅದನಂದ ಮೇಲೆ ನಡೆ
ವ ಭಾವ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರ ಶು ೧ ಸೋಮವಾರಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮ
ಹಾರಾಜಾಧಿ ರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀವೀರಪ್ರತಾಪ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವ ರಾಯ ಮಹಾರಾಯರು ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ಯಂ
ಚೆನ್ನಕೇಶವದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಾಮದ ಧರ್ಮಶಾಸನ —
ಚೆನ್ನಕೇಶವದೇವರ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಅಮೃತಪ ...
ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ವಮು ತಿಕನಾಡ ಶಿವು ಬಳಗೆ ಹಿರಹ್ಗಿಲು
ಶಿವು ಬಳಗೆ ಬನವಾಚಿಪಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವ ನಿಲು ತದ್ಧಾಂತಿಧಿ
ಪುಣ್ಯಕಾಲದಲ್ಲು ಸಹಿರಣ್ಯೋದಕ ದಾನಧಾರಾ ಪೂರ್ವ
ಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿತ ಸ್ವಸ್ತಿ ಆ ಬನವಾಚಿಪಳ್ಳಿ ...
[70l-9B] ಗ್ರಾಮದ ಚತುಸ್ಸೀಮೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಗದ್ದೆ ಬೆದಲು
ತೋಟತುಡಿಕೆ ನಿಧಿ ನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲಪಾಷಾಣ ಅಕ್ಷೀಣಿ ಆಗಾಮಿ
... ಸಾಧ್ಯಂಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಭೋಗ ತೇಜಸ್ವಾಮ್ಯ...
ದನ್ನು ಆ ಬನವಾಡಿ ಕೆಲಂಡು ಚೆನ್ನಕೇಶವದೇವರ ಪೂಜೆ
ಪುನಸ್ಕಾರ ಅಮೃತಪಡಿ ನೈವೇದ್ಯ ವಿಸ್ತಾರಸ್ಥಾಗಿ ನಡೆ
ಸಲು ಕೊಟ್ಟಂಥ ಧರ್ಮಶಾಸನವು. ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಮಂಗಳ ಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ದಾನ ಪಾಲನಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ
ದಾನಾಚ್ಛ್ರೇಯೋನು ಪಾಲನಂ। ದಾನಾತ್ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ನೋತಿ
ಪಾಲನಾದಚ್ಯುತಂ ಪದಂ॥ ಸ್ವದತ್ತಾದ್ದ್ವಿಗುಣಂ ಪುಣ್ಯಂ

పరదత్తానుపాలనం। పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్। స్వదత్తం పరదత్తం వా యో హరేత వసుంధరాం। షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః॥

ఈప్రకారం కన్నడం ఉంది సదరు మన్నెవారిపల్లె అనే గ్రామములోని ఆంజనేయదేవాలయం వద్ద వున్న శాసనంలో ఈప్రకారం ఉన్నది — ఈ తరప్రాయుల ప్రభుత్వం మొదలైన ఖాపల్లి సంస్థానికి పెద్దైన రామానాయుని కుమారుడు పెదసింగమనాయునికి ఉదయగిరికి వెళ్ళె..... ది కొండసీమలోని ముత్తికినాడుస్థలమందు మన్నూరు పాళ్లు దుర్గ సీమలలు మొలుతునున్న కసుబా మన్నూరికి దక్షిణం సాయాపమున నాగనాథస్వామి దేవాలయము శిథిలమై ఉండగా పెదసింగమనాయుడు ప్రత్యేకించి ఆ దేవాలయం పురాతనమైనదని ఇత్యాది ద్వారా తెలియజేసినాని తెలియజేసి రంగమంటపము నందిమంటపము మొదలైనవి జీర్ణోద్ధారం చేయించి దేవాలయానకు ఉత్తరంగా గాలివం [శా.శ 1510] శ్రీముఖ బసి, తేదీ., సార్వజనిక రంగరంగ వైభవముల కుగాను కొండబయ్యాసిని తే.న్ని శకం 1482 తారణ సం॥ యున్నసదరు దేవాలయం ముందు శాసనం చేయించినది —————
రంగంసాగంసంది.

శుభమస్తు॥ ప్రాంతరాదౌ గణానాం యతిః పశుపతిః
... హావార్థాంగ విరాజితాం గిరిసుతాం బింబాధరా
నిఖిలాం మాతరం। తం దాంతం ప్రవిశాంత్య సంస్థితముఖః
పీతార్థ స్తనసంభారపరం, ప్రాతం ప్రీతమనా స్తనం ముఖ్య నయ
తే వి ఘూర్ణంత కస్సురవదనం॥
దంష్ట్రాగ్రోద్ధరాం మయూర సన్నిభ మతారం। లక్ష్మీంకరాం దృఢాంగం
వ్యాంఘ్రీం ఖగాం ఖలఘ్నం సుదర్శన మద్యో కౌమోదకీం
ధారయత్। సర్వాంగేషు సవృత్తం తమీవ హం ...
స్త్రాగమాంగ ప్రాయాం వాంఛివరాం వాయుం పయఃఖరః
తారుణ్యాత్ర తార్యాకరః॥ నాగాజినధరం నాగనాథేశం
నాగభూషణేశం, నాగారి నగరాంశాంత్ర భాక్షం నగ
వరం భజితే॥ యస్యార్ధే దుర్యోక్తి గంగా బగౌరీ
హా మార్ధాంగే భాంతి నిత్యానపాయం పాయాంత్సా
హాం పార్వతీశో మహేశః సద్యస్తే నాహమా ప్రా
తైశ్వర్య హేతోః॥
శ్రీవిష్ణుపాద సంభూతా భావర్త్యా దశ శతం।
చతుర్దశ వర్ణ సంభూతో లోకే బలగమో స్మృతః।
తతశ్చక్రవాధికో వంశో బహుధా రఘువరంసదా
సత్యవ్రత రఘుశ్రేష్ఠో పితరో భూతో భూపఃసంస్థితః
తస్మిన్కులే స ఉద్భూతో రాఘవో రామభూపతిః॥

తస్య పత్నీ మహాభాగా వరాంబా పాతివ్రత్యపరాయణా ।
తత్పుత్త్రస్సింగభూపాలస్సద్వృత్త
: B దుర్గసోమ్న ఉపత తె [2nl 60 B] సత్త్రపః ప్రాగల్భ్యయుషః ।
తస్యాసీత్సద్ధర్మనిరతా ధర్మపత్నీ గుణాన్వితా ॥
ధర్మాంబా నామ తస్యాస్తల్లి వాంఛ్యాకారసు లక్ష్మ్యా ।
తస్యాస్సింగమహీపాలాద్భూతా మహాత్మ్య సంభవాః ।
త్రిపార్వది సర్వేరా మహాభాగ్యరూపాం మారప్య గుణాన్వితా
తత్రాగ్రజస్సింగమహీనసూనుస్సింహవిధి దేవ భార్గవ
బాహాబలసారః । తురంగమారుహ్య ధరిత్రాం త్రిగళస్త్రా బహు
యుధ శత్రు● రణరంగభూపతౌ ॥
తస్యానుజస్సర్వగుణాభిరామః ప్రాతర్విక్షీ ప్రతిపత్తి
లోకత్రైమః । నిఖిల నవ్య యశాంసి నిఖిలప్రాగాసి దేవా వీరాఖ్య
తే సింగమహీశరామః ॥
తస్యాసీత్ దరహాససుందరముఖీ మందస్మితా మానినీ ।
వెల్లాంబా సహధర్మిణీ సువచనా సదా గౌరాత్మగా
మోదినీ సా శ్రీసజ్జన సంస్తుత్యచరిత్రా తారాం బల్లవం
శౌర్యాఢ్యా । . . . . . . మము వీర పాలాం వెల్లాం
బాయాసుతా ప్రియయుక్తా । . . . ఆవమగిస్త్రేష్ఠః
జాతా రమ్య గుణాన్వితాః । భూపశ్రేణ్యము భూపాల
శ్రీభిః మహత్తీర్వారాజితే । గుణత్రయ సమాయుక్తాః పు

మానివ పురాతనః॥
స రామ భూపశ్చివ విప సాంత్వాలాపే వెల్లమాం బాంగిత
భావసమానా। తదాత్మ భూయంపె దసింగ భూపో
విరాజితే నిందదివి ద్వితీయః॥
సింగ క్ష్మాపాలద్భాటో తరంగ భూర పృథు ... ఖ్యాత క్ష్మా
తలాదిర్ధర్మాశ్రీ పాణిని పాతి బతుకురథ ఖ్యాత కీర్తిమా
తాత్మ విశేష్టే, భాతే నిరాత్మ వశూతే సవఖలనిధి. . . .
. . . . . ఈ రాయి మీంద నే దక్షిణ పార్శ్వంపైన
7-6-61 ఓం శివి గండభేరుండ పక్షి యొక్క నాల్గుహస్తములను
నాల్గు సింహములున్ను పాదములు రెంటను రెండు
గజములున్నవి. ఇందుకేల దిగువ ఓం శివి
. . . . ఖ్యాత శాస్త్ర ధనాఢ్య శత్రుశ్రీ బాష్పపూర్ణ
రసవరతమ వల్ . . . సద్యం రాజసిద్ధేః॥ తస్యాత్మజ
స్సెన్న సింగః పరాక్రమనయాన్వితః శివపాదాబ్జ నిరతో
రాజతే జగతీ తలే॥ సత్యాత్రయాత గంగా నదీ ంగర
రాకీర్తి ప్రతాపోన్నతం, రసగం తెలు నసింగ భూప
మతులం పాత్మనైకపత్నీ వ్రతం॥ సతైవధర్మ తనూ భవం
బతే భీమం రగో ర్వాన్వనం। సాందర్యనతులం తథా ప్ర
విమల ఖ్యాతేన తస్యాత్మజం॥ తస్యాత్మజస్స్యంధర రవి
ప్రతాపాగ్ని విలాసినీ మానస పుష్పబాణః। సమంజరా

త్రైయుర్ కులప్రదీపః ప్రకాశతే భూపలం పుల్లిభూపః।
పెదసింగమహీపాల కీర్తి వల్లీసమాంగతా। చంద్రబింబ
ఫలం సూతే నక్షత్ర కుసుమానివ॥ తస్య సింగమహీప
స్య సింగాంబా సహధర్మిణీ। శౌరేరివ మహాలక్ష్మీ శం
కరస్యేవ పార్వతీ॥ తయోః పాలకైరవాంకయోః తస్య త
తి ప్రసింహా గంధభేరుండః। గంభీర గంధ పదాంతః కుంభిత
గాపాలమాన మదశౌర్యః॥ ప్రోలయమాశ్యాలు
గండః ప్రతిభటరాజవన్యకమల వేతండః। సహజ
తి వితరణ శౌండః సింగనృప పుత్ర తిమిర మార్తాండః॥
పెదసింగయమహీపాల శ్రద్ధైకస్య ప్రవర్తితః। పోతు
మెరుగారినగర మసేదిగా మసంఘటి తతః॥ వేదాభ్యాసార్థ
నాధేయస్య దర్శనార్థం సమాగతః। శ్రద్ధం దేవాలయం
దృష్ట్వా సూతస్తే తరక్షు మయి తపసి కః॥ వేదాబ్ధి యుగ
సంఖ్యాభి తే శాలివాహన వత్సరే। వృషసంవత్సరే
మాసే మాధవే పూర్ణిమా తిథౌ। ... వాలయం సంతనోత
శిలాం మయం ముదా రధీః॥ [Tel 61B] ...
ముందుగానే తూర్పుభాగమున ఉండేది. పెద్దపులి. ఇంకను
దిగువ ఉండేది. ...... కైలాస వాసార్థం ......
పాలసాగర భవనాంతరంగ మద్యే సంబంధప్ మండప
సుభ్రాంతరిత నంశివస్య। పాలు తారగాపుర యుతం పాలయ్య

తస్య కైలాస శృంగ వసతిం శిథిలంకరోతి॥ తద్వంశే తస్య
నితక్షే తనెలాత్మజేన వంద్యధీం। వేమా కామ ఋద్ధ్యైక ఫలసాధకం
సింగభూపతిం॥

స్వస్తి శ్రీ శాలివాహన శక వర్షంబులు ౧౪౪౬ అగు
నేటి తారణ సంవత్సర మాఘ బ ౧౪ సోమ॥ శివరాత్రి
పుణ్యకాలమందు శ్రీమద్రాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర
శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీకృష్ణదేవ మహారాయలు విజయ
నగరమందు వజ్రసింహాసనాసీనులై పృథ్వీ సామ్రా
జ్యము చేయుచుండగాను శ్రీమద్విప్ర ర్జాదితక మహా
మానుకూల కరాళ ఖడ్గ రవ గండర గండ గండభేరుండ
ఉద్దండ ప్రతియమమాశ్వాలు గండ కటక పద్మ్మర గండ
మాతృ ముఖ్యాత్రైర గండ తెరంసామంత బంటుమండ
లీకర గండ దుష్టగాష్టుల మాన మర్దన లేవిమూర
కార, కైతాప్ర దర్శనేత బిరుద ప్రసక్త సమంతులయిన
ఖాపస్థిరామానాయనింగారి కుమాళ్లు పెదసింగమ
నాయనింగారు పేమకల కృష్ణదేవ రాయ మహారాయ
లు నాయుంకరాంనకుం బాలించిన ఉదయగిరి రాజ్యానకు
వాణ్యేటం షుంతి మెరోటుసిమ లానిమ్మురికి నాటం స్థలమం
దు పెరుక్కారి పొల్ల దుత్తు నిమలు తోటలు మాయున్న ఆరా
మాష్ట్రికి దత్తోణాబ్యంగమందు నాగే శ్వరశిష్యుని

62 గర్భగృహం [శా॥ 62] ఘంటుణ ప్రతిరాజగుడుచు
నందిమి. ఉపపాండికార గోపురాలు కట్టించి సమర్పించి
అందుకు రత్నకుక్కార మండపు మహాలత లింకలయునట్లు
కట్టించి శ్రీనాగేశ్వర దేవరకు అఖండ దీపారాధన
త్రికాలనైవేద్యాలుకు అమృతపడులును గంధ పుష్ప
దూపదీపారాలును నడిపేటట్లుగా నుపారన్న...

— ఈ రాతిమీందనే ఉత్తరం తట్టున —

ఉందిది భైరవప్రతిమ.

— ఇందుకు దిగువభాగాన ఉంది —

తాల్లపంపున మోరుగమాని మేడి స్థలముల్లానాయ
వింగారు సమర్పించిన క్షేత్రం మేను బ 1 నరిరి త్రింత ధ్యాతు
సంవత్సరాన బ నసింగియ నాయనింగారు సమర్పించింది
లోపలి ధేస్థలం మేను నరు పూర్వదత్త పిన్న మెరువు
లోనున్న ఉభయం మేను బ1 న10 పడమటి దియుం
మెరువు పైన కెం ఉత్తి తూర్పు నిడుపావులు మల్లి
యప్పగారు సమర్పణ చేసినది స్వ క్షేత్రం బ1 న9
పూర్వదత్తయిందుకు పడమర నల్లతూము వెలుపల
౩ ఉభయం 1 న వేరసి వెలం పోలంనీ నెర1
సహా బ3 యీనాం... మన్నీ భాగరాజు
వులను ..... సర్వే స్థలం బ 9 న 1961 వరిమడి

పొటెంటూర్లు ఖర ఉత్తరాయణము శక ౫౭ న౧౧ ఆటు
వ్రాసి ఖరానా ౧౮ యెనిమిది వృత్తులు భూములు దేవ
యూరా.... క్షేత్రం తద్దార తిధి పుణ్యకాలమందు తమ
తం త్రిగారు దావమూ. నాత యన్నిం గారికి పుణ్య
23. ముగాను సహిరణ్యోదక దాన ధారాపూర్వ [62B]
కము గాను ఆచంద్రార్క స్థాయిగాను నిధి నిక్షేప
జల తరు పాషాణ మున్నయిలున్న సొంపద్దె ట్లుగాను సర్వ
మాన్యముగాను త్రివాచకంగాను ధారవోసి సమర్పణ
చేసిరి. ఇందుకు దిగువ వుదా శ్లోకాలు.

౧ స్వదత్తాం పరదత్తాం వా అనే శ్లోకం
౧ బహుభి ర్వసుధా దత్తా " "
౧ సామాన్యోయం ధర్మసేతుం నృపాణాం } "

3 ఈ ప్రకారం మూడు శ్లోకాలు సంపూర్ణంగా వ్రాసి వున్నది. ఇది గాక గొలుసుం పురాతనుడు ము దత్తైనవారు కెం తమ్మూము దేవునికి యిచ్చినట్టుగా దిగువ వ్రాసి వున్నది.

ఈ సింగమ నాయుడు ఖమ్మూరు పొట్టిదుర్తి సీమలు కొన్ని దినములు ప్రభుత్వం చేసినాడు.

తరువాత విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుండైన కృష్ణదేవమహారాయలు గారి అన్న అచ్యుతదేవ

మహారాయలవారి ప్రభుత్వంలో శ్రీరంగరాయలవారి
దళవాయి చంద్రగిరి సోమరసయ్య కుమారుడు
తిమ్మరసయ్యగారి నాయంకరానకు ఘండికోట సీమ
నడుసల్లా ఉండగాను అప్పుడు యీ పుష్పగిరి అగ్రహా
రీకులు ఇచ్చె .. గలు వర్ణనలు మొదలైనవి ముద్రించి
సర్వమాన్య అగ్రహారం చేసి శకం 1482 శార్వరి సం
వత్సర ఆశ్వయుజ శుద్ధ 10 గురువారము నాడు పుష్ప
53 గిరి గ్రామము [నం 163] లో వైద్యనాథ స్వామి
దేవాలయం వెలుపల గోపురం వద్ద శాసనం ఉన్నది

శుభమస్తు స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలి
వాహన శకవర్షంబులు 1482 అగు నేటి శార్వరి
సంవత్సర ఆశ్వయుజ శుద్ధ 10 గురువారం నాడు
శ్రీమద్రాజాధిరాజ పరమేశ్వర వీరప్రతాప అచ్యు
త దేవ మహారాయలు విజయనగరమందు వజ్రసిం
హాసనారూఢుడై పృథ్వీరాజ్యము చేయుచుండగాను
శ్రీమద్యజనాది షట్కర్మ నిరతులైన పుష్పగిరి స్థితానేక
విద్వన్మహాజనాలకున్ను అచ్యుత దేవ మహారాయ
లవారి దళవాయి చంద్రగిరి సోమరసయ్యగారి
పుత్రులు తిమ్మరసయ్యవారు యిచ్చిన సర్వమాన్య
ధర్మ శిలా శాసనం క్రమమెట్లన్నను సాక్షాత్

అమృతలత దేవ మహారాయులు వారు సామంతరాజుగా
పాలించియున్న ఘంటశాల సీమలోని ఈ పుష్ప
గిరి అగ్రహారమందే పూర్వాన విడిచిన ఘంటశాల
దుర్గాధిపతులు కైనేయు వంశం దుర్గదగ్రాయని వర్ణ
బల్లిక సానావసల కైనేది.. ఇసెల వృద్ధ నిధియు ఈ పు
ష్పగిరి స్థలం భాస్కర క్షేత్రం పంచనదీ సంగమం దక్షిణ
వారణాసి విశేష స్థలమని ఈ స్వామి అమృతలత దేవ
మహారాయులకు విన్న పంపేసి స్వామి అనతిని
.... అమృతలత దేవ మహారాయులకు పుణ్యం
గాను నృప మాంతం(త్రి) సోమరస యజ్ఞ్యాం తితి స్నిమాంత్రు
కాల వృద్ధి గాంతి తెన్ని పుణ్యమును గాను యూం తద్ధాతి
పుణ్య కాలమందు విరూపాక్షి వర శ్వేశ్వర దేవుని
సన్నిధిని తుంగభద్రాతీరమందు పుష్పగిరి అగ్రహారం
అందుల గాలువ గ్రాసం గాటూరు మొదలు గాను ఉండే
ఘంటశాలడు రాజనకు అష్టవష్టైరాజ్యం ప్రాంతవల్లున్న
ఘంటశాల స్థల [7వ 63B] మందు వహా శుద్ధి చేయించి
సర్వమాన్యంగా ఈ అగ్రహారం మహాజనాలకు త్రిపాంచ
తంగాను ధారవాసి ఈ స్వామి ఈ ధర్మా. . . .
దర దుర్గాధిపతులు వానికి తెల్లు తప్పకునిరం
తమ తల్లి తండ్రుని కాశిలోవర్ధియించిన పాపాన బ్రహ్మ-
హాళు

౧౦౫ కత్తెరను బ్రాహ్మణ్యాల వద్దియుంచిన పొంపొన బొవ్వు
వారు యిచ్చి..... ధర్మశాసనం తిరువ ఛ్రాతి
శ్లోకాలు ——

౧ స్వదత్తా ద్విగుణం పుణ్యం॥
౧ దాన పాలనయోర్మధ్యే॥
౧ స్వదత్తాం పరదత్తాం వా॥
౩

యీ మూడు శ్లోకాలున్ను సంపూర్ణంగాను వ్రాసి యున్నది. ఈ ప్రాకారం అగ్రహారం బ్రాహ్మణ్యాలుగాని యీరు పుష్పగిరి కందుస్థలము యున్న సర్వమాన్య అగ్రహారంగా అనుభవిస్తూ వుండిరి.

తా. ఈ చక్రితరాయల ప్రాభుత్వం లోనే శకం ౧౧౬౦ వికారి సంవత్సర జ్యేష్ఠ శుద్ధ ౧౧ యీ రాయలకు మండలిన్ని సర్వ... ప్రధానిన్ని ఆయె... త్రసమే ల్లాయ్తి కాడిరి వల్లభ కొటుకప్పూరి చుర... - - ... ౧౦౮ ౧౦౮ లసుంబళ గొట్టు బసవ శంకర నవల తెలుగు అడ్డ ౧౦౩ వాండ్రాడి మండలేశ్వర ౧ బదంత బిరుదాంకు లయిన (శ్రీ)మన్మహామండలేశ్వర సలక రాజు పెద్ద తిరుమలయ్యదేవ మహారాజులుంగారి కార్యకర్తలైన తదీయకృపాలబ్ధ సామ్రాజ్య వైభవోన్న తులైన పాపినాయునింగారు వెన్నారికేడు మొదలైన

64 రాజశ్రీమూలు చెలువబున్న [క్రం 64] ... గుణసమ
న్వితులైన పతివ్రతా శిరోరత్నమైన తమదే. . . .
. . వరాంబా రమ పుష్పగిరి తిరుమల్ల నామలంపా
త పాలంగాన . . . . వరాంబాపురమనే గ్రామము కట్టించి
విష్ణుస్థానమును కట్టించి కేశవ మూర్తి ప్రతిష్ఠ చేసి
పశుపక్షి నరమృగ జీవనార్థమై అగాధ మైన
బావి తవ్వించి వనము నల్ల పెంచిరి గ్రామ బ్రాహ్మత
. . తెల్లవరంబ వారికి పేరను మతిస్తే సంతానైన
దత్తులు చేస్తున్న వేయించిర ధర్మశాసనము:—
వనము నుగుడి లయును మెరలవను లేనయు ధర్మప్రమ్మా
ప్రతిష్ఠ ధనని శ్రీ పంబును మొదలును సంతత ఆని
లయుం తు భాంగము పును పాం పందని . . . . చెను॥
ఈ ప్రకారం పుష్పగిరి తిరుమల్ల స్వామి మీపన్నయన
బముక్కపల్లి ఆశిగాలమాని తెలు తిరుమల్లి నర్సారి భాంటకు
మల్లరా ముని పాంకతు చిత్రాలం రెం తుంపరలు వుల దూర
మున ఉండే శాసన సారాంశమును వ్రాసినాను—
ఇది గాక ఈ అయ్యలరాయలవారి ప్రభుత్వం
లోని పుష్పగిరి గ్రామము లోయి ఉంవద్ద ఉండే శాసన
సారాంశము— శకం ౧౪౬౧ (AD 1538) వికారి సంవ
త్సర వైశాఖ బ 3 సొ॥ విప్రవినోదులు ఆదిబ్రాహ్మణులకు

ఉరికి మాన్యం పుష్పగిరి వైద్యనాథ చెన్నకేశవస్వామి
కి ధారపోసి యిచ్చినారు.

ఇదిగాక ఈ రాయలవారి ప్రభుత్వంలో వేసిన
విరిగిన . . . . . శాసనాన్ని పడమరగాపురం వద్ద ఉంది
శాసనంలో ఉన్న సారాంశము — శకం ౧౪౬౩ ప్లవసం
వత్సర వైశాఖ శు ౩ శ్రీ రాయలవారి దళవాయి
పైన యీ శాసనం ~~[illegible]~~ లోని వ్రాసిన చంద్రగిరి సోమరసయ్య
పుత్రుండు తిమ్మరసయ్యవారు పుష్పగిరి వైద్యనాథ
చెన్నకేశవ దేవ స్వామికిని ఉ ఘోరశివాచార్యులు . . . —
. B — . . — [శ్రీ 64.B] స్వామి పద్దెబొట్లయ్య పినపెబళయ్య
. . . . . . [illegible] శ [illegible] వద్ద [illegible] సూచి [illegible] ౧౦ వ
. . . . . . పట్టె [illegible] వరం [illegible] గా, వారాలు [illegible]
. . . . . . గ్రామం తోటవల్లూరు చెన్నకేశవ [illegible]
వారాలు పినమంచు పట్టెగన్నె పాపారెడ్డి పట్టెలోని గ్రా
మాలం శము ఈ గ్రామాలలోని స్వామి వారి పూజలు నర్సావా
రు శ్రీ నుభవించి . . . . . ఘండికోట దుర్గం వర్తన
చేసిన ౧౩ వ ౪౬౦ వరహాలు పెట్టి మీరు దేవతాసేవ
అంగరంగ వైభవాలు జరిపి తిరునాళ్ళు చేయించుకొని
ఉండగాను ఈ శ్రీ పుష్పగిరి దేవమహారాయలు శాస
నం దానిలో ఇందుకు ఇతర స్థలాలలో వేసిన ప్రకారం

ప్రభుత్వం శ్రీరామరాజుగారు వేసిన శిలాశాసనం వంతున శకం
౧౪౬౩ ప్రారంభం శకం ౧౪౬౪ శుభకృతు సంవత్సరం వరకు
అయిందుకు ౧౧ లోనున్న పృష్ఠగిరి అగ్రహారం బ్రాహ్మ
లకు నడుస్తూ ఉండెను.

3౭ తరువాత శ్రీ అచ్యుత రాయలవారికుమా
రుడగు విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుడైన సదాశివదేవ
మహారాయలు శాసనం దాఖలా ప్రకారం ౧౪౬౦ ప్రా
రంభం శకం ౧౪౮౭ వరకు ౨౭ తమ్ముండ్లు ప్రభుత్వం చేసి
శివునికి ఇప్పించిన వివరం.

పృష్ఠగిరికి ఉత్తరం సామాన్యమున బండలపల్యాలు
గ్రామానికి తూర్పు ఇంద్రేశ్వరుని దేవాలయం ప్రాకారం
వెలుపల గోపురానకు పశ్చిమ ప్రాకారం రాతిపై నున్నది
శాసనసారాంశము. శకం ౧౪౭౯ పింగళ సంవత్సర
మార్గశిర బహుళ ౧౦ లు శ్రీమన్మహామండలేశ్వర నందెల
తిమ్మయదేవ మహారాజులుగారు కర్ణాటక మండల
వారు [౧౫౬౫] .... కొండమరాజుకు మన్నించిన
నిమిత్తం .... మంగలపల్లి సర్వమాన్య
గాను వేస్తున్నాము ...... ప్రతిసంవత్సరం
ధుంపలకట్టును గాని ...... మంగలతిమ్మరాజు అప్పై..
మంగల పల్లె సర్వమాన్యంగాను వేస్తిమి. ఈ ప్రకారం

ఉన్నది గనుక క్రందులగినందెల తిమ్మరాయల్ దేవమహా రాజుగారికి ఈ వేసు సిమునదుస్తు ఉండినట్లు దాఖలా ఉన్నది.

ఈ సదాశివరాయలవారి ప్రభుత్వంగనె ప్రస్తుతి చెన్నకేశవ దేవాలయంలో గోపురం వద్ద ఉండే శాసనంలో క్రైస్తు సొంతాంశము శకం ౧౪౮౧ సిద్ధార్థి సం॥ ఆషాఢశు ౧౧లు తిరువెంగళయ్య శ్రీవైష్ణవులు దుత్తముకు ఉంబళం ఆచేగణములో నిదివె వయానస్యం ౫౦గ్ర ౧౮౧ చేసి చెన్నకేశవస్వామి తిరునాళ్ళ కైంకర్యానకు ధారపోసియిచ్చెను.

ఈ సదాశివరాయల ప్రభుత్వంలోనే నందెల ఔకు బళరాజుగారు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉన్నట్లుగా ఇతర శాసనాలలో శకం ౧౪౭౪ మొదలు శకం ౧౪౮౪ దుందుభి సంవత్సరం వరకు ప్రభుత్వం చేసినట్లుగా శాసనం రుజువు ఉన్నది.

ఈ సదాశివరాయల ప్రభుత్వారంభం సర్వాధికారియైన శ్రీకృష్ణదేవమహారాయలవారి అల్లుడు అళియరామరాజు శకం ౧౪౮౬ రక్తాక్షి సంవత్సరమున బిజాపురు బిదరు దౌలతాబాదు .... అహ్మదునగరు మొదలైన దక్షిణ పంచబాదశాహీలు ఏకస్థులై అళియ

రామరాజుతో కృష్ణాతీరమైన రాక్షసతంగడి అనే గ్రా
మం వద్ద యుద్ధము చేసి ఆ అళియరామరాజును చంపు
68-B. తూరాకూటాం ముంబై తురకలు విజయ [1565] నగ
రానకు వచ్చి రాయలనగరున్న... పచ్చి . . . .
దేవాలయములున్నకెల్ల పెట్టి అప్పుడు . . . . - - -
ళ్ళ కెంత దేశము యున్నది ఉన్నందున. . . . - - — - .
౬ అరువేలం ద్దు ప్రభుత్వం చేసిరి. అని శాసనం దాఖలా
ఉన్నది. ఈ అరువేలం ద్దున్నా పైన వ్రాసిన నందెల ఓబుళ
రాజుగారి . . . . స్తూ ఉండెను. అప్పుడు పుష్ప
గిరిగాపురం యూ రెండు అగ్రహారంలు బ్రాహ్మణులకు
జారీగా నడుస్తూ ఉండెను.
39. తరువాత శ్రీరంగరాయలకు తురకలు పెనుగొండ
మొదలైన కెన్ని ప్రదేశములు ఇచ్చి ఉండిరిగనుక అతడు
పెనుగొండ పట్టణమందు సింహాసనాధీశ్వరుడై ఈ కైవారం
సిద్ధవటం సీమ సహా గాను ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండగాను
ఈ పరగణాలు సీమ పైన వ్రాసిన నందెల ఓబుళరాజు
గారికి మామ అయిన అంబయరాజు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండె
చెన్నకేశవ స్వామి తెమ్మక్క రంగమం ఉపములాడి ఈ శాసన
ప్ర అంకాలం విరిగి ఉండగాను తాపించు చైత్ర త్రగాను చేర్పిం
చి స్వామి గర్భ గుడి ద్వారం వద్ద ఉత్తర ద్వార పాలకుల వద్ద

స్తంభంపైన యువసంవత్సరమున శాసనం వేయించినాడు.
ఇందులో శకం లేదు. ఇతరమైన స్థలాలలో ఈ రాజు
యొక్క శాసనం .... చూస్తే ఈ యువసంవత్సరా
నకు శకం ౧౪౬౨ అవుతున్నది.

౩౩. తరువాత ఈ నందెల ఓబళరాజు వెంకటరాజు
వారి కరణం ... కంబు కొండరాజు కుమారుడు రామ
రాజు పుష్పగిరి చెన్నరాయదేవుని మండపం దూలాలం
శిథిలమై పోతేని ఉదిగాను శకం ౧౫౧౩ భవసంవత్సర
మున దూలాలంతిరుగా వేయించి ఆ దూలంపైన శాసనం
వేయించి [No 66] నాడు.

౩౪ తరువాత యీ నందెల ఓబళరాజు యొక్క
రెండవ కుమారుడు బుక్కరాజు కొన్ని దినములు
ప్రభుత్వం చేసెను గాని ఇందుకు శాసనాలు దొరకలా
లేదు గాని పొంతకదపకరణాలు వాడుతున్నారు వీరి
ప్రభుత్వం పెనుగొండ సింహాసనాధీశ్వరులైన శ్రీరంగరా (తర్వాత)
యుల వారి రాజకీయం లోనే ఉండెది. పెనుగొండ సింహా
సనాధీశ్వరులైన వెంకటపతిరాయలవారి ప్రభుత్వంలో
ఈ బుక్కరాజు కుమారుడు తిక్కరాజు కొన్ని దినములు
ప్రభుత్వం చేసెను.

౩౫. తరువాత యితని కుమారుడు ప్రభుత్వం

చేస్తూ ఉండగాను ఇట్లుండ వెల సంస్థాన నేకు దైన మట్టెకమా
ర అనంతరాజు శ్రద్ధవహించియు తన స్వాధీనం చేసుకుని
ప్రబలమైన సంస్థానం సహా స్వాధీనం చేసుకుని అప్పుడు
పుష్పగిరి చెన్నకేశవ స్వామి దేవాలయానకు పశ్చిమభాగ
మున గోపురం కట్టించెను.

32 తరువాత ~~[illegible]~~ ~~ఈ~~ మట్ల వారి వంశీకులు
కొన్ని దినములు నందెలవారి వంశీకులు కొన్ని దినములు
దురవగా ప్రాభుత్వం చేస్తూ ఉండేవారని బసూర్లితో
. . . గాలివు స్థలు ప్రసిద్ధిగా వాడుతున్నారు ఈమ
ట్ల అనంతరాజు గోపురాలు దేవాలయము కట్టించి
నట్లుగా వాడిక కలదు. వీరి ప్రాభుత్వం లోనున్న పు
ష్పగిరి గ్రామాలు రెండు ఆ గ్రామాలు బ్రాహ్మ
లకు నందుస్తూ ఉండెను.

[శక 66B] 33. తరువాత ఢిల్లీ ఆవరంగజేబు బాద
శాహ . . . . ఆ నేలతురక తరఫు సుబాతు వచ్చి
అధికారం . . . . నేత నామమునందు ఒక చెరువు
కట్టించెను.

34. తరువాత విజయనగరముల సదరహి పొందగా
చట్లు నుంచి ~~ఈ~~ దేశం బందోబస్తు చేసి త్రైద ఆక్రమించి
దుర్గములు కొండలు సాధించి అధికారం చేస్తూ ఉండెను

౪౦. తరువాత జుల్ఫికారుఖాను కొన్ని దినాలు అధికారం చేసెను.

౪౧. తానీషా దివాంగర్పు అసేబల్తావర్లాదు నున్న ప్రక్కనున్న మాదన్న అసేబల్తావర్లు అధికారం చేసేవారని జనులు ప్రసిద్ధిగా చెప్పుతున్నారు . . . . . నాళ్ళు వారి శకం మొంతటితోనే ఉంటేను. దుర్భాగ్యవశాత్తూ కాలో విధాశాసన దండ్యురు పైకి వచ్చును వలె అలాయిదా శూన్యత్రయంగా పాలపురం కంబోడి పల్లె తెంతల రావు వద్ద ఉన్న సన్నదుల నకళ్ళు —

అలం పనహ్

మొదటి భాను మీల్ సూర్యప్రకాశరావు

వం బుం దరాలు శాం.

శ్రీకూర సుభాను పొంతులుగారు.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౬౦౪ అగు నేటి దుందుభి సం॥ ఆశ్వీజ శు ౧౫లు కంబెన పల్లె అప్పాజితి రాజశ్రీ లింగన సంగరసమంతులుగారు వారి యింటి యిష్టిన శ్రీ గోత్రీయులు గానారు రానప శ్రీకేసు రసన్న యు వాండే సమానిను అలఘు వితాశై జనదం ఉన్నారంపర సగౌం ఖంబుల వంతుగల పడమటికెంద అంబున ఉండే

పొలం పాండవబీడు కుంట బీడు పొలము ౨౮౧ పొలం ఉరవ
గాను ఆ భూగాను వరహా మొహరుబుతుంది [నెం (67] రెడ్డి కర
ణాల చేతను మళ్ళీ పొలమ్ములు ౨౨ వరహాలు కౌలు తీసు
కుని ఈ ప్రకారాన రాజశ్రీ రామాజీ రఘునాథుశాహ ధితము
దారు చేత కౌలు తీసుకుని ఆ భూగాను విధియ ప్రయాస
పడి గోపాలపురం అనే ప్రశ్నె కట్టు అగ్రహారం చేసి కొందరు
బ్రాహ్మలు తమ్మిని దీవెనం కల్పించి వనం వేయించి సదరహా
జీరిబుతు శోత్రియంగా మన్నించవలెనని తెల్పుకుంటే
గనుక అలాగే నీయు అగ్రహారము మనసుకు తెల్సుకొని పా..

వారికి మన రాజశ్రీగార్లకు సుత్రేతంగాను సదరహా
ప్రకారము శోత్రియంగా మన్నించినారం మీ జీరిబునాలు
బస్తాలు దివాణానకు ముందు తీస్కలని వెళ్లించుకుని విశే
షములం ఏమియు వెచ్చించక ఉత్సవాలకు నడిపించుకుని మీ
పుత్ర పౌత్ర పారంపర్యం ఆచంద్రార్క స్థాయిగాను అ
నుభవించుకుని సుఖాన ఉండగలవారు. ఈ ధర్మానకు
ఎవ్వరు అడ్డిరన వారి వారి నిరయం మాత్రం తప్పిన
పాపానబోగలవారు. ఏకైవ భగినీలోకే సర్వేషామేవ
భూభుజాం। న భోగ్యా న కర గ్రాహ్యా విప్రదత్తా వసుంధరా॥
రాం దానసన్నదు: —

ఆలం పనవాట్ బెంబ భానుజీ గోపాలస్వామి
వర్ధ రుసు ... తము.

స్వస్తి (శ్రీ) విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షం
బులు ౧౬౦౪ (AD 1682) అగునేటి దుందుభి నామసంవత్సర
ఆశ్వీజ శుద్ధ ౧౫లు శ్రీమద్దక్షిణాంధ్ర కేరాళం [కొల్ 673]
(శ్రీ)వర్మేంద్ర నాయకులైన (శ్రీ) కెంతరాజ్యానకు గాను
తంజన పట్టె(అప్పా)జాతి రాజు(శ్రీ) రంగరఘునాథ తరస్వామియు
మహాల్నాతు .... యుతరపు సింహులు మతు ను గారివారి
యుంచియున్న సౌరాష్ట్రీయం దానపత్రిక
స సం|| మా నిమ ఆళ్ళ మా|| మనదం తున్నారు సింధముఖాం
బాగ నైరాలు వస్తె ఆనేది భాంటుసాతిని ఉండగా స్థలసంకల్పం
ఉన్నది తెలాటు చేయుంచి భావితవ్యంబు వంతినాంనాం టంకిప
రుమాజ్ఞతో వెలకేట్టుంబ వచ్చి పారెత్తు అతిథి బ్రాహ్మణ
తులకు అన్నపానాదులు పంచుమరికె చేసుకొనెను. సాలు
గదస్తాం చేరీజుకు గోపాలస్వామికి సౌరాష్ట్రీయుంగాను
ఇయుగ్రీవతెను. ఆని యిల్లా మాసు చేస్తి విగనంత నీయుల్లా
మాసు మనస్సుకు తెస్సుకుని సౌరాష్ట్రీయుం యున్న నవివరము
సాలుగా దస్త్రాలకో సా|| మందసల్లో టోపాలు నన్నాయి ౧౧ వరవాలు
రస్తు వచ్చి ఉయుంచగా సదరవాం చేరీజుకు సర్వమున్యాగాను
వా|| గాత్రి పుణ్యముగా రాజు(శ్రీ) గాజ్ఞకు సుక్షేత్ర
ముగాను స్వామికైంకర్యమునకు సౌరాష్ట్రీయమున ఇచ్చి
నాము మబరే వబుతలారులో వనం చేయుంచి భావితవ్యంబు

మరి నానాటికి పెరువాండ్ల కైంకిల కట్టించి ఆ స్థలానకు
పాలపురం అనేపట్టు కట్టించి వచ్చిపోయేటి అతిథి అభ్యా
గతులకు అన్నపానాదులకు పరామరికె చేస్తూ మా
పుత్ర పౌత్ర పారంపర్యం తరం ధర్మం జరిపేట్లు చేసిన
శుభానవుందేది॥ స్వదత్తా ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తా
నుపాలనం। పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్॥
ఏకైవ భగినీ లోకే సర్వేషామేవ భూభుజాం। న భోగ్యా
న కరగ్రాహ్యా విప్రదత్తా వసుంధరా॥ దానపాలనయో
ర్మధ్యే దానాచ్ఛ్రేయో నుపా [Vol 68] లనం। దానాత్స్వ
ర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతం పదం॥

~~ఈ~~ మాదాపురం సంబంధం ఖానాపురం కైమా
రుడు మాదాపురం యితని తమ్ముడు అక్కరసు వీరికైతెను
గు మాటతో బినులు అక్కన్న మాదన్న అని వాడుతున్నా
రు వీరు ఉద్యోగులు గోలకొండ తానీషా పాదుషా
హావద్ద దివానగిరి చేస్తూ వుండేవారు వీరి దినములలో నే
లింగిపల్లి సంకరస పంతులు అనే అతను దేశం అధికారం చేస్తూ
వుండేవాడు. ఇతనికే బినులుపాదిలింగప్ప అని వాడుకైనే
వారు. వీరి అధికారం వరకు ప్రష్ఠగిరిగా వుంటారు రెండు
అగ్రహారములు బ్రాహ్మణ్యాలకు నోడుసూచి వుండెను.
౭౨. తరువాత సౌదుల్లాఖాను అరకాటం సుభా చేస్తూ

ఉండి ఈ దేశమున్నూ కొన్ని దినాలు అధికారం చేసినాడు.
83. తరువాత రాన్వదుఖాను అనే సరదారుడు ఆ
లంగర బాదశాహా తక్తున్నుంచి దక్షిణప్రాంతానకు వజీ
రుడై వచ్చి కొన్ని దినాలు దేశం అబాదం చేసి అధికారం చే
స్తూ ఉండగాను ఫసలి ౧౧౫౮ గోలకొండ రాండు గ్రామములు ఆ
గ్రహారం బ్రాహ్మలకు నడుస్తూ ఉండగాను నాంజేయుండరు
గ్రామం సరకారు దాఖలు చేసుకుని ఫసలి ౧౧౬౫ వారం
మాత్రం బ్రాహ్మలకు ఖాయి చేసినాడు. ఆ రాన్వదుఖాను
అధికారంలోనే పెద్దదేశం కనమువిందు ౧౦ గ్రంబరం వద్దా
బాగిరు [సెం॥ ౧౭౫౮] హొరుదైన ముజ్బఫరు ఖాను
మయానా వారి వెంట చెప్పుకవచ్చి యుండగాను ఈ
ముజ్బఫరు ఖాను మయానా రాన్వదుఖాను వద్దను
స్తో యిందరి గావున వ్యవహారం చేస్తూ ఉన్నంతట రాన్వదుఖా
ను పోంద్సుంకన్న దేశములో పెద్ద బలపుంచి ఉన్నా
రని మీరా అబ్దుల్లా నబీఖాను మయానాను కడపను
బాకు నిర్ణయించి తాను పోంద్సుంకన్న దేశమును తన స్వా
ముతో కూడా తెచ్చి పోయెను. ఆ తరువాత కర్నూలా
యుద్ధమునందు రాన్వదుఖాను ఆ యుద్ధములోనే
వీరస్వర్గమును పొందినవాడాయెను.—

౮౮ ఈ మయూరా అబదుల్లా నబీఖాం నుడు కసుబాం
బయూర్రి లో పోడి కథపసుబాం చేస్తూ తరువాత
కథపలో మోంటె కట్టుంబ అక్కడనే ఉండి ప్రాబల్యం చేస్తూ
పైకం డిల్లీ బాదశా హవాం తికి చెల్లిస్తూ ఉండెను. ఈతని
దినములలో జరిగిన సంగతులు కసుబాం చేస్తూ కైఫియతు
విస్తారంగా వ్రాసినాను గనుక ఇందులో సారాంశాలు
అగుపరచినాను. ఇతడు ప్రభుత్వం చేసినది శాలివా
హన శకం ౧౬౭౧ లా వర్తియ సంవత్సరం లగాయతు శకం
౧౬౮౭ రాక్షస సంవత్సరం వరకు యేండ్లు ౧౬.
౮౯. ఈ అబదుల్లానబీఖానుకు మూండ్లు ముఖ్య
స్థులైనవారు - ౧ అబదుల్లావలమదఖాను
యితనికి దృష్టి స్వల్పం మధ్య [నం (69)] ముం గనుక
గుడ్డినవాబు అనివాండు కెలచేవారు. ౧. మెసుము
ఖానుడు ఉరఫ్ మెబుబాం ఎంయార్, ౧ అబదుల్లావా
మాంద ఖానుకు సిద్ధవటం జాంగీరు యిచ్చి ఉండెను.
వీరిలో అబదుల్లావసా వుదఖాను గుడ్డినవాబుకు
కథపసుబాం యిచ్చినగనుక ఇతడు ప్రభుత్వం చేస్తూ
ఉండగాను శాలి సంవత్సరమున మహారాష్ట్రులతో
సుంబ రఘోజి పత్రియం శింగ్ అనేవాండు పెంఢారీలు
మాండా ఈ రాజ్యానకు వచ్చి బాలా లూటుం చేసినారు.

ఈ గుర్జీనాఖాను ప్రభుత్వము చేసినది శకం ౧౬౫౫ నళ
సం॥ లగాయతు శకం ౧౬౬౯ ప్రభవసం॥ వరకు ౧౭ యేండ్లు
౪౬. తరువాతయు తని తమ్ముడైన మొయిసుమఖాను
ఉర్ఫు మొహంబాంమియార్ ఇతడి ప్రభుత్వం లోనే కంద
నవాబులు నివాసులు వాం. మతఖవాందరు వీరు షేఖయులు
తమకస్థులై నాసరఖంగును కనుమ కింద క్షత్రియులంటే
ప్రమోందూరిత సంవత్సరమున నాంసరఖంగు రామొక్కెత్తులు
కొంసినారు. ఇది గాక రాయుంటుం వద్దిమాం దాంయకు
మొవాందీనుఖాను డుష్టాంబు తోం కూండా వచ్చి ఊర
గాను ఆతని తాంరయుద్ధము చేసి ఆతనిని చంపి
నాడు. అప్పుడు రయాజ్జీశం వాంరు దాగాఖనారు.
ఈ మొహంబాంమియార్ ప్రభుత్వం చేసినది శకం ౧౬౨౦
విభవసం॥ లగాయతు ౧౬౨౪ అంగీరససం॥ వరకు
౫ యేండ్లు ______
[Grl 69/B] ౪౨. పైన వ్రాసిన అబదుల్లా వాంమోందు
ఖాంనుని కొమారుడు మఖీదఖాంనుడు ప్రభుత్వం చేస్తూ
ఉండగాను లోబడినం మోంఖాంమియార్ నాంసరఖంగు
తోకూడుకొని ఉన్నందున ఉద్రేకం వల్లనున్న గొల్లకొండ
నుంచి వేంబు తోంకూండా వచ్చి కోటపై కొండ తీసు
కొని ఉండెను గనుక ఈ మఖీదఖాంనుడు కొండుల్లక్ష్మేల

రూపాయలు నిజాముల్ముల్కునకి ఇచ్చి తరవాత మోసం
తన స్వాధీనం చేసుకొనెను గనుక నిజాముల్ముల్కును ఈ
తన ఫౌజుతో కూడా ఖాం లికొండకు లేచి పోయెను.
పిమ్మట ఈశ్వర సంవత్సరమున మరాఠా క్షత్రులతో
సుంబె బలవంతరావు అనే సరదారుడు సైన్యము
తో కూడా ఈ ప్రాంతమునకు వచ్చి తరువాత కులలార్పు
రెండు పరువుల దూరమున బంది తనవద్ద ఉండగాను
ఈ మహమదుఖాను అతనితో యుద్ధము చేసి ఆయు
ద్ధములోనే మహమదుఖానుడు మరణాన్ని పొందిన
వాడాయెను. ఈ మహమదుఖాను ఈ ప్రభుత్వం
చేసినది శకం ౧౬౬౯ శ్రీముఖ సం౹౹ లగాయితు ౧౬౭౮
ఈశ్వర సంవత్సరము యేండ్లు ౯.
౪౮. మఖ్దూం అలీయొక్క ప్రభుత్వం చేస్తూ
ఉండగాను మరాఠావాళ్లు కర్ణాటకం దస్తైరా
౧౧ లక్షల రూపాయల సిబు యిచ్చి సలవాచేసుకొనెను.
ఇతడు ప్రభుత్వం చేసినది శకం ౧౬౭౮ బహుధాన్య
సం౹౹ లగాయితు శకం ౧౬౮౧ విక్రమసంవత్సరం
3 యేండ్లు [1757-1760] చేసెను. తరువాత రెండు
యేండ్లు కాయలంగా ఉండెను గనుక మహమదఖాను
నికుమారుడు అబదుల్లా ఖానుడు అధికారం

చేస్తూ ఉండెను. ఇనుబు యోరా మోరా మియర్ గ్ ఆతను ధర్మప్రభుత్వం చేసినాడని చెప్పుతున్నారు ఆ కాలంలో దేశం కాయిలా ఉండెను గనుక ఆ దిక్కారం చేసిన 3 దేశం ధర్మ పాలించినాడు.

౨౯. తరువాతను, జీరఖాను కుమారుడు అబదుల్లా హాతింఖానుడు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఉండగాను బసాలతుజంగు యీదేశానకు వచ్చినప్పుడు ఆతనిదండు వారు తురకకవాండ్లు కొందరు పుష్కళి వచ్చి ఉండి వెన్కతేన వాలయ గర్జుల డి వెలపడు పక్కే కొంక్కసుందరమైన ప్రతిమలు చెక్కి ఉండగా వాటిం మయిబ్బనాసికి మాస్తుపరణాలు చేదించి హాలాకు చేసినారు. హాతింఖానుడు బసాలతుజంగు తన యొక్క దేశం హాలాకు చేస్తాడని పెద్ద దర్బు వ్రాసి పంపించి అక్కడి నుంచి కంటముకు తెప్పించుకుని బసాలతుజంగుతో లడాయీచేసి ఆతనిదండు మయించి చేసినందున సలా హామీందరు ఆదవానికి వెళ్లి పోయెను.

తరువాత మహారాష్ట్రం తట్టునుంచి ... సావల్లదేశం లు దోయిచ్చి పోతెను తరువాత బాహాదరు సిద్ధివయులో కూడా వచ్చి దుర్గం మీద లడాయిచేసి హాతింఖాను సిద్ధవటం కోటలో ఉండగా హాతిం వద్దఉన్న రూపరామ అనేవాడు పితూరి చేసి సిద్ధవటం కోట బహాదరుసాహేబం

వికారిసం (క్రీ॥ ౧౭౭౯) చైత్ర శు ౧౫ నాడు సిద్ధికొండ
తన స్వాధీనం చేసుకొని పాంతాంఖాను డనే అతని బంధువు
లను వాంతయుగా ఖైదుచేసి శ్రీరంగపట్నానికి పంపించి ఖైదులో
ఉంచెను ఈ పాంతాంఖానుడు ప్రభుత్వం చేసినది శకం ౧౬౮౩
విషు సం॥లగాయతు శక ౧౭౦౧ - - - - - - - - - -

౫౦. తరువాత హైదరు నవాబు శకం ౧౭౦౧ వికారిసం॥
లగాయతు శకం ౧౭౦౪ శుభకృతు సంవత్సరం పర్యంతం
౪ యేండ్లు ప్రభుత్వం చేసి కనుమతించ చిత్తూరి వద్ద మరణాన్ని
పొందెను.

౫౧ తరువాత హైదరు నవాబు కుమారుడు టిప్పు
సులతాను శకం ౧౭౦౫ శోభకృతు సం॥లగాయతు
శకం ౧౭౧౧ సౌమ్య సంవత్సరం వరకు ౭ యేడు యేండ్లు
ఇందులో పరాభవ సంవత్సరమున వంగాళం వారలూ ఓం
గు ఆర్జిలు వచ్చి ఘనపూర్ణి తాలూకు కొన్ని గ్రామములు
దోచుకొని పోయినారు

౫౨ టిప్పుసులతాను మీదను సాధారణ సంవత్సరంలో
ఇంగిలీసు వారు మహారాష్ట్రులు నిజాం మల్లిఖాను
ఈ ముగ్గురు ఏకమై టిప్పు మీద దాడి చేసి బెంగ
ళూరు పట్టుకొనిరి తరువాత అప్పుడు టిప్పుసులతాను
యిరా ముక్కలికి కొన్ని కొంత దేశమున్ను దండు ఖర్చులకు

గా పైకమున్న యిచ్చేసలాంటి వేసుకున్నప్పుడు కడప
సుబాం ఉత్తర వగైరా నిజాం ముల్కి ఖాను వారికి యిచ్చెను
గనుక క్రీ॥ శ॥ 1771 సన్న ఇదిగాక సిద్ధవటం మొదలు నిజాము
ల్కి ఖానుడు కెలని కడప సుబాం ప్రభుత్వం చేసినది శకం ౧౨౧౨
సాధారణ సం॥ లగాయతు శకం ౧౨౧౧ సిద్ధార్థి సంవత్సరం
వరకు ౧౦ సం॥లు చేసెను. ఇందు నిజాముల్కి ఖానుని తర్వాత
నుంచి కడపసుబాం కు వచ్చిన వారి వివరము —

౨. శ్రీ సు సాధారణ విరోధికృతు రెండు సం॥లు
3. బనగానపల్లె జమీందారుండైన అసదల్లి ఖా
నుడు పరిధావి సం॥ లగాయతు ఆనంద సం॥ వరకు
సం॥ 3.
౨. శ్రీమాను సాహేబు రాక్షస నల రెండు సం॥లు
౨. ముకర్రం అసదల్లి ఖానుడు పింగళ కాళయుక్తి
రెండు సం॥లు
౧ బందులాలా సిద్ధార్థి సం ౧
౧౦ ఈ ప్రకారం సుబాం చేసినారు

౫3. తరువాత కడపసుబాం ఉత్తర వగైరా దేశం కుంపిణి
వారికి నిజాముల్కి ఖానుడు యిచ్చెను గనుక కుంపిణి వారి ప్ర
భుత్వం శకం౧౭౨౨ రౌద్రి సం లగాయతు శకం ౧233 ప్రజో
త్పత్తి సంవత్సర ఫాల్గుణ ౧౨ వరకు బారిగా సం॥లు

నడుస్తూ ఉన్నది. [ఫోల్ 71 B] అంతు ప్రభుత్వం పోసినా లాలు 913 అయినది.

ఈ పుష్పగిరి గ్రామానికి పడమర వైపు ఉండేది గనుక దానికిందను పరిపంచేదిన్నె యిదిగాక అగ్రహారికుల ఇండ్లు తోటల్లో నిమ్మచెట్లు కొంకాయచెట్లు ఉండేవి. వారు కట్టించిన పాండు మట్లకుమార అనంతరాంఘు. యేటలో కాలు వనూ ఉండేను. తరువాత .... దుల్లఖాను ప్రభుత్వంలో నిట్టూరి గోపాలయ్య అనే బ్రాహ్మణుడు మనూర్కారు దుర్గ్యోవరు కామలాపురం ఖంలెకుంట మొలాగ్రి రియాంతా యాంకాల లకాయత్ అమలు చేస్తూ ఉండి పుష్పగిరి గ్రామములో ఇల్లు కట్టుకుని విస్తరించి దాన ధర్మాదులు చేస్తూ ఉండేవాడు. అప్పుడు మరాఠీ కొంటూరి గ్రామం తరగొరాలలో విధపడి అప్పుడు అగ్రహారికుల ... తరగోకం గోపాలయ్య లాదాం చేసుకొంటాడని అగ్రహారికులను సొంత్మపలుకమనగాను అగ్రహారికులు గోపాలయ్యకు పుంర్యా దాతజ్ఞయుతగోకం తీదు ఇనుక మాంకుతరగోకంయిరాశ తేదని పలంకిరి గనుక గోపాలయ్య అగ్రహారికులయందు విరుద్ధంగా ఉన్నంతట అప్పుడు పుష్పగిరి గ్రామం వెరువులో నీళ్లు తేకపోయిరి గనుక ఆది బాల్లయ్య అనే కాపు తన పేరుతో పల్లెకట్టించుకుని పుష్పగిరి పెర్వులో జొన్న పైరు చేసి ఉండెను వర్షాకాలంలో

నీళ్ళు విస్తరించి వచ్చి చెరువు నిండి గాని బావున్న స్థలం పొంగుతున్నదని ఆకాంపు గోపాలయ్యతో మనవి చేసినంతట అతనికి పూర్వం అగ్రహారీకులయందు విరుద్ధం ఉండేది. తీర్పు కొలవడానికి గాను చెరువు తెగకొట్టించెను తర్వాత కొన్ని దినములకు మళ్ళా విస్తరించి నీళ్ళు చెరువుకు వచ్చి పడియుండె సంస్థపతి ([illegible] 72) చెరువులో నీళ్ళు నిలకడ బలమై పొంగెను అనంతర మరి తూములు కావడం నిల్చిపోయెను చెరువులో నీళ్ళు మునకలో తట్టు భూమి కొన్ని దినములు అగ్రహారీకులు అనుభవించి తరువాత చెరువులో తట్టు భూమి సరకారు దాఖలు అయినది. కడమ చెరువు క్రింద ఉండే భూమి అగ్రహారీకులకు సర్వమాన్యంగా పూర్వదారభ్యం మరియూ అబదుల్లా నబీఖాంను ని వంశీకుడు అబదుల్లా హలీంఖాంను ని ప్రభుత్వం వరకున్ను తరువాత బహాదరు టీప్పు సులతాను ప్రభుత్వంలో నున్ను తరువాత మొగలాకుంపిణీ వారి ప్రభుత్వం శాలివాహనశకం ౧233 ప్రజోత్పత్తి సంవత్సరం వరకు పుష్పగిరి అగ్రహారం బ్రాహ్మణులకు సర్వమాన్య అగ్రహారం గా జారిగా నడుస్తూ ఉన్నది.

ఈ పుష్పగిరి మహత్త్వంబట్టు ఉండే దేవస్థానముల యొక్క వివరములు——

౧. పుష్పగిరి గ్రామం లో ధన్వంతరి చేత ప్రతిష్ఠితంబైన

వైద్యనాథేశ్వరుడు. ఈ స్వామి దేవాలయంలో ఉపరా
ములో దక్షిణంగా దక్షిణామూర్తి, ఇందుకు పశ్చిమం (శ్రీ) వస్త్రం
పాండ్యులి దేవి. స్వామికి నిరృతి గణపతి, స్వామి సన్నిధానమున
దక్షిణాముఖంగా లక్ష్మీనారాయణస్వామి ఇందుకు పశ్చి
మం కుమారస్వామి, ఇందుకు ఉత్తరం చండి ౧, ఈశాన్యం
భైరవులు ౨, ఈ దేవతలు పరివేష్టితంబై పశ్చిమముఖం దక్షి
ణద్వారం వృషభవాహనరూపంగా వైద్యనాథస్వామి.... దక్షి
ణాయయమూర్తి యిందులో ప్రాకారం గనుక వృషభవాహనరూపం
~~ఈ~~ వైద్యనాథస్వామి దేవాలయంలోనే వెలుపల ఉంచె ప్రాకా
లో నిరృతి దిక్కున పరశురాముల వల్ల ప్రతిష్ఠితంబైన రామే
శ్వరుడు యిందుకు ఉత్తరం వైద్యనాథస్వామి ప్రాకా
రంలోనే వాయవ్యభాగమున వసిష్ఠ దేవళం ఇక్ష్వాకులచేత
ఉంచే లింగాల వివరం—

౧. పశ్చిమాభిముఖమైన సుగ్రీవుని వల్ల ప్రతిష్ఠితమయిన
త్రికూటేశ్వరుడు.

12b. ౧. దక్షిణాభిముఖమైన సూర్యప్రతిష్ఠితంబైన ఉమా
మహేశ్వరుడు.

౧/3 ఉత్తరాభిముఖంబైన వసిష్ఠప్రతిష్ఠిత మల్లేశ్వరుడు
ఇందుకు తూర్పు వైద్యనాథస్వామి ప్రాకారంలోనే
ఈశాన్యభాగమందు అగస్త్యులవల్ల ప్రతిష్ఠితమైన భీమే...
శ్వరుడు

ఈ దేవాలయములు వైద్యనాథస్వామి ప్రాకారములోనే
ఉన్నవి. ఇందులో యిప్పుడు వైద్యనాథస్వామికి మాత్ర
సరకారులో తసదీకు నెల ౧౨ రూపాయి ౧॥౩॥౦ ప్రకారం
ఏడుకు ౧౩౭ రూపాయలు నడుస్తూ ఉన్నది. వైద్య
నాథస్వామికి మాత్రం పూజలు నడుస్తూ ఉన్నవి.
తక్కిన దేవాలయాలకు పూజలు నడవడం లేదు.
పాడుగా ఉన్నవి. దేవళాలు మాత్రం ఉన్నవి.

౧. ఈ వైద్యనాథస్వామి దేవాలయానకు పశ్చిమ నదీతీ
రమందు తక్షకుని వల్ల ప్రతిష్ఠితంబైన నాగనాథేశ్వరుని
పాడు దేవాలయము.

౧ వైద్యనాథస్వామికి ఆగ్నేయభాగందుండి విశ్వే
శ్వరుడు పాడు.

౧ ఇందుకు దక్షిణం చేనులో సోమేశ్వరాపతి పాడుగా ఉన్నది.

౧ పురాణంలో చెప్పిన ప్రకారం పుండరీకరాజు యజ్ఞం
చేసినప్పుడు దేవతలు వచ్చినారు ఈ స్థలమందు కాశీ
గయా ప్రయాగ వీటి సాన్నిధ్యము కలగాలయు వలెనని
అక్కడక్కడ దేవతలను ప్రతిష్ఠ చేసిన వివరము-
పినాకినికి నదికి పడమట పుష్పగిరి పర్వతానికి దక్షిణం
హనుమంతుని వల్ల ప్రతిష్ఠితంబైన కాశీవిశ్వేశ్వరుడు
పంచలింగాలు. ఈ స్థలమే కాశీ అనిపించుకొనేదిగాని

ఇప్పుడు శిథిలం పాడుగా వున్నది.
[శేల్ 73] ౧ ఇందుకు ఆగ్నేయం తూర్పు మూలపాతవద్ద పరశురాముడు. ౧ ఇందుకు తూర్పు సోమేశ్వరుడు ౧ ఇందుకు దక్షిణం భీమేశ్వరుడు, ౧ ఇందుకు దక్షిణం విష్ణుపాదం. ౧ ఇందుకు పశ్చిమం లక్ష్మీనారాయణుడు ౧ ముల్లపాక గ్రామానికి తూర్పు చెన్నకేశవస్వామి. ఈ ముల్లపాక సరిహద్దులోవుండే దేవాలయాలకు పూజలు నడవడం లేదు

౧ పుష్పగిరి గ్రామానికి తూర్పు నదికి తూర్పు పుష్పగిరి పర్వతం పైన జనమేజయుని వల్ల ప్రతిష్ఠితంబైన చన్నకేశవస్వామి అమ్మవారు సహితం. ఇందుకు యిప్పుడు సరకారు సన్మ్యంబు నెల ౧ కి రవాతిలు ౧-631-౮ ప్రకారం లభించుదు ౧కి రవాతిలు ౯||౪|||≡ ఇదిగాక వైశాఖశు 3 నాడు పది దినములు ఉత్సవానికి గాను రవాతిలు ౧౧౬ ఈ ప్రకారం నడుస్తున్నదినసరి పూజలు సాగుతూ వున్నవి ఈ దేవుని ప్రాకారంలోని స్వామికి ఉత్తరం సంతానమల్లేశ్వరుడు భృగుమహాముని వల్ల ప్రతిష్ఠితంబైనది. ఇందుకు నెల౧కి రవాతి ౧||3|| ప్రకారం లభించు ౧కి రవాతిలు ౨౨ నడుస్తున్నదినసరి పూజలు సాగుతున్నది. ౧. ఇందుకు ఈ ఉత్తరం చెన్నకేశవస్వామి ప్రాకారంలోనే

సంతాన వు త్రైశ్వర ఆలయములోనే సూర్య ప్రతిష్ఠితమైనఉ
సోమ సోమేశ్వరుడు ౧ పూజ లేదు.
ఇందుకు ఈశాన్యం ప్రాకారం లోపలనే అగస్త్యుల వల్ల
ప్రతిష్ఠితమైన సాక్షి మల్లే [Vol 7 318] శ్వరుడు పూజలేదు
౧ ఈ చెన్నకేశవ స్వామికి తూర్పున రుద్రపాదాలు. వీటిని
జనులు పూజ చేస్తున్నారు.
౧. ఈ చెన్నకేశవ దేవాలయానికి వెలుపట దక్షిణం గంగా
ధరుడు పూజ లేదు. ఇందుకు దక్షిణం బాశాంఖువల్ల
ప్రతిష్ఠితమైన గల శివాలయములు పాడుగా ఉన్నవి.
౧ ఈ చెన్నకేశవస్వామికి వెలుపట ఉత్తరంగా బ్రహ్మ
ప్రతిష్ఠితమైన కమలసంభవేశ్వరుడు.
౧. చెన్నకేశవస్వామికి పశ్చిమం పాపవినాశేశ్వరుడు
ఈ స్థలానకు ? ? ప్రదక్షిణం చేసేవారు ఆదిపూజ
ఈ దేవునికి చేసి ప్రదక్షిణం చేసే పదతి కలదు. అప్పు
డు ఈ దేవునికి పూజలు జరుగుతున్నమ క్రోలేదు.
౧ ఇందుకు ఉత్తరం స్వయంభువ లమేక రాంత్రి ఎరిప్ర
సాంఢి వీనదుర్గ ఇందులోనే భైరవుడున్నట్లు ఉన్నారు.
ఈ దుర్గకు పూజలు జరుక్కు బడి వారు పూజలుచేసేదికలదు.
౧ ఇందుకు దక్షిణం అష్టసిద్ధ దేవతలవల్ల ప్రతిష్ఠితమైన
అగస్త్యేశ్వరుడు పూజ లేదు.

౧ ఇందుకు తూర్పు సాంగనాథేశ్వరుడు ప్రాంభాలేడు.

౧ ఇందుకు ఈశాన్యం పర్వతశృంగంపైన స్థలయందున్న
వైపున పుష్పేశ్వరుడు ఈ దేవళం లోపల లక్ష్మీనారాయణ
స్వామియున్ను ఉమామహేశ్వరులున్నూను ఆంజనేయస్వామి
గణపతి ఈ పుష్పేశ్వరస్వామి కన్ని పూజలు [చి నెం 74] ఇంతవర
పైన వ్రాసిన బాగా రాతలు ప్రతిష్ఠితం కలశం మొదలు శాసనకే
శివస్వామి దేవాలయం మొదలు వేసుకుని పుష్పేశ్వరుని
దేవాలయంవరకు గయాక్షేత్రం అని నిర్ణయం జనులు నమ్మి
ఆదే ప్రకారం వాడుతున్నారు. పుష్పేశ్వరుని దేవస్థానానకు
దక్షిణం శ్వేత పర్వతము.

ఈ పైన వ్రాసిన దేవాలయములలో వైద్యనాథస్వామి
సాంగనాథుడు కాశీవిశ్వేశ్వరుడు ఈ దేవాలయములు
మాత్రం పినాకినీ నదికి పడమర బైలులో ఉన్నవి. తక్కిన దేవా
లయములు పర్వతంపైనున్న పర్వతానకు లంకుబడినై
యున్నా ఉన్నవి.

౧ ఈ దుర్గాంబా దేవాలయానకు ఉత్తరం పల్లె నది
పినాకినీ నది తోడంగాను. అరణ్యదానికి పడమర వరకు
కెలుర్జారిలో మజరా బాంత్రల ప తూరు పృష్టగిరి క్షేత్రం
సామీప్యం పినాకినీ నదికి ఉత్తర తీరం సదాశివంతల పత్రాలు
ఆ గ్రామానకు తూర్పు దేవం దివి నివల్ల ప్రతిష్ఠితంబైన

ఇంద్రేశ్వరుడు ఇంద్రునిచే ప్రతిష్ఠింపబడినవాడు ఉన్న ఉద్యానం
ఈ దేవాలయము పెద్ద ఆకారంలోనిది కాకపోయినా దక్షిణాభిముఖంగా వున్న
శిల్పము, గర్భగృహానికి దక్షిణంగా దక్షిణామూర్తి
ఇందుకు ఉత్తరం వైపు ఇందుకు ఉత్తరం నల్ల సింహాలు
ఇందుకు తూర్పు భాగంలో విగ్రహములు ఇవి ఉన్న ఇంద్రేశ్వర
పెద్ద ఆకారంలోని ఇంద్రేశ్వరునికి పూజలు నిత్యం జరుగును
గనుక అందులో అంతర్భాగంలో ఉండే దేవతలకున్న
పూజలు మొదలైనవి లేవు.

ఈ ఇంద్రేశ్వర దేవాలయం నకు వెలుపల తూర్పున వున్న
74B. కొని వల్లం [Sl.74 B] నది సంగమస్థలానకు ప్రయాగ
మాధవస్వామి వేణీమాధవుడు, బిందుమాధవుడు
పాతాళ విశ్వేశ్వరుడు పూజలు లేవు.

ఇందుకు ఉత్తరం వల్లంనదికి ఉత్తరం తూర్పు ప్రక్క
గిరి పర్వతం సింహగిరి భైరవుడు పూజలు లేవు.
ఈ ఇంద్రేశ్వర దేవాలయం సంగమస్థలానకు ప్ర
యాగ స్థలమని నిర్ణయించుటకు ఇవియే సాక్షి [illegible] ప్రకారం
వాడుతున్నారు.

ఈ ప్రకారం కాశీ, గయా, ప్రయాగ నామముల
క్షేత్రములున్న ఈ పుష్పగిరి క్షేత్రము దేశంలో ప్రసిద్ధి చెందిన
దేవాలయములు గల [illegible] పరువులుగాను

బంతులు లేని శిథిలమైన లింగాలున్నూ పొంగి వర్షిములున్నూ
వృషభములున్నూ ఆంజనేయులున్నూ గణపతులున్నూ శివ
దుర్గలున్నూ విష్ణుప్రతిమలున్నూ విస్తరించి ఉన్నవి గనుక ప్రాం
గ్ణమందు అనేక దేవాలయములు ఉండేవి. ఈ పుష్పగిరి
క్షేత్రానకు పంచనదిసంగమం అనే ఖ్యాతి కలదు. వాటివివర
ములు పినాకిని, కందన వ్రోలుసమీపమునుంచి కుముద్వతి అనే
నది దీనికే సామాన్యజనులు అప్రఖ్యాతివల్ల కుందు అని
పిలుస్తునే వారు. ఈనది పుష్పగిరి పర్వతానకు పడమర
కామలాపురం అనే గ్రామానికి తూర్పు వైపు పరుగుదూర
మున పినాకినితో సంగమం అవుతున్నది. ౧. దక్షిణం
గా హిందూదేశమునుంచి పాపఘ్ని అనేనది గుర్రంకొండ
తాలూకు [పేజి 75] శ్రీరతిప్పసముద్రం వ్యాసనముద్రం
అనే గ్రామాల నుంచి ఉత్పత్తి అయి సంగమేశ్వరానకు
వచ్చి అక్కడనుండి కామలాపురానకు తూర్పున రెండు పరు
గుల దూరమున పినాకినితో సంగమం అవుతున్నది. ౨
అనంతపురంనుంచి ఉత్తరవాహిని అయిన వెల్లలానది
పుష్పగిరి పర్వతానకు పడమర సామాన్యమైన దుర్గాంబా
దేవాలయానకు ఉత్తరంగా పినాకినితో సంగమం అవుతున్నది.
కామలాపురం తాలూకు పడమ ఉప్పలూరు గ్రామ[illegible] వలకూర
నున్న పాగతేరు అనేది తూర్పు వాహిని అయిన కామలాపురం

తాలూకు గంగవరానకు పుష్పగిరి రెండు పరువుల దూరమున
పినాకిని తోటి సంగమం అవుతున్నది. ఈ రెండు నదులు
కలసిన చోట పుట్టినది సంగమం అని పేరు.

ఈ పుష్పగిరి పుష్పగిరి స్వాములు అని విద్యాపీఠానకు
జన్మసంస్థానం వారు అని యీ ప్రదేశమున ఉండే స్మార్త బ్రా
హ్మలకు గురువుగా ఈ పుష్పగిరికి వచ్చిన వారుగా పీఠస్థులు
విద్యానృసింహ భారతీస్వాములు వారు పుష్పగిరి పీఠస్థులు
అనిపించుకుని వారి మఠంలో అన్నసత్రము సదా ఉన్నది.
వారి కైఫియతు ఇలాయిదా వ్రాసినాము.

8B. [నిల 75B] ఈ పుష్పగిరి గ్రామానకు వాయువ్యం
ఒక పరుగులోగా పినాకినీ నది ఉత్తర తీరమున మహా శ్రీ వెల్లూరు
అనే గ్రామం పూర్వం త్రిలోకి వల్లభరాయల దినాలలో
వల్లూరి కోట ఉన్నట్లు కాకూలు వృంది అక్కడను వసి
కోట కట్టి ఉండిగనుక అందుకు వెల్లూరు అనే నామము
కలిగెను. ఆ వెనుకటి దినములు వల్లూరి పట్టణం పాడు ఆ
యినప్పుడు యీ కోటలున్న పాడుపడెను. ఆ వెనుకటి
దినములు తమ రువ్వి ఆ కోట ఉన్న స్థలానకు యింత
దిబ్బలు అయినది. కడప ఆమిలు వారి పుష్పగిరి కైఫియతు
దాఖలు అయి ఉన్నది. మయాంగార్ అబదుల్లా వారి
ఖాసుని దినములలో రూపరాము అనే సాహుకారు

విషు సం॥ మున జాగీరు అయి 17 సంవత్సరములు అనుభ
వించినాడు. తదనంతరం రూపరాముని జ్ఞానము ముకు
కుమారుడైన దులగి శాబు జాగీరు జప్తుచేసి శీలావరజ్ఞాన
అనే పరాని వానికి జాగీరు యిచ్చెను విజయ సం॥ లగాయ
తు విళంబి సం॥ వరకు ఆరుదేండ్లు అనుభవించినాడు
తరువాత వికారి సం॥ మున బహాదరు దేశముఖ్యులని ఈ
జాగీరు జప్తుచేసెను. తదారభ్యము కుంపణి అమలు ప్ర
జాస్వత్వ సంబర తసనం సరకారులోనే గ్రామమందుసూ
ఉన్నది. బహాదరు అమలు అయిన తరువాత అతని
కుమారుడు లోకృసులతాను ప్రభుత్వంలో పరాభవ సం॥
మున మరాఠీ 1ల అష్ట్రియశాస్త్రి గ్రామందగ్గరకుని వారి
సందున ఉప్పు రంగారావు అనే ఆమాలు దారుడు [ఔ(76)]
సెలవు యిచ్చినందున గ్రామానికి ఉత్తరం సామాన్యమున
నాల్గుబురుజుల (ముంజు) కోట కట్టించెను. తరువాత మరమ్మతు
లేనందున నానాటికి కోట శిథిలమై పోయెను.

ఈ కైఫియ్యతు గ్రామానికి వెళ్ళే మజిరాల వివరము-

1 గ్రామానికి దక్షిణం సామాన్యమున పినాకినీ దక్షి
ణతీరమున పుష్పగిరి అగ్రహారం కాపుగా ఉండిన
మద్దు గంగయ్య అనేవాడు పుష్పగిరిస్వామి ఉత్సవాల
సమయమందు వాహనాలు మోయు దానికు తానే

నేమకపై ఉండి సదరి బాగాన శ్రీ ముగ్గలరాయల ప్రభుత్వ
కాలాన పేరుతో పల్లెకట్టించినందుకని అందుకు ముష్టిగంగ
లయపల్లె అనే నామము.

౧ ఈ గ్రామానికి ఉత్తరం పడమర దూరమయిన బావాపి
పల్లె అనేది కల్యాణరాయల వారి ప్రభుత్వం బాపుల
ఉరుల అనేకాపు పదము ఓ సీమనుంచి వచ్చి అక్కడనేబు
ఇంట్లు కట్టి ఉండినందున అతని పేరి అగ్రహా
రానికి అయినది_

౨. గ్రామానికి ఈశాన్యం వక్రపడమర దూరమయిన
దుంప్పులగట్టు అనే ముఖాన పూర్వం తిరుపతి నేయులు
ప్రముఖతకుం దింపైన తెల్ల హొమదిప్పులకు వక్రగడ్డ
ప్రక్క తవిడెను అక్కడ దుంప్పులు విస్తరించి ఉండినం
దున అందుకు దుంపలగట్టు అనే నామం వచ్చి
కొన్ని దినములకు రెడ్డివారు రెండుంరెడ్డి అనే
వారు ఇప్పుడు ఉండే గ్రామానికి తూర్పునగ్రామం
కట్టించి వాసం చేసుక ఉండగాను అతని దాయాదులు
అన్నదమ్ములు ఉండెది వీరు వంశీకులు (క్రౌ౹౭౬ర)
రామిరెడ్డి ౧, బుజ్జిరెడ్డి ౨, బంగయరెడ్డి ౧, బసిరెడ్డి౨
వీరి వంశీకులు,___

౨ బసిరెడ్డికి కొడుకు తిమ్మన్న, ౧ పాపయకు కొడుకు సింగయ

రెండం రెడ్డి కొడుకు తిమ్మయ్య, ౧ పాపయ్య కొడుకు తిరు
మలరెడ్డు. వీరి పేర్లు గ్రామానికి తూర్పు వీధు
లపైన వ్రాసి ఉన్నవి. వీరు ఊరగాం కంభం వద్ద
కనకగిరి కొండ ప్రాంతాల వారు దళంతో కూడాయుక్త
రికె వచ్చిరి. అప్పుడు ఉభయులకు యుద్ధం అయిన
ది. అప్పుడు వీరి వద్ద ఉన్న బొంకలవారి రెండు
ఓ సైన్యం లో యుద్ధ వైపుం దిని పొడువగా వారు వీర
గ పడి పోయిరి గనుక వీరు బొంకల వారి వెరెడ్డిమా
న్యాం లో భూమి కొంత యిచ్చినారు తరువాత మరి
కొన్ని దినాలకు గ్రామానికి తూర్పున కొండ దవిటిసీమ
లో గుండ్ల పాలెం పాళెం వారికి వీరికి పగపడి
వీరు అక్కడికి వలస పోయి ఊరుగాం వారికి వీరికి
యుద్ధపై అక్క దట్టిపైని పొడిచిన వారు అని పోయిరి.
వారి పేరు కూడా గ్రామానికి తూర్పు రాతిపైన వీరు
యు చేసి ఉంచినారు దానిపైన వారి పేరు వ్రాయ
సినారు. ఆ పేరు పైన వ్రాసి ఉన్నది. తరువాత
వారి వంశికులు ఊరిగానికి పొలిమేర నడువదిగు
ప్రాంత్యం గ్రామానికి పడమర గా ఉమ్మం కట్టుకొని
న్నం ది. వారి వంశికులు ఇప్పుడు ఉండే వారు
౧. తిరుమల రెడ్డి కొడుకు తెల్లారెడ్డి కొడుకు బంగారెడ్డి

౧. రెంటంగి రత్నయ్య కుమారుడు ఉరింగళ్ళ రెడ్డి కెంకుడు
కునాగిరెడ్డి-

77 ఇదిగాక వీరి తాయాదులున్ను ఉన్నారు. ఇప్పుడు
తిరుగలియుగం [[illegible] 77] రెడ్డి లెంకకోసుకొవని ఉన్నారు.
గ్రామానికి ఉత్తరం భాగాన మార్గం ముకుందయ్య
అనేవాడు చెరువును గ్రామానికి తూర్పుకోన
నేరును కట్టించెను.

౧ గ్రామానికి పశ్చిమం ౦|౦ కోసు దూరమున మ
ంటూరా అబదుల్ల సబాంఖాను బాగరతనంలో
కానుగా ...... భాస్కర పంతులు గ్రామంకట్టి
బాహ్మలకు సర్వత్ర వారం చేయించెను కు
అందుకు భాస్కరాపురం అనే నామం బాగానడు
స్తున్నది.

౧. గ్రామానికి నైరృతిం ౧|౦ కోసు దూరమున ము
ంటూరాపాటి దినములలో ఆదిబాపయ్య యుత్రసి
కాపు తనపేరుతోను కట్టెను వాడు చనిపోయిన
తరువాత ఆ పల్లె పాడు అయినది తరువాత
మంటూరాపాటి భాను దినములలో బొమ్మ
రపల్లె రూపరాము అనే సోమయాజులు కొంగరు
అయెను. తరువాత స్వభాను సంవత్సరం

తామపుర తామ్రపురస్థుడైన నరసింహ బాహద్దూరులవారికి
శ్రోత్రియం అయినందున అందుకు గాజులపురమనే
నామం వచ్చినది. ద్విశత సంవత్సరాలు అనుభవించిరి. కుంపి
ణీ వారి ప్రభుత్వం అయిన తరువాత గ్రామం సర్కారు
వారు ఖాళీలు కొనుక్కొని ఈ బహద్దూరులకు ఉత్తరపై
వర్తాల ~~మీ~~ భట్టీలు భూమి మాన్యంగా ఇచ్చినారు.
ఇప్పటికి సదరి ఉత్తరపై వర్తాల భట్టీల భూమి
నడుస్తూ ఉన్నది.

౧. గ్రామానికి దక్షిణం చెన్నకేశవపురం ఉన్నది. ఆనాడు
వారి ప్రభుత్వంలో పాలవీరయ్య అనే సాంతవాడు
అక్కడ ఇల్లు వేసుక సొంత పేరుతో పల్లె
కట్టినారు. ఇందుకు పాలవారి పల్లె అని
పేరు. మరికొన్ని దినములకు వీరంతా అక్కడాపు
వచ్చి చేరెను. ఇందుకు సర్కారు తెలిపిన చెన్నకేశవ
పురమని పేరు.

౧ ~~ఈ~~ గ్రామానికి ఆగ్నేయం పడమర దూరమున
ముట్టితిప్పయ అనేటా [1778] పురాతన
బోయీలలో .... వాండ్లు మాన్యములతో పల్లె కట్టి
నందున ముట్టితిప్పయ పల్లె అనే పేరు.

౧ గ్రామానికి ఆగ్నేయం పడమర దూరమునాల్గు

వీరయ్య అనే రయితు రూపరంపు బొంగీరులు
తరగాంమానర్భం భూమిలో పొక్షివసంలో పస్తె
నందున అందుకు గాల్ల వీరయ్య పస్తె అని పేరు
౧ గ్రామానికి ఉత్తరంలో గడవయం నాపాటికిన
ములలో పస్తె ఉండి పాడు అయిపోయిన ఉందెను
పొత్తివ వర్షయు సం॥ రాజు ఖ్యాలు గంగయ అనే
కాపు తన పేరుతో గంగయ పస్తె అని కట్టి ఉంచె.
కుంపగో అములు రాత్రి సం॥లో ఆరయితు వే
గారమంపేరెను. రక్తాక్షి సం॥లోని దిని వెళ్లువవ్వ
ఆగ్రామానికి పశ్చిమం చెరువు ఉంది ఆపస్తెకట్ట
కపోయను. తదారభ్యం ఆపస్తె పాడు అయివు
న్నది.

౨. గ్రామానికి ఆగ్నేయం ౧౨ పరవు దూరమున
పుష్పగిరి మహాక్షేత్రం కలక్షరాయ దత్త అగ్రహా
ము సర్వమానర్భంగా నడుస్తూ ఉన్నది

౩. గ్రామానికి తూర్పు సామాప్యం ఇంద్రేశ్వర దే
వాలయంవద్ద అక్కన్నమాదన్న దత్తం చేసిన భూంత
పత్తూరు అగ్రహారం సర్వమానర్భంగా జారిగా నడు
స్తూ ఉన్నది

---

78 ౧౧. వగాకైకెలట్కుం తికోతూర ౧౧

ఈపుష్పగిరి అష్టదిక్కులయందు ఉండే ప్రసిద్ధిత
గల దేవాలయముల వివరము—

౧. తూర్పున ౧రా కోసు బాంబనూర్కారు.

౧. ఆగ్నేయం ౨ పరువులు కడప తాలూకు ముజుకూరు

౧. దక్షిణం రెండు పరువులు గాపర్తి తాలూకు ముజుకూరు

౧. నైరృతి ౧ పరువు లోగా కామలాపురం తాలూకు వల్లూరు ఇందుకే పెరువచిన నామం త్రైలోక్య వల్లభాపుర పట్టణమనే నామం

౧. పశ్చిమం ౨ పరువులు కసుబా కామలాపురం

౧. వాయువ్యం ౧ పరువు బనూర్కారు తాలూకు తుదుముల దిక్కె పూర్వం త్రైలోక్య మల్లరాయడు వల్లూరి పట్టణములో ఉండగాను తుదుం వారికిచ్చినది.

౧. ఉత్తరం తాలూకు ముజుకూరు పుల్లూరు పూర్వం విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుండైన బుక్క దత్త అగ్రహారం

౧. ఈశాన్యం సామీప్యం తాలూకు ముజుకూరు బనుక్షేపల్లె కలకాల మోక్షరాయ దత్త అగ్రహారం—

౨— ఈ పుష్పగిరి మాజాకై ఉన్నారిలో అరవెయ్య పైరు.

౧ జొన్నలు పచ్చవి, తెల్లవి. ౧ రాగులు, ౧ శెనగలు, ౧ మెత్రులు, ౧ ఆళ్లు, ౧ సజ్జలు, ౧ బఠాణీలు, ౧ పెసలు

౧ కందులు, ౧ అలసందలు, ౧ పెసలు, ౧ పత్తి, ౧ ఉలవలు, ౧ అనుములు, ౧ గోధుమలు, ౧ సామలు, ౧ నీలం దగోళు, ౧ వడ్లు స్వల్పం, ౧ పొగాకు స్వల్పం, ౧ కల్లార కూరగాయలు మన్నారి కన్నా స్వల్పం.

—— × ——

ఒక తాలీకు 3౧ మెయిల్ సమ్మె ౧౮౧౧ ఇనమి నారాయణరావు ముతసద్దీ యులాంకే కర్నల్ కాలిన్ మెకంజీ సాహెబు సర్వే యరు జనరల్.

—— × ——

కాల్ 79 మన్నారు తాలూకాలు —

౧. కైఫియత్తు మన్నారు మాముళ్ల పట్టీలు మన్నారు.

౧. కైఫియత్తు వెలుపు అంబవరము తాలు మజుకూరు.

——

కాల్ 80 కైఫియత్తు మన్నారు మాముళ్ల పట్టీలు మన్నారు మజుకూరు కులకర్ణి బాలాజీ సంద్రైడికులు కడప వెంకటేసు బ్రాహ్మణులు సంవత్సరముల వారు అడివి రాంభులు అనే అయన యిర్వై అయిదు సంవత్సరములకు కలవు ఈ ఖాయిదా వ్రాయించినది.

జంబూ ద్వీపమందు దక్షిణావారాంశి సామీ
పశ్చిమున పూర్వమున వాయువ్య కోణ వెలియబడినటువంటి
మేరువ శృంగమైన శేషాచల పర్వతానకు దక్షిణభాగ
మందు పినాకిని మహానది పూర్వవాహిని అయి ప్రవహి
స్తూ ఉన్నది. ఈ నదికి దక్షిణభాగమందున పడమర దూర
మున శేషాచల పర్వతము తెలుక్షై ప్రథమభాగమందు
శ్రీ తిరుమల వేంకటేశ్వరులు వేంచేసి ఉన్న మహాసన్నిధా
నకు పశ్చిమోప ద్వారమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుల కదప
అనే పుణ్య క్షేత్రమందు పై పర్వతమునకు తెలుక్షై
ఇరువై యెనిమిదో మహాయుగమందు కలియుగ
మున పాండవకుల ప్రదీపకుడైన జనమేజయ మహా
రాజువల్ల ప్రతిష్ఠితులయిన శ్రీ కడప వేంకటేశ్వరులనదే
వుడు కలడు. ఇందుకు దక్షిణభాగమందు వక ఉన్నర ప
రుగు దూరమున శ్రీ రత్నశైలమనే పర్వతము కలదు. ఆ పర్వ
తమున పూర్వమున భృగుమహామునిన్ని ఆశ్రమం చేసు
కొని తపస్సు చేస్తూ ఉండెను. ఆ యాశ్రమ సామీప్య
మందు [[illegible]] అనే వడి వనము అయిన దేవఖాతము
కలదు అది యిప్పుడు పెదగాడి అని జనులు వాడుకొం
టూ ఉన్నారు పరగణె జనుర్నారుతాలు మొఖా మామిళ్ల
పల్లె గ్రామానకు అడకవై వున్న భూమిని ఉన్నది.

ఈ దేవస్థానమందలి ఉదకము, దేవస్థానమునకు
వాయువ్యభాగమందున్న సదరవలు మామిళ్ళపల్లె
గ్రామానకు పశ్చిమభాగమందు పావు కోసు దూర
మందున్న ఉన్న బుగ్గ అనే కొండ బావుకునేరు
పుట్టే స్థలమున వస్తే ఆ బుగ్గను కలిసి అందు నుంచి ఉ
త్తరముగా ప్రవహించి పరుగు దూరమున ఉన్న కడప
గ్రామం వద్ద యేటి వెనక వేలాంతి భూమిని లెక్క అనే
కాపు తిమ్మాంబ గారి పెరవు లోని కొండ నీరు నిలుస్తున్నది.
మిగిలిన నీరు కడపకు ఉత్తరభాగమందున పరుగు
దూరమున పినాకినీ నదిసంగమం అవుతున్నది. కడప
తిరువేంగళనాథుని దేవస్థానము వద్దను పూర్వము జన
మేజయ మహారాజు బ్రాహ్మణ అగ్రహారము చేసి అనుగ్ర
పరాభవం వల్ల ఆ అగ్రహారం వద్ద మరి కొందరు సామాన్య
జనులు చేరి నివాసం చేసుక ఉన్నందున గ్రామం విస్తరించి
ఉండెను కడప గ్రామానకు దక్షిణభాగమందు పరుగు దూ
రమున శ్రీ శైలస్వామి మాన్యమందు ఆరణ్యము ధ్వమందు
ఉప్పు నేల పొత్తి స్థలము ఉండగా మామిళ్ళ గంగయ
అనే ఉప్పర వాండ్రు వచ్చి ఉప్పర వేలాలు తీర్చి వేసిరని
అక్కడ ఒక బావి త్రవ్వించెనని ఆ స్వామి మాన్యమందు ఆ
డలు తీర్చి ఉప్పు పండించుకొనెని అందువల్ల నివాసం చేసుకుని

ఉండేవాడు మరికెన్ని [కాలక్రమ] దినములకు వారి సంబం
ధీకులైన వారెండ్లకొందరు వచ్చి ఆ అడ్డలువద్ద గుడిశలు
కట్టుకొని వుండిరి గనుక పర్ణాశ్రయం వచ్చె అది యొక పల్లెయ
యి వుండెను. ఆసామంతా పృధ్యుందలి కొంత అరణ్యము
నరికి ఆ ఉప్పరిష్ట జమీనుకి రస్తా తీగా ఆ పల్లె ప్రసిద్ధి
ఆయినందున సదర వారి పేర పవారు ఆ గ్రామం లోకి అ
గాల కలవ చేసుకొని మామిళ్ల వాండ్లు కట్టిన పల్లె గనుక
మామిళ్లపల్లె అని చెప్పుకొనే వారు. విద్యానగరసింహాస
నాధీశ్వరులైన వీరనృసింహదేవమహారాయలు కృష్ణ
దేవమహారాయలు అచ్యుతరాయలు సదాశివదేవ
మహారాయలు వారి ఏలుబడిలోను నున్న తరువాత
పెనుగొండ సింహాసనాధీశ్వరులయిన శ్రీరంగరాయలు
వీరవెంకటపతిరాయలు రాజ్యభారం చేసేటప్పుడు మన్న
కడపలోకి గోలకొండ తాలూకు పల్లెగా చెల్లుతూ ఉండేది.
ఈ దేశము ఢిల్లీ ఆలంగీరు బాదుషా వారికి ఖుళు
వు అయిన పిమ్మట వారి తట్టునుంచి సైదులాం రావుపు
చేకరానా అనే వాలకత వచ్చి సిద్ధవటం వగైరా తాలూకాలు
సుబేదారి చేస్తూ ఉండగా కడపలోనికి చెల్లుతూ ఉండే
మామిళ్లపల్లెకు సంవత్సరం ఒయుస్య రెడ్డి పాకనాటి కాపు
పుష్పగిరి ముసలిరెడ్డి అనే అతడు ప్రబలుడై ఉన్నందున

గ్రామం అలంపాండాం మాన్యగా విడిచిపెట్టి కొలం వరతెనవి
తాను సరకారులకి ఋజువు అయి అరసంలు మనూర్లు
వరహాలు జమాబంది నిష్కర్ష చేసుకొని గ్రామం ఉలంపాం
దాం మాన్యగా విడిచిపెట్టుకొని నది శాలివాహనశకం ౧౬౧౭
ఆఘనేటి ప్రమోదూత నామ సంవత్సరము.

తరువాత మహాంకాళి మామిళ్ళపల్లెలో కలసి
వచ్చిన మజరాలు — సెకినాంబాంనుని వాండ్లకి పంట్లో
అక్కన్న మాదన్నగారు ఈ దేశం వ్యవహారం చేసేటప్పుడు
B. మామిళ్ళపల్లె గ్రామానకు దక్షిణపు పక్క [౧ం(8/B] నపా
ప్ర కోసు దూరమందు కొండువాని పల్లె అనే ఉపసిద్ధమైన
పల్లె ఉండగా ఆదికాలపు శాం స్వంత్సలానె బంటువాండ్లకి
ఉత్తరవారం చేసి యిచ్చి ఉండ్రి ఆ ఉత్తరవారం ఆ బంటువాండ్లు
అనుభవిస్తూ ఉండగా సెకినాంబాంనుని వారు కాసిము ప్రభు
త్వానికి వచ్చిన వెనుక ఆ ఉత్తరవారం సరకారువారు జప్తి చేసి
నందున సదరహు మామిళ్ళపల్లె మునసబు తిమ్మ కొండువాని పల్లె
అనే పల్లె తన ఖామందు చేసుకొని మహాంకాళి మజుకూరి లక్ష్మి ఆను
కువ చేసినారు తదారభ్యం మహాంకాళి మజుకూరి లకనిడుస్తూ
ఉండెను. శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౭౦౪ అఘనేటి శుభ
కృతు సంవత్సరమందు నవాబు మ్లేచ్ఛ దర్బారు బాంబం వాండరు
వారి రేపులుబడిలో కొండువాని పల్లె గ్రామం ఆ సంవత్సరం

విస్తారంబి వర్షాలు కురిసినందున కొంత బియ్యము పుష్టి ప్రజలు
నిల్వయుంచలేక పోయినందున ఆ పల్లెలో ఉండే సాహుకారుయొద్ద
బలిజవారింట్లో పల్లెపాలించే ఇందుకు తూర్పు సామ్రాజ్యము
లోనే వెలసిన అయిన భూమిని ఇంట్లోకి తెచ్చుకుని ఉన్నందున
అది బలిజ పల్లె అని వాడుకొంటూ ఉన్నారు.

కొందరు వారి పల్లెగా తము.... వాలబెట్టింపు ఉన్నది
వరాంగా మామిడి పల్లెగాలు ముందే సాంప్రదాయమునని వారి తరువాత
తను మీరజాలము లాంటి లుపకారులు బహుదూరగా ...
యుద్ధంలో ఈ రకం నవాబు సొంత తుల్లాఖాన్ వారి
జమీందారు పరగణా చెన్నూరు లోకి వెళ్ళుతూ ఉన్నది. తరువాత
నవాబు దావూద్ ఖాన్ లు ... నవాబు అబ్దు
లనబి ఖాన్ ప్రభుత్వము లోను పరగణా చెన్నూరు లోకి కలుపు
కొంటాను. నవాబు దావూద్ ఉత్తర దేశమందు పలువురు
లమీరులు దాయితి ... అబ్దులనబి
ఖాను సస్థానము [1700] వరకు ...
చేసి పోయెను. నవాబు అబ్దుల నబి ఖాను ...
అయి ... చేస్తూ ఉండిన దినములలో ...
వారు ... ఆ దివాను మామిడి
పల్లెగారు ... మా ...
లోయుంచి ... మము ...

ఉంటాను అని చెప్పుకున్నందున అందుకు వారు సమ్మతించి కొంత
పొలం ఆగుపరచి అందుకు నాయుడుగారు వీరవాలు నిర్ణయించేసి
యిచ్చిరి గనుక ఆ పొలం పసుపు రమ్ముకొని ఆ సుభవించుకు నిర్ణయం
చేసుకున్న కొద్దిలు కృత్య గాలియాంలో నెల్లిసూర్య ఉండేను. ఈప్ర
కారం ఉండగా పాలకొండ మొలను మిక్కుటమైన వకఫులు చేరి
ఉండి సామీప్య మందు ప్రజలకు గొప్పలకున్న బాలా ఉపద్ర
వం చేస్తూ ఉన్నందున ఈ వర్తమానము నవాబు అబ్దులనబి
ఖాను వారికి తెలియబడినంతట ఆ పులివ్యాపద్రవం తీరటం,
చెయ్యవలెనని కొందరుగల శికారీళ్లను పిలిపించి ఆ పులిని
వేసి తెస్తే వారికి యీనాములు ఇస్తామని చెప్పినంతట
తిప్పుడు పైన చెప్పిన పట్ర తిమ్మానాయని కుమారుడు పాల
కొండ మనాయుడుగారు తికాండ్లు అందరితో తానున్ను పోయి
నవాబు వద్ద తాంబూలం తీసుకవచ్చి పాలకొండకు పోయి
మాంటప్పించి ఆ పులి తానుసాధుకరించి బంపిన దానదుర్గవచ్చి
LB వచ్చుపోయి ఉ [illegible] దగా దానికి దీవ్య కొట్టి మరు
నాడు ఆ పులివచ్చి కీవ్రకొట్టినప్పుడు మాయలోనుంచి జాగ్
దుగుండ్లు బాయుచేసి తుపాకిని అగాదువేసి పులిని చెయ్యగా
పడినది. ఆ పులిని నవాబు వద్దకు తీసుకపోంగా నవాబు
మెచ్చి బంగారు కడియాలు .... వృత్తిపవయు కప్పి
నీకు యేమి కావలెనని అన్నదా ఆడుగుమని చెప్పగా

- - - స్త్రీలవలన ఇతని మోహం పోయిందని తెలుసుంచి తన
పెట్టిక ఉంటున్నాయని చెప్పినందున విశ్వసించి తమ్ముళ్ళ
ముందుగాను తెలిసి అడుగులవునగా మాంబళ్ళపత్నిగాను యూన
యిప్పిస్తే అత్తగారి ఇపత్నికట్టుకొని ఉంటానని చెప్పగా
ముంజదని పాలకొండ నాయునికి అతను పత్నికట్టుకొని
కుటుంబము సహా ఉండి జీవనం చేస్తూ ఉండేటందుకుగాను
మాంబళ్ళపత్నె దత్తిగాం పట్టున ఇష్టము చేసినట్లు స్థిరంగాక
పాలకొండమలను అతను అడే విచారికి చేస్తున్న పాలం
పెంటలున్న అతనికి సర్వమాన్యంగా యిప్పించుమని తాకీదు
వ్రాయించగా ఆ ప్రకారము కొండదరిన మాంబళ్ళ పత్నిపాలం
లో యిద్దరమూ ఆగుపర్చగా అందుకెంత దీవాగా
పత్నికట్టుకుని అతని అల్లుడు కుమార్లకోనూ కుంటాని వా
సంవత్సరం [7ol887] సూ ఉండి భూమి కెంత ఫలపట్టు
కొని బావులు తవ్వించుకొని అబాదు చేసుకొని రి.
అది పాలకొండ నాయుని పత్ని అని చెప్పుకుంటున్నారు.
తదారభ్యం పూర్వం వారి చేత గ్రామస్థులు తీసుకుం
టూం ఉన్న కట్టుగుత్తపైకం తీసుకునేది విశేష సర్వమా
న్యంగా చెల్లిస్తూ ఉన్నందున వారున్న మండి లగిని మాన్యత్ర
ము తోనిషానీ ముకూడా ఉంచుకుని గ్రామంలో ఉం
వాళ్ళుగా కనిపెట్టుక ఉండిరి.

నవాబు అబ్దులనబీ ఖాను బదిలీగా ఈ
మిఙ్గాపల్లి గ్రామం మదీన బీబి సాహేబులవారికి ఖాన్గీయ
ముల్లా ఉండగా బీబీసాహేబులవారు గ్రామమునకు దక్షి
ణభాగమందు పాళ్ళెము సుమారుము న వారు వృత్తి వ్యాపా
ఆ పెరఖ్ఖా కింద వృత్తి ౧౩౬॥౦॥౦॥ ప్రకారం పంటించు
వృత్తులు లేక రంపరకు బ్రాహ్మణులకు ఇనాం
సర్వమాన్యంగా యిచ్చినది.

ఈ బీబిసాహేబు ముప్పై సంవత్సరములపర్యం
తము అనుభవించినది. ఆయన పిమ్మట మొహబూబుయార్
ఖాం రెవెరు ఖాన్గీలు యిచ్చినారు ఆయనకు ఫిల్ వాహవాన
శకం ౧౬౫౭ విక్రుతి సంవత్సరం పర్యంతం జరిగినది. అంతట
ఆయన కనిపోయినదినమత నవాబు వాలంజా ప్రభు
త్వం చేస్తూ ఉండి తిరుకమాను వస్తాదులకు ౧౨ సంవత్స
రములగ్ గ్రామం మీద పయితం వసూలు చేసి వారికి జీతాల
[70 ల 83 B] కు గాను వెళ్లించిరి నందన సంవత్సరం లగాయ
తి శాలివాహనశకం ౧౬౬౪ ముగ్ధ సంవత్సరం సరికి బద
లు జిమాలు ఖాం అనే నవాయుతి వానికి ఖాన్గీ రుసతు ఫిమించిరి.
ఇదివరకు చెప్పిన కింద ముక్కి రుంపు అయిన ముఖాలు
గ్రామానికి పైని రుత్తి భాగమందు నగాల్ల పల్లయి అనే
వారికి వచ్చకట్టినది గొల్లపల్లి వచ్చే గ్రామానికి తూర్పు

వైష్ణవ కొందరు రయితులు చేరి కట్టుకున్నది పాలకొలం
చెరువుని పత్తివగైరా గ్రామానకు వాయువ్యన ఉండేది
గద్దగాలు బన్నములకు అనేపాంకసాలం తాపుక ట్టినది బన్న
ములకు పత్తి వగైరా దుర్ముఖి సంవత్సరము లోనాయకి
సరకారుకు ఇచ్చి చేసుకొని శాలివాహన శకం ౧౨౦౧ విక్రా
రి సంవత్సరం వరకు నవాబు అలంబా తట్టునుండు తంమైన
పత్తి రామకృష్ణప్పగారు అమలు చేసినారు.

అంతట బహదరువారు వచ్చి సీమ తెట్టుకున్న
వెనుక వారి తట్టునుండి వికారి సం॥ ముక్త్యమున్నకొం తప్ప
చేసెను. శార్వరి సం॥ బసాలంగ రాజ్యచేసెను. ప్లవసంవ
త్సరంలో బాగాదవు రాంఖాచోల మన్న చేసెను. శుభకృతు
సంవత్సరం బహదరు దినములలోనున్న ఓం ప్లుసు లాన్సు
రమేలు బడిలోని శోభకృతు సంవత్సరము లోనున్న
అబ్దులకాదరు అనే తురక ఈ గ్రామం చెమన్నారు
పరగణా పోలుసు దాం అమలు చేసినారు.

కొంగ్రాధి విశ్వావసు పరాభవ సంవత్సరములు
ఉప్పు తట్టునుంచు ఉప్పురం గారాంవు పరగణాసహిలు
అమలు చేసినారు. పయినవాఉసిన బసుభాంగా రాంయని
అమలలో శార్వరి సంవత్సరమందు మాంబళి నిపత్తి
పాలకొలం తమ నాయుని పత్తికు పది ముట్టవరహాలు

మొకరరు చేసి సాలియానా తీసుకున్నారు. ఇస్సంకతు
లులగాయతు పరాభవ సంవత్సరం వరకు ఆదే ప్రకారం
జరిగినది.

24 (శా. 84) ప్లవంగ సంవత్సరములో తురకపట్టెయువారా
మునసోబాలు కీలక సంవత్సరం పర్యంతం పరగణాసుబా అమలు చేసి
నాడు. అంతట మామిళ్లపట్టె తోనూ ఘోటుకూరు పట్టెం
పట్టెం విశ్వనాథపురం నాగరాజుపట్టె తాడిగాళ్ల యీ గ్రామాదు
లు మామిళ్ళపట్టెతు గిరి లయని మొకరరుచేసి ఈ పుత్తట్లనుంచి
సయిదుమోదీను అనే తురక వర్తవారం చేసినాడు సాధార
ణ సంవత్సర మార్గశిర మాసం పర్యంతం ఆ తరిమీ మామిపత్యా
నా జరిగినది. అంతట మొగల్ రాయి గోలకొండ బంద....
పాలనవాబు నిజాముల్ ముల్కు బహాదరు వారి తట్టునుంచి
వైయారుదు దౌలా అఫ్జలు పరదుద్దీన్ బహాదరువారి సైన్య
ము తోనొచ్చి సిద్ధవటం జిల్లా యీద యుద్ధం చేసి సిద్ధవటం
కడప వగైరా తాలూకాలు తనా చేసిన తర్వాత ఆ తరిమీ తట్టు
నుంచి విరోధికృతు సంవత్సరం ఆశ్వయుజ మాసం సరికి వరకు గా
ఎంద రాయుడు అమలు చేసినాడు అం. తట అపిజు బజ్జిపోగా
బనగాని పట్టె నవాబు అసదుల్లాఖా బహాదరు ముఖుపరుముల్లు
వారు కడపసుబేదారి చేసేటప్పుడు వారి తట్టునుంచి ఖంతెమె
వన్నీ తీసి నగ్జైల బైరాజు బెడ్డి అదతం ఓకాపు కొలవారిన

శకం ౧౭౧౬ ఆనంద సంవత్సరం ఆషాఢ వరకు నవాబు అస
దల్లాఖా తట్టునుంచి అమలు చేసినాడు. రాక్షస సంవత్సరం ల
గాయతు తిరుమలరావు వాన శక ౧౭౧౮ నళ సంవత్సరం సరికి ఇరబు
అమీను సాహెబు సుబేదారీ లో ౩ వలు నాలుగు నెలలు
గంగన పల్లె వెలగప్ప అమలు చేసినాడు తర్వాత నళ సంవత్స
రం ఆషాఢ వరకు సదరు నెల్లూరు జొన్నబత్తి ౩ అమలు చేసెను.
పింగళ సంవత్సరం లగాయతు కాళయుక్తి సంవత్సరం ఆషాఢ
వరకు బసగా నిపల్లె నవాబు ఆసద [7ol 84B] ల్లాఖాను సుబే
దారీ లో సదరు నెల్లూరు జొన్నబత్తి తట్టునుంచి వెంకూర్నారుకర
ణం యల్లమరాజు అమలు చేసినాడు. సిద్ధార్థి సంవత్సరం
లో రాజాబందులాల బహదరు తదప సుబేదారీ చేసి
యున్నాడు అతని తట్టునుంచి రఘులాలా అనేవాడు అమ
లు చేసినాడు. శాలివాహన శకం ౧౭౨౨ రౌద్రి సంవత్సర
మందు దర అమలు కుంపిణీ యింగిలీషు బహదరు వారు
వశం స్వాధీనం చేసుకున్న వెనుక హాబరు తో వెను విం
జొత్రలు సాహెబుల వారి తట్టునుంచి సుబ్బరాయ గౌడ
రావు వెంకటప్రయ్య గారు వచ్చి గ్రామం ఖమ్మ చేసి గ్రా
మాదులు బందోబస్తు చేసి ఏలి దారబ్యం కుంపిణీ
వారి యేలుబడిలో కృష్ణరాయని అమలులో దుర్ముఖి
దుందుభి సంవత్సరముల యందు వరాంశే మునుకూరు

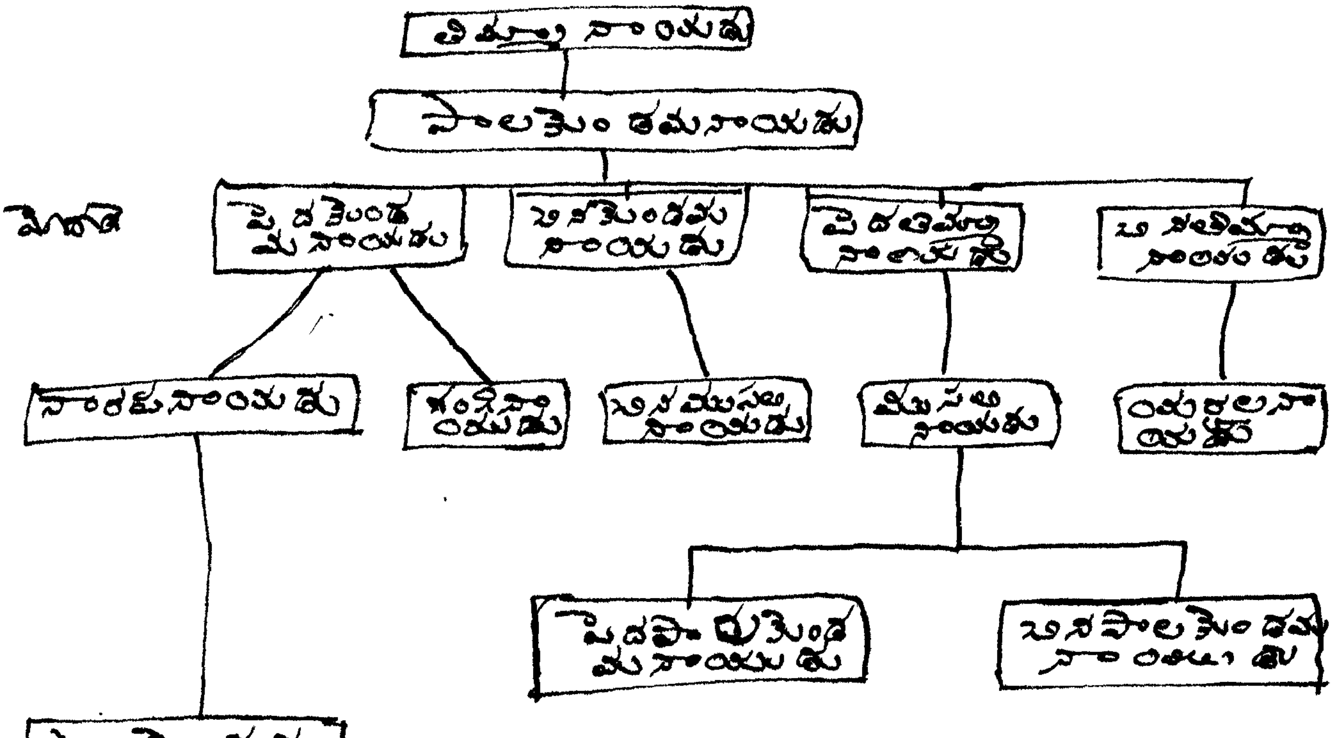
పైకి మాంబసేని వారి పక్షముగాను తిమ్మానాయుడు వగైరాల
చేత మనసాబు చేసి అరసాలు పది యిట్టి వరహాలు తీసుకుం
టూం ఉన్నవారికి దుర్మతి సంవత్సరంలో పదివేలరువరహా
లున్ను దుందుభి సంవత్సరంలో యిట్టి వరహాలున్నురా
రం గతియుం లేని వసూలు చేసుకెలా వశం అయినది. రుధి
రోద్గారి సంవత్సరము ఫైలుతుల కెంచనను పరశు
ప్రభుమదొంబు కెంచకనిగా యీలుపెట్టి కెంగలుదొంబు
ఉండగా ఆద్యంగల పత్తాపట్టంబయిని మండెలాలు దైర
గారి ఆజ్ఞ ప్రకారం అమాలుకెలష్మరాయణవారు చెప్పగా
మాంబసే తిమ్మానాయుడు కెంచనాయుడు వగైరాలు దొంక
ల పత్తాపట్టంబుపోయి వాండ్లను కని ఆశ్వయుజ బహుళ
౩౦ రోజున వాండ్లతో యుద్ధం చేసి అంతట వారిలో
కెంచనని పైడిబ తమలో తిక్క ౯(85) మ్మా[illegible]
బావమరంది నాగినాయుడు అనే అతడు ఆ యుద్ధంలో
గాయాలుపడి ప్రాణం విడిచె సంతట ఈ సమాచారం మండెల
లు దొరగారు విచారించి ~~[illegible]~~ ణార్థం చేయించి వారికి ఇయనాం యిప్పిం
చి వారికి ఫైరంర్థంనుంచి నడుస్తూ ఉండె పాలకెంచనాయని
పక్షపైలం కెంచ పోలంచరాబస్తు దేశలు ఖర్చు రువారి
కమామిసు నడిచిన యిట్టిపది వరహాల ప్రకారం చెసర
కారుకు ప్రతి సంవత్సరము యిస్తు ఆ పాలంవారు అనుభ-

ఇంటు కైనెలాంజు మొకర్రరు చేసి ఫర్మానా సాదరు చేయించి
నారు. తదారభ్యం కుంపిణీ యింగిలీషు బహాదరు వారు
ప్రభుత్వం లగాయతు ముఖాసాందు జరుగుతూ ఉన్న
శాలివాహన శకం ౧౭౩౨ ప్రమోదూత నామ సంవత్సరం
వరకున్ను జరుగుతూ ఉన్నది.

సదరహూ వ్రాసిన జాబి సాహెబుల వారి సాదరు
చేసిన ఫర్మానా ఆ ప్రకారం వృత్తులు పంత్రాంగులున్ను
యిస్తకబిలు లాగాయితు తమకసాంగా సర్వమాన్యంగా
ఇది వరకున్ను జరుగుతూ ఉన్నది. నవాబు హైదరల్లీఖాన్
బహాదరు తాలుకు బడిలిన్ ఉప్పురంగారావు అమల్దారుము
స్తుతు మాజరీ పొంటుకొండ దమునా యసి పత్రిసాము
పొందిన సన్నతి పుమారు వగ బుగుటున్న బుద్ధాం ఆవరాం.
గాదానున్న తప్పించుకున్నారు ఆ ఖురంజుగాంతు విశ్వా
వసు సంవత్సరమందు ఉప్పు తలుబడిలన్ ఉప్పురంగా
రావు ఈ తాలూకా అమలు చేస్తూ ఉండి అది పడబెట్టించి
నారు.

[గొలెకుంది] అగ్రహారవృత్తుల ... వాంతుదార్ల
వివరము — త్రికూటం అప్పా చెన్నభట్లు
పిడతల అప్పాయ గుంటూరు జొన్నసుబ్బాలు
యజుశ్శాఖా నివృత్తి సహా.

నెలపెల్లి కొండుభట్లు, పెరవలి కొండుభట్లు, వెల్లాల శేషంభట్లు, అవధాన సుబ్బాభట్లు, అయినవిల్లి వసంత శాస్త్రులు, తుమ్మలపల్లి కృష్ణ శాస్త్రులు, లంకా సుబ్బాభట్లు అంతా వృత్తులుగా పోలకొండమ నాయని పక్షాలుగా ఉన్న పత్రమాంబనిని వారి వంశావళి —

గ్రామానికి తూర్పున పోలకొండమపల్లెపైన పోలకొండరాయుని దేవాలయం పూర్వం విద్యానగర సింహాసనాధీశ్వరులైన పెద్దదేవరాయల నాడు . . . .

. . - - - - . . . .

ఇ: . - - -

ఇం దుకు కర్రిగాం   మున కొండుకుంతచ్చితం పొ

పంటుగా అనే వాడు తచ్చించిన నది చెరువు షితస్తు

పై   మఖతూంరుపైతి మఖరాంబ లఖి పత్తెకు దత్రిగాభ్యాంగ

మందు దేగల వాయిశీసు భాంయి అనేవాడు తురత తచ్చించిన

చెరువు తెగి పోయి ఊదగా స్వాగ్ర ఫసలీలో ఘదిఘనూనం

సా పెుఖులవాంరు బందీవాంనుల చె . . . . . మొంద

వరమ్నతు చేయించినాండు గనుక దురస్తు అయినది.

బలఖి పత్తెకు పృథ్వీతూంర్పు తి రాంవు వెంకట తచ్చించినది

వసుపుల కుంట దురస్తు

వఖరాంపాల కొండ రాంయుని పత్తెకు అగ్రియముందు

. . . .   దాంసులూంలాం తచ్చించినది చెరువు కుంటూగ అది

సఘుం మాంమిళ్ల పత్తెలోనిది యిన్ని సఘుం ఉచ్చం పత్తెలోనిదిన్ని

ఉచ్చం పత్తెకు పాలెమ్యనీరుల ఆ ఊరసు వరి పండుతుంది.

వఖరాంబన మనుసల పత్తెకు ఉత్తరాన భాగమందు కాసుల

తిరువులరావు తచ్చించినది వసుపుల కుంట దురస్తు.

పెంలకొండ రాయుని పట్టాను ఆగ్నేయమూలను గండ్ర పల్లెవంక లకుమర కాల్వ దురస్తు. ఈ నీరున్న చెల్లెపల్లె మఖరా వెల్లపల్లె వరికి పారుతున్నది.

సనదులు: ——

౧ మామిళ్లపల్లెకు దక్షిణభాగమందు నిప్పుట్టుగిరి మునసం కట్టివేసిన సనం మామిళ్లపల్లె కైరా వృత్తిగా ఉన్నవి

౧ ఇదే భాగమందు కెరగాం కలవ బండ వేసిన సనదు మామిళ్లపల్లె కైరా వృత్తిగా ఉన్నవి దుర్గ్సు

౧ మఖరా పెంలకొండ రాయుని పట్టాను పశ్చిమందు [illegible] ఈ తిరుమల రాయుని కాలు వేయించిన.

గం౧౮౭

మతరాలు: ——

మామిళ్లపల్లె పుష్పగిరి సాంబ [illegible] కట్టి వెనుక తట్ప మాన్యం ఆయన నష్టము శం ౧

మఖరాం పాలకొండ రాయుని పట్టె సాంనంరెడ్డి. రాయిరెడ్డి
వగైరం దుందుభి నామ సంవత్సరం౹ ——— ౧

ఒన్న ముఖలు పట్టె కట్టిన ఒన్న ముఖల పురఘు లింగా
ంయులె . . . ఖాంతగా పట్టె కట్టి మాంన్యంన డుసూ్తన్
న్నది-
మఖరాం పాలకొండ రాయుని పట్టె కట్టిన లింగారెడ్డి
. . . . తిమాంముల ఖాతగా పట్టె కట్టి మాంన్యం
న డుసూ్త ఉన్నాది.

———×———

౧౪౪ కయిఫియత్తు మొ॥ అంబవరము॥—

—×—

రెడ్లు ———
పోతనాటివారు

౧ పెదసింగారెడ్డి కుమారుడు చినఓబళరెడ్డి 3౦ సంవత్సరములు వైసుగలవాడు.

౧ ఓబళరెడ్డి కుమారుడు చిన సింగారెడ్డి రమారై ౧౦ ఏండ్లు వైసుగలవాడు.

కరణాలు ———
నం. దవరీకులు. ఆ శాఖ. ఉం
౧ కులము యజ్ఞకుమారుడు వెంకటే
శ 30 సంవత్సరములు వయస్సు
గలవాడు.

౧ వెగినాటివారు కరణాల కృష్ణమ్మ కుమారుడు వెంకటేశం 3౪ సంవత్సరములు వయస్సు గలవాడు

———

౨ ఈ నలుగురు వారి ఇంటిపేరి ———

పూర్వం వారియు వృద్ధుల వాఖ్యయుబడినతును
మాంబలమనే మహాక్షేత్రంయునందు పశ్చిమదిగ్భాగము
నుంచి ప్రవహించుచున్న వచ్చు పినాకినీ నదికె దక్షిణభాగమం
దు వెంటు పరుగుల దూరమునకల తాల మోంఘ రాయు
లవాని కాలములో కెంటదరు బార్విన్నలు సాం ద్రుకోప్టుమొని
13. [టెం౪౪౮] కాపురంగా ఉన్నందున బార్విన్నాగుపట్టి అని
గ్రామానకు నామధేయం ప్రసిద్ధమయి ఉంటెను. ఆ
గ్రామానకు పశ్చిమం సామీప్యమందే ఆ మోంఘ
రాజు గారు విస్తారమయిన తటాకము నిర్మించి ఆ
చెరువుకెల నీళ్ళు రాంగలందులకు వచి కట్టుకెని వృద్ధగా జన్న
వంకదాంకిగా తవ్వించి ఉండిరిగనుక వర్షాకాలమందు
ఒకసెంకరాంఘు అఘోరమయిన వర్షం వర్షించినందున
చెరువునిండి నిబిడీకృతమయి తరంగములు కట్ట పొర్లు
తూ ఉండగా అకస్మాత్తుగా వచి అజగరం మిత్తిలి
స్థూలోన్నతమయినది వర్షంలో కొట్టుబడి తడిసితన
యిరువు నోర ~~తెరచి~~ దానకు తగ్గిన తీరాంత్రిఅంధ
కార వైంగన వేళగనుక ఆ వంకలోవచ్చు పడినందున నీళ్ళం
బడిగానే చెరువులోకె వచ్చెను తదనంతరమందు తటాం
కము యొక్క తరంగముల వల్ల పొర్లబడిన కట్టుకెందికె అజగరం
వచ్చి అలవెంబడిగా నె చెరువుకట్టుమీదనుంచి ౩౧ పోవేను

తత్పూర్వం వర్షం పెళకొట్టి కేవలం సాని తరంగముల యొక్క
రభసానకు చెరువు భాగాని నీళ్ళు అ.... [పుంల 89] సాగి
పోవడానకు కట్టు తెగడానకు మిక్కిలి అనుకూలంగా ఉండే
తస్మిన్ అవసరమందు ఈ యొక్క సర్పమున్ను అదే మార్గం
గా పోయెను గనుక నీళ్ళు పారవడానకు కెంపెముగా మార్గం
ఏర్పడెను గనుక తద్వారా క్రమేణా కట్టు తెగి అఖగరము
పోయిన దారినే వంకగా పుష్కరిణి దక్షిణ భాగం పినాకిని
లో సంగమం అయినది. తదాం ప్రభృతి పాము వల్ల చెరువు కట్టు
తెగి పాము పోయిన మార్గాన చెరువులోని నీళ్ళు సన్నవంక
గా ప్రవహిస్తూ పినాకినిలో కలసెను గనుక పాముకోలువ
వంక అని జనులు ప్రసిద్ధిగా వాడుకొంటూ ఉన్నారు.—

ఆ చెరువు తెగినప్పుడు బ్రాహ్మణపల్లెలో ఉండే
ఇండ్లున్ను జలోపాధి వల్ల జలమయమాయెను గనుక బ్రాహ్మలకు
తటంకము ఉండగా కృషివయాలంగా ఉన్న వాళ్ళకు పూర్వం
కలిగియున్న భట్ వృత్తి మాన్యాల వల్లను జీవనం లేకుండా
పోయెను తన్నిమిత్తం బ్రాహ్మణపల్లె ఉఖాండు అయినది.
తిరిగి యెవరు తల్లాలమందు గ్రామం కట్ట బాగు చేయ
డానకు అదృష్టవంతులు గాక పో [పుంల 89B] యిరి గనుక
కొన్ని దినములు బెచరాకుగా ఉండిపోయెను.—

తదనంతరం కొన్ని దినముల మీదట విద్యానగరం

సింహాసనాధీశ్వరులైన వీరశ్రీ అరవీటి బుక్కరాయుల
వారి మనుమడైన పెద్ద దేవమహారాయులవారిదిన
ములలో మొదట ముఖకూరుకు ఘటియందూరమయిన నైరృతి
భాగమందు బావ్యవరం అనే గ్రామం నిర్మించి అప్పుడు
తెలన్యాయిండ్ర బ్రాహ్మలకు మాన్యాలుకల్పించి నృసిం
హస్వామి దేవాలయం కట్టించి ప్రతిష్ఠ చేయించి స్వామి
వారి అంగరంగ వైభోగములకు కొంతభూమి నిర్ణయించి
యిచ్చి ఉన్నట్టుగా జనులు వాడుకొంటున్నారు.

సదరు పెద్ద దేవరాయలవారి దినములలోనే
మౌజే ముఖకూరు గ్రామానకు పశ్చిమంగాను అంకాళమ్మ
అనే శక్తి వెలసి రాయలవారి స్వప్న [౩౦౧౯౦] ములో సదరు
జాగాన దేవాలయము నిర్మించి పూజపునస్కారాలు
నడపేలాగున చేసినట్లు అయనా నీకు యిష్టార్థములు
ఇస్తూ ఉంటాను అని చెప్పినందున అదే ప్రకారం దేవా
లయము కట్టించి అమ్మవారికి పూజలు మొదలయిన ఉత్స
వములు నడవడానకు కొంతభూమి మాన్యం యేర్పరచి
ఆ వెలవల్ల కోరినవరములున్ను పొందినవారు దాంతమె గనుక
యిప్పుడు ఆమె పేరనే దేవళానకు చూరప్పగా అంబ
వరం అనే గ్రామములు నిర్మించి అప్పుడు శివకేశవుల
దేవాలయములు కొంతవలు గాంగావించి పూజపున

స్వార్థములకు కొంత భూమియిన్ని మాన్యముగా ఇచ్చి ఆ
భూమియందు పైరు పంటలు చేయించి దానకు గాలియూ
నకు గాలి మానకు పామును కాలువ వంకకు పూర్వదిగ్భా
గమందు వక తటాకమున్ను చేయించి దానికి అంబవరం
చెరువు అని నామధేయమున్ను ఉంచి మొవ్వశైవులు
కూరుకు రెండు పరుగుల దూరం. మొయిళ్ల కాల్వకు దక్షి
ణం తోనీరు దారున్నది కాల్వలు త్రవ్విస్తే సాంగదూ
రంగా పారును అని వర్తమానం విని అప్పుడే [శా॥ ౧౦ కు]
నే తలపైరలు బంక కారుఖ్యలు త్రవ్వించగా విస్తారము
యిన ఊటపడగా అక్కడనుంచి కాల్వ త్రవ్వించి గలం
డులకు కావలసిన ద్రవ్యము యిచ్చి కొందరిని బుద్ధిమంతు
లను యేర్పరచి అప్పుడు ఆ విచారణ కర్తలు ప్రభువు
యొక్క నిరంతాను సకాల్యముగా కాల్వ త్రవ్వించి నీళ్ళు
కొంచి రావడానకు గాలిమంబాద వారు సహాయము పం
డేంతు జోగిళ్లు యెద్దులను వక డేపాంకి మడకకు కట్టి తల
పైరల వద్దనుంచి దాని యేర్పడ తెలాయకొని రంగా అంబ
వరం మొయిళ్లకాల్వ యూరెంకు గాలిమానుకు వుర్వగా
ఊండె రంప లాడు గాలిమం వారు మాం పాలంగోనుంచి
నీళ్లు తీసుకొని పోనిచ్చేది లేదని మడకకు అక్షంవచ్చి దు
రాయి పెట్టి అభ్యంతరం చేయుగా రాయల వారికి సెలవు

మీద యింపని అయినది మీరు వారకత్తు చేయడం యుక్త
గాదు మీరు పోయి అక్కర లేదని సెలవు ఇచ్చినట్టయితే
పరభారిగా తీసుకొని పోతున్నాము అని సమాధాయించి
వినక మునకట్టిప్పి దొడ్డలను ఆవల తోలి వచ్చినందున
లక్ష్యంగా తీసుకొని పాతిప్రపనికి ప్రధములకు అభ్యం
త [శా॥౯౧] రం చేయుటం వల్ల ముందర బక్షీగా నడవని
అర్థం వచ్చిన ముఖిన సద్ధ జ్ఞ్జి కాల్వలగొనే వేసి పూడిచి
సాధారణంగా నీళ్లు సాగించుకొని వచ్చి అంబవరం చెరు
వు లోనికి విడిచినారు. ఆ కాలవ నీళ్ల వల్లను చెరువు
వల్లను అంబవరం భూమి సాగుబడి అవుతున్నది.

తరువాత కొన్ని దినములు మీదట వీరప్రతాప
సదాశివ దేవ మహారాయుల వారు విజయనగర ముందు
రత్నసింహాసనాసీనులయి రాజ్యంచేసినారు ఇందుకు
దాఖలాలు —

౧. గోపమాన ఉపస్తంభం అంకాళమ్మ దేవాలయం
ముందర శిథిలమైన శాసనము —

స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షం
బులు ౧౪౮౮ అగునేటి పరాభవ నామ సంవత్సర
జేష్ట బ ౧ ఉ శ్రీమద్రాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర

వీరసదాశివ ప్రతాప దేవ మహారాయలు విజయనగ
రమందు వజ్ర సింహాసనారూఢులై [శక ౯/౨] పృథ్వీ
సామ్రాజ్యము చేయుచుండగా (యీవల అక్షరంలు
లేవు మాత్రం తెలియలేదు) శ్రీ గాన అమ్మవారికి
పడితర మొదలయిన నదేవగలందులకు కొంత వృత్తి
యిచ్చినట్లుగా తెలుసుకున్నది. స్థల మల్లెలు న్నవారు
కొంటున్నారు.

౧ తరువాత ఈ రాయలవారి దినములలో శ్రీమన్మ
హామండలేశ్వర నందాల వరదరాజుగారికుమారుడు
శ్రీ ~~[illegible]~~ వుబళరాజుగారికి మొదలై మఖ్తుకూరు
గ్రామం నాయంకరానకు నడిచినది. ఇందుకు దాఖలా
గాను మంటో చూసినంగా రెడ్డి యింట్లో గాదె కింద సఘం
రాయి ఉండినది మిగిలిన సఘం ఎక్కడ పోయినది
తెలుపడలేదు. ఉన్న సఘం రాతి మీద వ్రాసి ఉండేది
మూలస్థి శకం ~~[illegible]~~ ౧౪౬౭ ఉదవలెను. శాలి
వాహన శకవర్షంబులు ఒగు నిలిం
శుభక్రుతు రాజాధిరాజ
పరమేశ్వర శ్రీవీరసదాశివ . . . మ
హారాయలు పృథ్వీసామ్రాజ్యము చేయుచుండగాను
శ్రీమన్మహామండలేశ్వర నందాల . . .

[fol 92] కు అప్పుబళ రాజు
తమ తండ్రికి పుణ్యముగా సమర్పసదా
శివరాయలు యిచ్చిన భూంది కైలా ఉశ . . . . . .
అంబవరం చన్నకేశవదేవునికి
దశమి మహోత్సవాలకు ఖంతలమాను)
అగ్రహారం దత్తే దానధారాపూర్వకముగా
కేశవరాయనికి వెల్లె బం.
మల్లకుమన్న ఊరశ్వాదుని
గాను దేవరకు సమర్పిస్తాము
వ్వరు తప్పినాను తమపి తాళ్లను రైవా
వధించిన
యింవల రాయ పోయినది ——

[fol 92B] ఈ రాయల వారి దినము
మండతేశ్వర రాచు రాజు మహా
రాజులుంగారికి కైలసిగ్రామములు సాయంతరాన
సదల సూర్య తెంశగా శ్రీమన్మహా మండతేశ్వర అప్రతి
బలశాలి బియర్థ దేవ బాధ రయర్థమ
మహారాజుయర్థ గారి పౌత్రు లయిన చెన్నకేశవ రాజుగారికి
వెయిచ్చి మళి కూరు ఊన్నళకె కు యిచ్చి ఉదగా శ్రీకేశ
వరాజు గారు బాప్పవరం ధర్మపురి స్వామి

సా. తెలంత భూంస్థితి యున్న వారు ఇందుకు సాక్షులు.
గ్రామంలోని పెద్ద ముఖరాజై కలితి ఖాం
పరుగు దూరమున ఆపు రక పల్లెకు ప
శ్చి లప ది ఉంకే ధర్మపురి నృసింహదేవా
కు లొంకపు పాలి ఉంకె శాసనము ———

స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షంబు
లు ౧౪౭౦ అగునేటి ప్లవంగనామసంవత్సర కార్తీకశు ౧౫
లు శ్రీమద్రాజాధిరాజ [fol 93] పరమేశ్వర
వీరప్రతాప సదాశివదేవ మహారాయలుంగారు విజ
యనగరమందు వజ్రసింహాసనారూఢులై పృథ్వీసా
మ్రాజ్యము చేయుచు నుండగాను శ్రీమన్మహామండలే
శ్వర రాజు ఏన తిమ్మయ్య దేవమహారాజు
లుంగారికి నాయంకరానకు పాలించిన ఘండికోట
సీమలోని పెద్ద గ్రామము లను కాశ్యప గోత్రం ఆప
స్తంబ సూత్రం సూర్యవంశోద్భవులయిన శ్రీమన్మ
హామండలేశ్వర అప్రతిమల్ల ను లకరా
జయ్య దేవ చోడ మహారాజు అయ్యగారికి పౌత్రు
లయిన రంగరాజు పుత్రులయిన వెన్నకేశవ
రాజులుంగారు బొమ్మవరం ధర్మపురి శ్రీనృసింహ
దేవునికి దండము సమర్పించి యున్న భూదాన ధర్మశాసన

పత్రిక త్రయము వెలసినను. శ్రీమన్మహామండలేశ్వర రామ
రాం ఖుఖనతి తిమ్మయ్య దేవ మహారాజులు వరుకు క్రమ్మాళి
కెతల యిచ్చిన ఘం. శ్రీ కెలాంబ సీమలోని వెలూరగ్రామం
శ్రీ అంబవరానకు యిలాగొంతి ధని సోమగ్రహణ
పుణ్యకాలమందున ధారాపూ వాగ్వప
మూని చేసు శ ౧॥ తో

కు ఠి ౫ ౪ ౩ యెంనిచింది భూమి
నిధి నిక్షేప జల పాషాణ గామి సిద్ధ సాధ్య
ములు అష్టభోగ తేజ స్వామ్యములు ..గా
ను సహిరణ్యోదక దాన ధారా పూర్వకంగాను ఆచం
ద్రార్క స్థాయిగాను త్రికరణ శుద్ధిగాను త్రివాచకము
గాను యిచ్చిన భూదాన ధర్మశాసన పత్రము.
ఈ రాజు యొక్క వంశావళి శాసనంలో యిమ్మడి
రంగా వ్రాసినది ౪ స్వదత్తాద్విగుణం పుణ్యం ॥
దాన పాలనయో ర్మధ్యే ॥ ఈ రెండు శ్లోకములు
వ్రాసి ఉన్నది ___

తర్వాత ఆర్వీటి బుక్కరాజు గారి నము
డైన చిన్న తిమ్మయ్య దేవమహారాజు గారికి నాయంక
రానకు వెళ్ళుతూ ఉండెను. ఇందుకు దాఖలా
194- సదర వ్రాసిన శాసనానకు చేరినట్టుగా

దక్షిణ భాగమందు ఉం శాసనము —
శుభమస్తు స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివా
హన శకవర్షం బులు ౧౮౨౦ అగు నేటి కీలక నామసం
వత్సర వైశాఖ శు ౨లు శ్రీమద్రాజాధిరాజ రాజపర
మేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప సదాశివ మహారాయలుగారు
విద్యానగరమందు వజ్రసింహాసనారూఢులై పృథ్వీ
సామ్రాజ్యము చేయుచుండగాను శ్రీమన్మహామండ
లేశ్వర ఆత్రేయ సగోత్ర పవిత్ర, తైన సోమ వంశా
ధీశ్వరులైన శ్రీకృష్ణపాదారవింద ద్వితయ సేవకులైన
నిస్సీమ భూదాన ప్రవర్తులైన పరమ ధార్మికులయిన
పదవాక్యప్రమాణ ప్రతులయిన ఆర్వీటి బుక్కరాజు
గారి ప్రపౌత్రులయిన రామరాజుగారి పౌత్రులయిన
చినతిమ్మయదేవ మహారాజులుంగారు అంబవరం
గ్రామమంతరగాం మురారిగారికి ఇచ్చిన ధర్మశాసనం —
నెం 94B శ్రీ సదాశివదేవ మహారాయలుంగారు మాకు నా
యంకరానకు పాలించిన పుండి కైఁ ఉపసివులగాని
పెంరపార్లి మం అంబవరం కరణం మురారిగారికి
కరణీకమాన్యాలకు వృత్తిమాన్యాలకు వరి మళ్లు
కుసుల్ల మాన్యాలు ౨ పుట్ల కాలమందు ధారాపోసి
సర్వమాన్యం పారంపర్యాగాను ఆచంద్రార్కస్థాయిగా

గాక అనుభవించి బ్రావిత్తే దిః స్వదత్తం పరదత్తం వా॥
షష్ఠికైక భూనికీ లోకే॥ ఈ రెండు శ్లోకములున్ను (వ్రా)ది తామ్రశాసనాలు
సీ॥ బ్రాహ్మ క్షత్రియులకున్ను వివాహమైన బ్రాహ్మలు
తెలంగాణ బ్రాహ్మణులైయుండురే షష్టి.
నరస తెలాంకై వైదిక మార్గమందు వైదిక తెలంగాణ నతి
కార్యప్రాప్తి లెనకు తెలకు వాసిగా తెల్గులు వ్రాసినమా
త్రాన శూద్రులు లెంకలు భూసురులుగా విప్ర
సంతతి వాలయ విశ్వాసమైన పల్లవ నవి నియోగ సత్వంబు
ఆవుల కాపు గోకంబు సురభి వంశంబు కరుణ బ్రాహ్మ
రామ భూపాలు చరిత్రము రాజు సంబంధం.
శాలి ౧౯౬. శ్రీ సదాశివ రాయలవారి ఏలుబడిలోని ముఖ
ముఖ కాలం దెన్నెకి శక వర్షము ౧౪ 22 రాక్షస సం॥ ముఖ
దొమ్మరవాండ్లు బయలుదేరి పస్సులెక్క కాలనైన దేవాలయములను
శూరవైనాశిలుబ్బి నారలు. శాలివాహన సంవత్సరము దెన్నెకి శక వాల
యము మునుకు తూర్పుగా బండలో ప్రాపించినది–
మరికొన్ని దినములకు దేశం పోలిగాండ్లు రాజ్యాంతమై వారిత
ప్పు నలంబి ఆక్షరస్థ మారన్న గారు ఆవారిరి కి దేవస్థానం
క్షుపతీ రాయంతో పేష్కత్తు శిలాక్షరములు మునకు వచ్చి యుండగా
ఆ ప్పుడు కర్నాటక రాజ్య దశ విశారగా చేయు తలపెన (క్షా)త్రత్వం
వచ్చి ఆ దినం ౧౧౦౦౦ వేల బ్రాహ్మణ్యానకు శాసనకాల

వుండే ఆపోశనం యియ్యర్థవతాను అని ఈ విషయము
నకు వంటయు చెయర్తైనాని విబాంరణా చేసి వేళ తప్పకుండా
సంతర్పణ చేయించడానకు తామువరు ఏర్పడుతున్నారు
అని లోరుకగా తామువరు అంగీకరించక అనుమానించి
నంటే అప్పుడు వారి (వె) బడి పోదిల అంగప్పు అనేక
3 డబు వచ్చియుండి సొమ్ము నాకు [రూ. 1575] శెలవిచ్చి
లెగలు వలసు స్నవలను సావశం చేస్తే నేను తప్పకుండా నీకు
సంతర్పణ చేయిస్తున్నాను అని మనవి చేయగా అప్పుడు
అక్కన్నమాదన్నగారు అతని వశం కావలసిన సరుకులను
సామాను సరంజామా ఇచ్చి యేర్పాటు చేయగా అతడు ప్ర
కారం వేళ తప్పకుండా సకల పదార్థములతోను 11000
బ్రాహ్మణులకు వండించి సంతర్పణ చేసినాడు
యింతసందున వారు ఉన్నతియులు మన్నించి తనివి తీరా తృప్తిగాను
నిండా సంతోషపడి ఇతనికి కొన్ని దేశములు విచారగా
యీనకు అతని ప్రకారం దున ఈ పొది అంగప్పు వర్ధన
పారం చేస్తూ ఉండగా తమకు దీక్షగురువులయిన
శ్రీ షిపారె బలరామశాస్త్రుల్లు వారికి ప్రాంజ్ఞ బ్రాహ్మణ
పత్ని అయి ఉండి ఉద్యోగులయిన గోత్రములయిన
ఇంతా కొంత భూమి సవాలు గ్రామాలున్న బలరామశాస్త్రుల్లు
వారికి తమ్ముళ్ళయిన శ్రీ పున్నయ్య సోమయాజులవారికి

దువ్వూరు తాలూకా మొ॥ తాళ్ళమాంక ప్రాంతములోని
ముఖరాం నంగనూరు పల్లె ఆయా ప్రకారం బ్రాహ్మణు
లకు ఏకకాలముందు రామన లింగా అంబవరం సిద్ధేశ్వర
స్వాల చేతను దువ్వూరు [7-4-1916] తాలూకా వెలుగు
తాళ్ళమాంకపురంలు గ్రామం సిద్ధేశ్వరస్వాలచేతను
దానపత్రములు వ్రాయించి స్థాపించి తానునున్నవారిని
యున్నాడు. అప్పుడు బలరామశాస్త్రులు ఆబా
సాన యిరూదవాపురమనే గ్రామం నిర్ణయించి కొంబపాలెం దిగా
తటాకములున్నవేయించి గ్రామం కిద్దా బాదు వేసిలను
కు బంధువులయిన అంబవరములోనే ఉండే వారుకు పెద్ద
రామయ్య భట్లు భూలతం శంకరభట్లు వీరు బసవంతికి దనగా
ఉండగా బలరామశాస్త్రులు యిరూదవాపురం వారు
ఉభయులకు ధారాదత్తం చేసి వారు వృకు లిఖిలిన
కూంకలకు దశబంధం సిద్ధేశ్వరస్వాలు వసంయరా సభ
ముస్సు మిగిలిన సభ ముకుస్సు తెలుప్పు దీక్షాములు ముదిన్న
వారుకువాంకి భూతం వారికి వశం చేసినందున వారం అనుభ
విస్తూ ఉండగా విలయం స్వాం అబ్దుల్ నబీ ఖాన్ నవాబు
వారి ప్రభుత్వంలో సదరు గ్రామం ఖాయం చేసి తమ ఖా
ఖా అయిన షువం ఓ అబ్దుల్ బలబాఖాకి బవానరు
యున్నసందున దసబంధంలు మట్టుకు బాత్రపాత్రలకు

నశింపించి గాలిమంఖాం ఖిమం ఖికూరు అనుభవిస్తూఉన్నారు.

3. (శా॥ 963) తరువాత అబ్దుల్ నబీఖానుని కుమాళ్లు అబ్దుల్ మహమ్మదుఖాన్ వృత్త కెంగద నవాబు గ్రామం డ్లున్ను వెయి సంఖ్యానవు ఉరవు వేంకటావిరయూర్గ రెండ్లు రాజ్యం యేలినారు.

అబ్దుల్ హమీం దఖాన్ పురస్ వేంకటావిరయూర్గ కుమారుడు మజీదుఖాను డు అయిదు రెండ్లు రాజ్యం చేసి బలవంతరం వృత్తో బుగ డంచేసి కథపకుతూండ్లు పరుగున్నర దూరమున బండి కనుమ లోబని పోయినాడు.

పునవహ్ వెంకటాచలయ్య్ అయిదుసంవత్సరములు రాజ్యం చేసెను.

తరువాత మజీదు ఖాను గారి కుమారుడు వాంతి ముఖానుడు రాజ్యం చేసి తంగూండ విశంబ సంవత్సరం బహాదరు తెలూసిద్ధవట. తెలాడ లగ్లి ల దాయి ఖిస్తి పత్తు బడిసిందున ఖాను ముఖితూలు నవ వైట. . . . నబోతా తీరంగపట్నం రవాణా పోయుగా అర్కాట నవాబుతి బొందినాడు. [శా॥ 977] వికారి సంవత్సరం లగాయతు శుభకృతు సంవత్సరం వరకు బహాదరు రాజ్యంచేసినాడు. ఇతని కుమారుడు సుల్తాన్ వారు శోభకృతుసంవత్సరం లగాయతు ప్రమాదిసంవత్సరం వరకు ప్రుదు సంవ

త్సరాలు రాజ్యం చేసినాడు.

తదనంతరమందు మొగలాయి వారికి దేశం అయ్యి బనగానపల్లె అసదల్లీఖానుడు సాధారణసంవత్సరం లగాయితు ఆనందనామ సంవత్సరం వరకు రాజ్యం చేసెను.

శ్రీ టిప్పుడు రాక్షసనామసంవత్సరం లగాయతు నళసంవత్సరం వరకు రెండు సం॥ములు పా(ల)కొలుంటి ఆ మీరుసాహేబు రాజ్యం చేసినాడు.

తరువాత తిరిగి అసదల్లీఖానుడు పింగళనామ సం॥ లగాయితు కాళయుక్తి వరకు రాజ్యం చేసెను. పిమ్మట సిద్ధార్థినామసంవత్సరం బందులారం [ఫస(1218)] రాజ్యం చేస్తూ ఉండగా రౌద్రినామసంవత్సరం కుంపిణీవారికి ఇచ్చి వేసి (ప్ర)మోదూత సంవత్సరం వరకు రాజ్యం చేస్తు ఉన్నారు —

ఈ గ్రామానకు ఉండే మజరాలు —

౧ పూర్వం ప్రౌఢదేవరాయలవారి వల్ల గ్రామానికి నిర్వృతి భాగం భూవరం అనే గ్రామం నిర్మించి ధర్మపురి నరసింహస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసి దేవాలయం కట్టించి ఉండినది దేశం తురకలకు అయినప్పుడు గ్రామం పాడు అయి దేవళమున్ను పాడు అయినది. మరి కొన్ని దినాల మీదట లింగాయతుల వాండ్లు అనే

పెంకనాటి కొప్పు కామలాపురం తాలూకు మొగ...
... కునుంచి తెలుత్రి వస్సి బూవ్వావరానకు ఆగ్నేయ
ముందు పల్లెకట్టించి రయితులను కుదిరించి కి వ్యవసాయము
చేసి దీనికి పశ్చిమం కామలాపురం తాలూకు యిదగ్గ
పల్లె అనేగ్రామం ఉన్నదిగనుక [illegible] 987 ఈగ్రామా
నకు దిగవపల్లె అని గ్రామ నామధేయం వుంచినాడు
౧. గ్రామానకు ఉత్తరభాగమందు సామీప్యంగా
బసిరెడ్డి నల్లపరెడ్డి అనేవాడు తనపేరట పల్లె
కట్టించి రైతాంగాన్ని వనము న్ను వేయించి బస్తి చేసి
గ్రంబు వరం చెరువు కాలువ వల్లనే సాగుబడి చేసుకుని
ఉన్నాడు గనుక బసిరెడ్డి పల్లె అనే నామధేయం కలిగెను
౧ ఈ మజరాకు ఆగ్నేయ భాగమందు మయాంగిరా
వారి దినములలో గొంను గోపాలరావు పంతులవారు
ఆజ్ఞాగాన పల్లెకట్టించవలెనని ఆజ్ఞా ఇంత గ్రామ
స్థలము తిరుపతి వరపాలకు కుంటి ఉంచుకొని తన
తమ్ముడు నాగిరెడ్డి కి బయల్ అనేవాని తమ్ముడు
రామ కోడిగా వాడు కు బయ పల్లె అనే గ్రామము
కట్టించి రయితులను కుదిరించి సత్ప్రకారం రూ
కలు దివాణానకు యి ... రూకలు బాకీ
వారికియు సర్వాధికారం. వాడు కని పోయినుగనుక

తదారభ్యం తను బాబాకే ప్రమాణిగా ఎబారగా
చేసుకుంటున్నారు.

సా॥1986 ౧ గారు మానవత దక్షిణాం సమీపమందే రాయలు
వారి దినములో గాంధీవాండ్లు . . . . . . ప్రశంసందము
మరి ప్రత్యేకమైన . . . . . పండుముతల తీసుకుని
అక్కడ పత్రికలో గాంధీపత్రి అనే పేరుపెట్టుకొని కుంటు
సహాయించి కాపురముండెను. కొన్ని దినములు తరువా
దులో విఘ్నేశ్వరుడని పేరు తెచ్చుకున్న గారు మం
త్రజ్ఞుడు అయినందున గాంధీ పత్రిపాండు అనేవాడకొం
టూ ఉండెను. మరికొన్ని దినాలు మీద ఓ మంత్రగాని
వారి దినములలో ఏకారిసంవత్సరం తాను వచ్చినారు.
వెయ్యపైకి రంపతాడురయితు బంగమారెడ్డి అనే కాపు
అతనుంటిలోతట్టు పొలం ఇలత్తు తీసుకొని వకబాంది న్న
తోడవంచి తాను కొండయుండ్లు న్న కట్టుకొని కాపురం ఉం
డెను గనుక బంగారెడ్డి పత్రి అని గారు మానవారు పేరు వచ్చె
ఉండెను తరువాత వానికి ఆ బాగాన వల్లి డ్డి కొత్త
రెండుమూడు వర్షాలు వ్యాధుల సంకటములు . . . దీని
ఫలము న్నతో తాసాని ఉండక పోయినందున ఊరు విడిచి
పోయెను. తదారభ్యము ఊరు పాడయి బొమ్మరాకుల
గా వున్నది.

[కొల 99] 1. పూర్వం మయూరశర్మాది చక్రవర్తులలో గ్రా
మానకు పూర్వభాగమందు గ్రామం నిర్మించబడానకు
తెలుసున్నయిన జాగా ఉండగా ~~పాకనాటి సూతాశ్రాం~~
పాకశం గురువమూర్తి సోమయాజులు వారు గ్రామ
స్థలకలింగా ఆ భాగాకు రెండువరవలెలు సం॥1 తి
యిస్తిఉల్లుగా దానపత్రం వారియించుకొని - - .
కృష్ణాపుర మనేగ్రామం కట్టి రయితులను కుదిరించి ఆబాదు
చేయించుక ఉన్నారు. ఈ క్షేత్రీయ తుశైలాలక్రి
యంబుకట్లలో తపశీలువారు దాఖలా ఉన్నది.
ఈ గ్రామానకు ఉండే దేవాలయములు -

1. గ్రామంలో చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయము దురస్తుగు కెంవెం స్థితిన దుస్తున్నది -

1 గ్రామంలో శివాలయము సదరు ప్రకారం ఉన్నది.

1 . . . . . . చికువపట్టిలో ధర్మపురి నృసింహ స్వామిదేవాలయం శికస్తు

B. 1. గ్రామంలో తింకాళమ్మ అనే దేవస్థలం ఉన్నది శికస్తు అయినది.

ఈ గ్రామానకు ఉండే చెరువులు -

1 పెదచెరువు, 1 కృష్ణసోమయాజివారికుంట

1 శేషగిరికుంట పశువులనిమిత్తం, ఈ మూడు దురస్తుగు.

ఈదులు తుంటూ గికెస్తు, ఒబంయపల్లె వెలుపు గికెస్తు
గ అంబవరం కాల్వ—

ఈ గ్రామానపండే ధాన్యములు.

... వడ్లు, తెల్లవంకవడ్లు గ, వస్తుంగివడ్లు గ, జొన్నలు గ
రాగులు గ, కొఱ్ఱలు గ, ఆరికెలు గ, సజ్జలు గ, పెసలు గ,
కందులు గ, అలచందులు గ, మూవ్వలు గ, శెనగలు గ,
పత్తి గ, నీలి గ, ఉలవలు గ, ఆముదాలు గ, పప్పుడుస్సు గ
పెట్లుస్సు గ.

ఈ గ్రామానకు ఉండే వనములు—
గ్రామానకు తూర్పు ... పొలం ఒంటపల్లె రెడ్డి వేసినటువంటి
వనం గ.
... పాం. తిగవ పల్లెకు ఉత్తరం ... వాంకవాం రెడ్డి
వేసినటువంటి వనం గ,
గ్రామానకు దక్షిణం బుశిరెడ్డి వేసినటువంటి వనం మత్రి
వెట్లు గ
గ్రామానకు ఉత్తరం దుగ్గన పల్లె దక్షిణ బశిరెడ్డి
వాబ లోరెడ్డి బసిరెడ్డి గారెడ్డి వేసిన వనం ౨—
౩ం దుకం పశ్చిమం అడగం. ఉం బలపతిరెడ్డి వేసిన
వేపచెట్లు నేరేడు చెట్లు గ
౪ం దుకేమ పశ్చిమ ఉత్తరం వల లొరెడ్డి వేసినవనం

ఓం శుభం —— (వనవాసులు)